

free-learning

Makkelijk Leren!

Financial Accounting

Compendium

In samenwerking met
Selexyz.nl

download gratis op studentensupport.nl

dr. Tjalling van der Goot

Makkelijk Leren! Financial Accounting

– Compendium

Studentensupport

Studentensupport.nl

Financial Accounting – Compendium

© 2006 dr. Tjalling van der Goot & Studentensupport

Download gratis op www.studentensupport.nl

ISBN 87-7681-150-6

Studentensupport

Studentensupport.nl

Inhoudsopgave

1.	Accounting en Informatie	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Accounting, Financial Accounting en Informatie	7
1.3	Financiële feiten en hun invloed op de balans	9
1.4	Financiële feiten en hun invloed op de resultatenrekening	12
1.5	Financiële feiten en hun invloed op de kasstromen	15
1.6	Samenvatting	15
2.	Het Meten van Winst	17
2.1	Inleiding	17
2.2	Het meten van winst: kasprincipe en toerekeningsprincipe	17
2.3	Wanneer worden baten geboekt?	18
2.4	Wanneer worden lasten geboekt?	19
2.5	Belangrijke uitgangspunten of conventies	20
2.6	Transacties, die op meer dan één boekingsperiode betrekking hebben	21
2.7	Het vastleggen van Financiële Feiten: het boekhoudkundig model	23
2.8	Samenvatting	26
3.	Debiteuren en Korte termijn Beleggingen	27
3.1	Inleiding	27
3.2	Retouren en kortingen	28
3.3	Oninbare Debiteuren	29
3.4	Oninbare Debiteuren betalen onverwachts	31
3.5	Korte termijn beleggingen	32
3.6	Samenvatting	34
4.	Het Waarderen van Voorraden	36
4.1	Inleiding	36

je studie is al duur genoeg

selexyz

voor studenten
met weinig centen

bestel je studieboeken op selexyz.nl

4.2	Verschillende methoden voor het waarden van voorraden	36
4.3	Inkoopprijs en marktwaarde van voorraden	41
4.4	Samenvatting	41
5.	Vaste Activa	42
5.1	Inleiding	42
5.2	Materiële en immateriële vaste activa	43
5.3	Drie afschrijvingsmethoden	43
5.4	Impairment van vaste activa	46
5.5	Samenvatting	47
6.	Schulden	48
6.1	Inleiding	48
6.2	Kortlopende schulden	49
6.3	Langlopende schulden	51
6.4	Het effectieve rendement van een obligatielening geplaatst boven pari	53
6.5	Het effectieve rendement van een obligatielening geplaatst onder pari	54
6.6	Operationele en Financiële Leases	55
6.7	Belastinglatenties	59
6.8	Samenvatting	60
7.	Eigen Vermogen	62
7.1	Inleiding	62
7.2	De VOC, een onderneming gefinancierd door aandelen	62
7.3	Eigen vermogen	64
7.4	Enkele kenmerken van aandelenkapitaal	64
7.5	Dividenddeclaratie en dividendbetaling	66
7.6	Personeelsopties	67
7.7	Samenvatting	68

The world's local bank

The HSBC Group is one of the largest banking and financial services organisations in the world. We have already attracted some of the most respected and talented individuals in the industry to create one of the fastest moving and dynamic Corporate, Investment Banking and Markets operations in the world.

Our graduate programmes offer a unique opportunity to experience one of the most exciting challenges in the industry today.

www.hsbc.com

8.	Kasstroomoverzicht	69
8.1	Inleiding	69
8.2	Wat is het doel van een kasstroomoverzicht?	69
8.4	Het opstellen van een kasstroomoverzicht	72
8.4.1	Financieringskasstroom	72
8.4.2	Investeringskasstroom	73
8.4.3	Operationele kasstroom	73
8.5	Correctieposten ter bepaling van de Operationele kasstroom	75
8.7	Vrije kasstroom	76
8.8	Samenvatting	77
9.	Consolideren	78
9.1	Inleiding	78
9.2	Consolidatie en zeggenschap	78
9.3	Twee methoden van consolidatie	79
9.3.1	Integrale Consolidatie en een kapitaalbelang van 100%	80
9.3.2	Integrale Consolidatie en een kapitaalbelang van minder dan 100%	82
9.3.3	Proportionele Consolidatie	84
9.4	Samenvatting	85
10.	Wet- en regelgeving voor de jaarrekening	86
10.1	Inleiding	86
10.2	De Nederlandse wet- en regelgeving	87
10.3	Uitgangspunten van de Nederlandse Wet op de Jaarrekening	87
10.4	Uitgangspunten van de International Accounting Standards Board	88
10.5	Samenvatting	90
11.	Index	91

BESTEL DE PIL ONLINE

Zaterdag heb je het jaarlijkse gala van je studie. Op zo'n avond kan er natuurlijk van alles gebeuren... Maar dan kom je erachter dat de anticonceptiepil op is. Je kunt hem alleen maar halen bij de apotheek bij je ouders in het dorp, aan de andere kant van het land. Sowieso erg onhandig om iets belangrijks als de pil elke keer ergens anders op te moeten halen. Studenten.net heeft daaraan gedacht en komt met een unieke dienst: pilonline.nl.

Via www.pilonline.nl kun je een herhalingsrecept voor de anticonceptiepil krijgen. Bovendien krijg je van ons de pil thuis gestuurd. Zo hoef je nooit meer naar de apotheek (het maakt niet uit of je apotheek in je studiestad of in de stad van je ouders zit).

Omdat de anticonceptiepil een serieuze zaak is, vragen we je om een aantal persoonlijke en soms ook medische gegevens in te vullen bij je aanvraag. Deze gegevens worden met uiterste zorg behandeld door de arts. Hij bepaalt op basis van jouw medische gegevens en je leefgewoontes welke pil voor jou het meest geschikt is.

Op www.pilonline.nl vind je heel veel informatie over de anticonceptiepil, over de verschillende soorten pillen en eventuele alternatieven voor de pil. Heb je een specifieke vraag, kijk dan eens bij de Frequently Asked Questions. Heb je een medische vraag, dan kunnen we die, anoniem als je wilt, aan de arts stellen.

WWW.STUDENTEN.NET/DEPIL

Bestel

1. Accounting en Informatie

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Accounting en Financial Accounting
- data en informatie
- het verschil tussen data en informatie
- de gebruikers van Accounting en Financial Accounting
- de jaarrekening en de onderdelen ervan
- het ontstaan van een jaarrekening vanuit financiële feiten

1.2 Accounting, Financial Accounting en Informatie

Een organisatie heeft informatie nodig om te kunnen beoordelen of zijn doelstellingen worden bereikt. Er zijn veel verschillende soorten organisaties, bijvoorbeeld op winst en niet op winst gerichte. Veel particuliere bedrijven zijn gericht op het maken van winst, zoals een tuincentrum, een winkelketen, een beveiligingsbedrijf of een bank of verzekeringsmaatschappij. Niet op winst gerichte organisaties zijn bijvoorbeeld het Rode Kruis, de (kanton-) rechtbanken, een gemeentelijke of een provinciale overheid. Al deze instellingen hebben informatie nodig. In dit boek staat de accounting of financiële informatie centraal. Daarmee kunnen de gebruikers, zoals bijvoorbeeld de directie van de organisatie, zijn eventuele aandeelhouders, zijn klanten, de belastingbetalers enzovoort, zich een oordeel vormen over zaken als

fairfood Quiz

WELKE VAN DEZE KOPJES KOFFIE IS FAIR?

Bekend van TV

In ons dagelijks voedsel zit heel wat oneerlijkheid. Zo verdienen veel boeren in ontwikkelingslanden die koffiebonen verbouwen vaak zo weinig dat ze er amper van kunnen leven.

Fairfood onderzoekt of onze voedselproducten fair zijn of niet. Zodat jij precies kan zien welke producten je moet kopen om honger en armoede in de wereld tegen te gaan. De resultaten kan je lezen op www.fairfood.org

DOE MEE EN WIN EEN EERLIJKE WERELD

Weet jij het goede antwoord? Bel dan naar 0909-fairfood*
en maak kans op een eerlijke wereld.

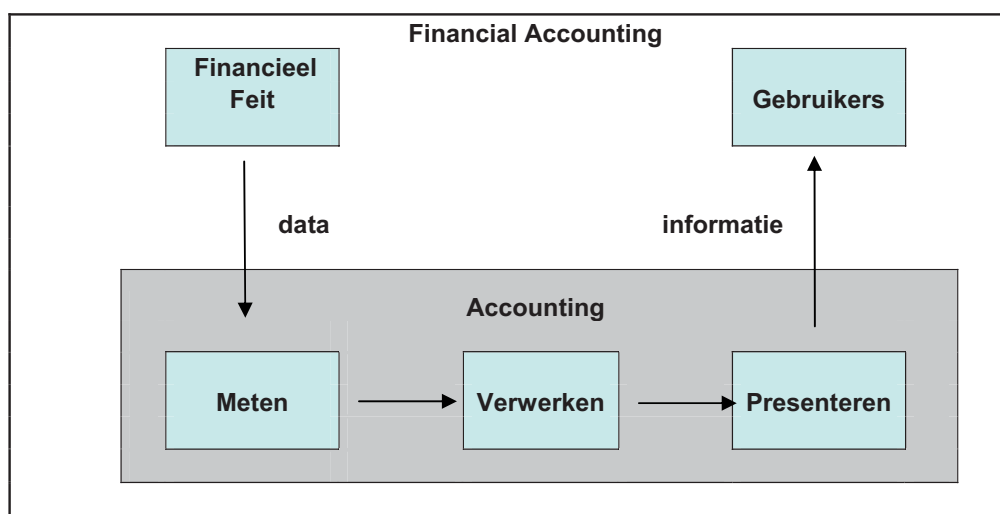
*0909 324 73 663 €0.10 P.M.

ICCO **fairfood**
eat fair, beat hunger

- de investeringen, die zijn gedaan
- de producten, die zijn voortgebracht
- de kostprijs van het product
- de omvang van de verkopen,
- de verleende garantie op de verkochte producten
- het betaalgedrag van de debiteuren
- de markten, waar de onderneming werkzaam is,
- de betaalde belastingen
- de omvang van het vermogen
- enzovoort.

Figuur 1:

Financial Accounting en Accounting: van data naar informatie.

Het doel van het accounting informatiesysteem is het bedrijfsproces zo goed mogelijk in cijfers (de data) vast te leggen opdat de hiervoor genoemde feiten of data kunnen worden omgezet in informatie. Op basis van de aldus verkregen inzichten kan deze informatie een bijdrage leveren aan de besluitvorming van verschillende categorieën belanghebbenden met betrekking tot een bepaalde onderneming, de gebruikers. Zie figuur 1. De gebruikers zijn bijvoorbeeld 1) de werknemers, die een bepaalde loonsverhoging willen afspreken, 2) beleggers, die overwegen aandelen in de onderneming te kopen, 3) de fiscus, die een belastingaanslag wil vaststellen enzovoort.

Accounting is gedefinieerd als het meten, verwerken en presenteren van financiële feiten. Bij dit proces van meten enzovoort wordt een reeks van regels en procedures gebruikt. **Financial Accounting** heeft betrekking op de communicatie van de accounting informatie naar de gebruikers, zoals bijvoorbeeld aandeelhouders, leveranciers, banken en de fiscus.

De opstelling van het jaarverslag van ondernemingen, die een beursnotering hebben in de Europese Unie, dient vanaf 1 januari 2005 te geschieden volgens de **International Financial Reporting Standards** (IFRS), welke zijn opgesteld door de **International Accounting Standards Board** (IASB). In dit verband spreekt men wel van **EU GAAP** (*generally accepted accounting principles*). Beursgenoteerde ondernemingen in de Verenigde Staten dienen hun jaarverslag op te stellen volgens de **Financial Accounting Standards** (FAS). Men spreekt ook wel van **US GAAP**.

In het algemeen wordt de financiële informatie verspreid via het **jaarverslag**. Het jaarverslag bevat een aantal verplichte onderdelen:

- het verslag van de directie
- de toekomstparagraaf
- belangrijke gebeurtenissen na balansdatum
- de jaarrekening
- de toelichting op de jaarrekening
- de winstverdeling en
- de accountantsverklaring

In figuur 1 zien we een paar belangrijke onderdelen van het accounting systeem: 1) het financiële feit, 2) het meten, 3) de verwerking van het financiële feit en 4) de presentatie van het financiële feit in de jaarrekening. Deze bestaat uit drie onderdelen balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht.

Op de **balans** staan **voorraadgrootheden**. De balans laat de herkomst en besteding van het vermogen van een onderneming zien op een bepaalde datum. Links worden de bezittingen (of de besteding van het vermogen van een onderneming) vermeld. Dit zijn onder meer de kasmiddelen, debiteuren, voorraden, grond, gebouwen en machines. Deze posten worden **materiële activa** genoemd. Verder zijn er **immateriële activa**, zoals bijvoorbeeld licenties, uitgavenrechten van boeken en muziek en exploratierechten voor olie of ijzererts. De linkerzijde van de balans heet de **activa** zijde.

Rechts op de balans staat de herkomst van het vermogen: het ingebrachte eigen geld van de ondernemer, aandelenkapitaal en in het verleden ingehouden winst (tezamen **eigen vermogen** geheten) en het vreemd vermogen (ook wel verplichtingen genaamd), waaronder opgenomen leningen en crediteuren. Ook andere verplichtingen, zoals te betalen belasting en premies voor sociale verzekeringen staan rechts op de balans. De rechterkant heet de **passiva** kant. De balans toont het vermogen van een onderneming op een bepaald tijdstip.

Op de **resultatenrekening** staan **stroomgrootheden** gedurende een bepaalde periode, meestal een boekjaar. Dit zijn **baten**, zoals opbrengsten van de verkopen, en **lasten**, zoals bijvoorbeeld kostprijs van de verkopen, loon-, grondstof- en rentekosten. Baten doen het eigen vermogen toenemen; lasten doen het eigen vermogen afnemen. Het saldo van de baten en lasten, de winst, is de toename van het eigen vermogen over de desbetreffende periode. In geval van een verlies daalt het eigen vermogen met de grootte van het verlies. De resultatenrekening geeft inzicht in de winstgevendheid of rendement van het vermogen van een onderneming.

Op het **kasstroomoverzicht** staan net als op de resultatenrekening stroomgrootheden. Het bevat een overzicht van de kasstromen van een organisatie gerubriceerd in drie onderdelen. Dit zijn de operationele, de investerings- en de financieringskasstroom. Het kasstroomoverzicht geeft onder meer inzicht in de liquiditeit van een onderneming.

1.3 Financiële feiten en hun invloed op de balans

Zoals hiervoor gezegd, staan links op de balans de bezittingen (activa; Engels: *assets*) en rechts het eigen vermogen (Engels: *equity*) en vreemd vermogen (Engels: *liabilities*). De kolomtotalen links en rechts op de balans zijn per definitie in evenwicht. De activa of bezittingen van de onderneming Munt, die onder meer peperkorrels inkoopt in balen en verkoopt in een attractieve verpakking van 50 gram, staan links op de balans, de passiva (eigen en vreemd vermogen) staan rechts. Gegeven het feit, dat een balans het vermogen van een onderneming op een bepaald tijdstip laat zien, staat er altijd een datum boven.

Balans van Munt per ... september 2006		
Activa		Passiva
Bezittingen		Eigen vermogen
		Vreemd vermogen

Op basis van bovenstaande balans kunnen we de **accounting vergelijking** maken:

$$\text{Bezittingen} = \text{Eigen vermogen} + \text{Vreemd vermogen}$$

De rechterkant van de vergelijking toont de herkomst van het vermogen; de linkerkant laat de besteding van het vermogen zien. Het eigen vermogen (ook aangeduid als de boekwaarde of **intrinsieke waarde** van Munt) is dan

Eigen vermogen	=	Bezittingen	-	Vreemd vermogen
----------------	---	-------------	---	-----------------

Het eigen vermogen van een onderneming is wat overblijft nadat het vreemd vermogen in mindering gebracht is op de bezittingen. Telkens als Munt een financieel feit vastlegt, veranderen er posten op zijn balans. De verandering op de balans wordt tweemaal geboekt, en wel zo, dat de balans in evenwicht blijft. Dit is de methode van het **dubbel boekhouden**. Hieronder volgen een aantal financiële feiten, die leiden tot veranderingen op de balans.

STUDEREN IS AL DUUR GENOEG!

Daarom zorgt jouw studievereniging, samen met NewBricks, voor studieboeken voor de laagste prijs én deze handige gratis uittreksels. Zeg nou zelf, je kan je geld en tijd toch wel beter besteden...

NewBricks
Master in Academic Books

Werkt jouw studievereniging nog niet samen met NewBricks? Vraag nu snel en vrijblijvend, meer informatie aan op onze website!

Financieel feit 1:

oprichting van een onderneming met eigen en vreemd vermogen.

Stel, dat we op 1 september 2006 een onderneming, Munt genaamd, oprichten. Het eigen vermogen van de onderneming Munt bedraagt € 10.000. Daarnaast sluit Munt ook nog een lening af van € 5.000. Na de oprichting heeft Munt dus in kas een bedrag van € 15.000. De balans van Munt ziet er als volgt uit:

Activa	Balans per 1 september 2006		Passiva
Kas	€ 15.000	Eigen vermogen	€ 10.000
	€ 15.000	Lening	€ 5.000
			€ 15.000

Financieel feit 2:

aanschaf van een magazijngebouw ter waarde van € 11.000 voor opslag van goederen op 2 september 2006.

De aanschaf van het magazijn wordt gefinancierd met een afzonderlijk bankkrediet, aangegeven met Bank. Door de aanschaf van het magazijn komt er een post Gebouwen links of debet op de balans en stijgt de post Bank met hetzelfde bedrag rechts of credit op de balans van Munt.

Activa	Balans per 2 september 2006		Passiva
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000
Kas	€ 15.000	Lening	€ 5.000
	€ 26.000	Bank	€ 11.000
			€ 26.000

Financieel feit 3:

aanschaf van voorraden peperkorrels tegen contante betaling voor € 5.000 op 3 september 2006.

Door de aanschaf van voorraden stijgt de actiefpost Voorraden en daalt de post Kas met hetzelfde bedrag op de balans van Munt.

Activa	Balans per 3 september 2006		Passiva
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000
Voorraden	€ 5.000	Lening	€ 5.000
Kas	€ 10.000	Bank	€ 11.000
	€ 26.000		€ 26.000

Financieel feit 4:

aanschaf van voorraden op krediet ter waarde van € 8.000 op 5 september 2006.

Door aankopen op krediet nemen de posten Voorraden en Crediteuren toe. De kolomtotalen links en rechts worden groter:

Activa		Balans per 5 september 2006	Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000	
Voorraden	€ 13.000	Lening	€ 5.000	
Kas	€ 10.000	Bank	€ 11.000	
	€ 34.000	Crediteuren	€ 8.000	
			€ 34.000	

Financieel feit 5:

betaling van een voorschotnota met betrekking tot de voorraden van € 1.000 op 7 september 2006.

Door dit financiële feit dalen het kassaldo en de post Crediteuren met hetzelfde bedrag.

Activa		Balans per 7 september 2006	Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000	
Voorraden	€ 13.000	Lening	€ 5.000	
Kas	€ 9.000	Bank	€ 11.000	
	€ 33.000	Crediteuren	€ 7.000	
			€ 33.000	

1.4 Financiële feiten en hun invloed op de resultatenrekening

De financiële feiten 2-5 hebben geen invloed op de grootte van het eigen vermogen. Het zijn transacties, die effect hebben op de omvang van de activa en het vreemd vermogen. Hieronder zullen we een aantal financiële feiten beschouwen, die wel invloed hebben op het eigen vermogen. Dit zijn de eerder genoemde baten en lasten.

Financieel feit 6:

verkoop tegen contante betaling van producten uit voorraad van € 2.750 op 8 september 2006; de kostprijs van de verkochte goederen is € 1.000.

Door dit financiële feit dalen de Voorraden en stijgt de Kas. Bovendien maakt onderneming Munt € 1.750 winst. Daardoor neemt de boekwaarde of intrinsieke waarde van Munt met hetzelfde bedrag toe.

Activa		Balans per 8 september 2006	Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000	
Voorraden	€ 12.000	Ingehouden winst	€ 1.750	
Kas	€ 11.750	Lening	€ 5.000	
	€ 34.750	Bank	€ 11.000	
		Crediteuren	€ 7.000	
			€ 34.750	

Het eigen vermogen van Munt bestaat per 8 september uit de posten Eigen Vermogen en Ingehouden Winst, tezamen € 11.750. De bate van financieel feit 6 is de verkoop van € 2.750. De last is een bedrag van € 1.000.

Financieel feit 7:

verkoop op rekening van producten uit voorraad van € 3.250 op 9 september 2006; de kostprijs van de verkochte goederen is € 1.500.

Door dit financiële feit dalen weer de Voorraden en stijgt niet de Kas, maar de post Debiteuren. De post Ingehouden Winst neemt toe met € 1.750.

Activa		Balans per 9 september		Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000	Ingehouden winst	€ 3.500
Debiteuren	€ 3.250	Lening	€ 5.000	Bank	€ 11.000
Voorraden	€ 10.500	Bank	€ 11.000	Crediteuren	€ 7.000
Kas	€ 11.750	Crediteuren	€ 7.000		
	€ 36.500		€ 36.500		

Uit het laatste financiële blijkt, dat een verkoop op rekening leidt tot een toename van het eigen vermogen, ook al is nog geen geld ontvangen. Een toename van de winst betekent dus niet altijd een toename van liquide middelen (en omgekeerd).

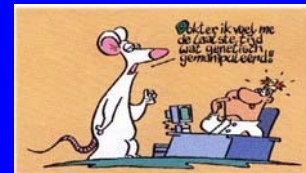
Financieel feit 8:

op 23 september ontvangt Munt een betaling van de rekening van 9 september 2006 (€ 3.250).

Activa		Balans per 23 september 2006		Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen	€ 10.000	Ingehouden winst	€ 3.500
Debiteuren	€ -	Lening	€ 5.000	Bank	€ 11.000
Voorraden	€ 10.500	Bank	€ 11.000	Crediteuren	€ 7.000
Kas	€ 15.000	Crediteuren	€ 7.000		
	€ 36.500		€ 36.500		

Het werving- en selectiebureau voor de farmaceutische industrie

IK WIL EEN BAAN IN SALES!!

Ben jij tussen de 23 en de 30 jaar, ben je HBO of academisch opgeleid en in het bezit van een rijbewijs?
Vind je het leuk om te verkopen en ben je op zoek naar een uitdagende baan in een dynamische branche?

Kijk dan op onze website of neem contact op met één van onze adviseurs voor meer informatie over een baan in de farmaceutische industrie.

Tel: 030 – 605 22 66
Email: info@sbrecruitment.nl
Website: www.sbrecruitment.nl

In bovenstaande balans is te zien, dat de post Debiteuren daalt naar € 0 en dat de Kas toeneemt met € 3.250. Merk op, dat het eigen vermogen inclusief de ingehouden winst niet veranderen, als een klant van Munt een nota betaalt.

Financieel feit 9:

op 26 september vindt betaling plaats van salarissen € 1.450, van rente op beide leningen ten bedrage van € 70 en van de energierekening ten bedrage van € 425. Het totale bedrag van € 1.945 wordt per kas voldaan.

Activa		Balans per 26 september 2006		Passiva	
Gebouwen	€ 11.000	Eigen vermogen		€ 10.000	
Debiteuren	€ -	Ingehouden winst		€ 1.555	
Vorraden	€ 10.500	Lening		€ 5.000	
Kas	€ 13.055	Bank		€ 11.000	
		Crediteuren		€ 7.000	
	€ 34.555			€ 34.555	

We zien, dat de kas verminderd is met de eerder genoemde € 1.945. Omdat de drie genoemde bedragen lasten zijn, neemt de Ingehouden Winst af met deze € 1.945. Hierna doen zich in de maand september geen financiële feiten meer voor.

De financiële feiten, die betrekking hebben op baten en lasten (verkopen, kostprijs verkopen, salarissen, rente, energieverbruik) kunnen ook in een afzonderlijk overzicht vermeld worden. Dit is de resultatenrekening. De resultatenrekening wordt daarom ook wel **hulp rekening van het eigen vermogen** genoemd. Zie hieronder:

Resultatenrekening Munt over september 2006			
Lasten		Baten	
Kostprijs Verkopen	€ 2.500	Verkopen	€ 6.000
Salarissen	€ 1.450		
Rente	€ 70		
Energie	€ 425		
Saldo Winst	€ 1.555		
	€ 6.000		€ 6.000

Het Saldo Winst op de resultatenrekening over de maand september is de mutatie van het eigen vermogen over de beschouwde periode. Het saldo is gelijk aan het verschil van de baten en de lasten. De resultatenrekening hierboven is gepresenteerd in **scantrovorm** met de Lasten en Baten naast elkaar. In de meeste jaarrekeningen staan de baten en lasten onder elkaar ofwel in **staffelvorm**. Dit levert het volgende beeld op:

Resultatenrekening over september 2006			
Baten			
Verkopen		€	6.000
Lasten			
Kostprijs Verkopen	€	2.500	
Salarissen	€	1.450	
Rente	€	70	
Energie	€	425	
Saldo Winst		€	1.555

Bovenstaande gegevens bieden informatie over de aard en omvang van de baten en lasten van Munt.

1.5 Financiële feiten en hun invloed op de kasstromen

Tot nu toe hebben we het effect van de financiële feiten gezien op het vermogen van Munt (via de balans) en het resultaat van Munt (via de resultatenrekening). Het derde onderdeel van de jaarrekening is het kasstroomoverzicht. Dit geeft ons inzicht in de mutaties van de kasgelden of liquide middelen over een bepaalde periode. Om het inzicht te bevorderen is het kasstroom-overzicht verdeeld in drie categorieën kasstromen: de operationele, de investerings- en de financieringskasstroom. Gegeven de hiervoor genoemde negen financiële feiten ziet het kasstroom-overzicht van Munt over de maand september er als volgt uit:

Kasstroomoverzicht van Munt over september 2006		
Operationele kasstroom		
Saldo Winst	€	1.555
Toename Debiteuren (-)	€	-
Toename Voorraden (-)	€	-10.500
Toename Crediteuren (+)	€	<u>7.000</u>
Operationele kasstroom	€	-1.945
Investeringskasstroom		
Koop van Magazijn	€	<u>-11.000</u>
Investeringskasstroom	€	-11.000
Financieringskasstroom		
Plaatsing Eigen Vermogen op 1 september	€	10.000
Lening op 1 september	€	5.000
Banklening op 2 september	€	<u>11.000</u>
Financieringskasstroom	€	26.000
Mutatie Kas	€	13.055

Kasstromen, die Munt ontvangt zijn positief; kasstromen, die Munt uitgaan hebben een minteken. De toename van voorraden betekent in principe een betaling, dus een uitgaande kasstroom. De toename van crediteuren betekent, dat er wel producten zijn ontvangen, maar er staat (nog) geen uitgaande kasstroom vanwege een betaling voor de producten tegenover in de periode, waarop het kasstroomoverzicht betrekking heeft. Vandaar, dat de toename van de post Crediteuren tot een toename van de operationele kasstroom leidt. De onderste regel van het kasstroomoverzicht (Mutatie Kas) is de toe- of afname van de hoeveelheid kasgeld over de maand september. Blijkens het bovenstaande kasstroomoverzicht is de hoeveelheid kasgeld toegenomen met € 13.055. Immers, vòòr 1 september, toen er door de ondernemer nog geen eigen geld ingebracht was, was het saldo Kas gelijk aan nul.

1.6 Samenvatting

Accounting is het meten, verwerken en presenteren van financiële feiten. Bij dit proces van meten enzovoort wordt een reeks van regels en procedures gebruikt. Financial Accounting heeft betrekking op de communicatie van de accounting informatie naar de gebruikers, zoals bijvoorbeeld aandeelhouders, leveranciers, banken en de fiscus. De opstelling van het jaarverslag van ondernemingen, die een beursnotering hebben in de Europese Unie, dient vanaf 1 januari 2005 te geschieden volgens de *International Financial Reporting Standards* (IFRS).

Verder hebben we in dit hoofdstuk kennis gemaakt met de drie onderdelen van de jaarrekening: balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht. Baten en lasten, die zich gedurende een bepaalde periode voordoen, leiden tot toe- en afname van het eigen vermogen. Baten en lasten zijn stroomgrootheden. Aan het begin van elk boekjaar is hun waarde nul. Financiële feiten, die geen baten en lasten zijn, leiden tot veranderingen van balansposten. Balansposten zijn voorraadgrootheden: aan het begin van een boekjaar hebben zij een bepaalde waarde, die in de loop van de boekingsperiode kan toe- of afnemen of gelijk kan blijven. De mutaties op deze drie onderdelen worden bepaald door de financiële feiten, waarmee een onderneming te maken heeft.

Het eigen vermogen van een onderneming neemt toe door verkopen. Het is niet noodzakelijk, dat voor bedoelde verkopen ook een betaling wordt ontvangen.

je studie is al duur genoeg

selexyz

voor studenten
met weinig centen

bestel je studieboeken op selexyz.nl

2. Het Meten van Winst

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod:

- het kasprincipe (*cash accounting*) en het toerekeningsprincipe (*accrual accounting*)
- het moment van het boeken van baten en lasten
- het matchingprincipe en product- en periodekosten
- vooruitontvangen bedragen, die nog geen baten zijn
- vooruitbetaalde bedragen, die nog geen lasten zijn
- belangrijke uitgangspunten en conventies
- het boekhoudkundig model
- van journaal naar saldibalans

2.2 Het meten van winst: kasprincipe en toerekeningsprincipe

Winst is het verschil tussen baten en lasten. Baten doen het eigen vermogen toenemen, lasten doen het eigen vermogen dalen. Let op: niet elke toename van het eigen vermogen is winst. Zie financieel feit 1 uit het vorige hoofdstuk: het plaatsen van aandelen doet het eigen vermogen toenemen, maar is geen winst.

Om de winst van een onderneming te kunnen vaststellen moeten we eerst de periode bepalen, waarin de winst gemaakt is. In een jaarverslag is dit een kalenderjaar. Voor intern gebruik stellen ondernemingen daarnaast de winst voor kortere perioden vast, bijvoorbeeld een maand of een kwartaal.

Een tweede punt bij het bepalen van de winst is of het **kasprincipe** (*cash accounting*) of het **toerekeningsprincipe** (*accrual accounting*) gebruikt moet worden. Het kasprincipe meet een financieel feit uitsluitend, als er een betaling wordt ontvangen of wordt gedaan door een onderneming. Deze transacties staan in het kasstroomoverzicht. Het toerekeningsprincipe rekent baten en lasten toe aan een bepaalde periode of productie in bedoelde periode, ongeacht of deze baten en lasten ook gepaard zijn gegaan met kasstromen. Ondanks de objectiviteit van het kasprincipe (het meten van inkomende en uitgaande kasstromen is immers eenduidig) blijkt uit onderzoek, dat het toerekeningsprincipe uiteindelijk de gang van zaken van een bedrijf, ook wel zijn economische realiteit, het beste beschrijft. De balans en de resultatenrekening zijn gebaseerd op genoemd toerekeningsprincipe.

Een voorbeeld van het toerekeningsprincipe is financieel feit 7 uit het vorige hoofdstuk (de verkoop op rekening). Ondanks het feit, dat er geen betaling is ontvangen, neemt de winst toe met het verschil van de verkoop en kostprijs van de verkoop. Financieel feit 9 betreft de betaling van de rekening; deze transactie heeft geen invloed op het eigen vermogen.

2.3 Wanneer worden baten geboekt?

Als baten worden geboekt, verschijnen deze in de jaarrekening. De bate wordt eerst opgenomen in de jaarrekening, als voldaan is aan een aantal voorwaarden:

- 1 Er is sprake van een overeenkomst
- 2 Het product (een goed of dienst) is afgeleverd
- 3 De verkoopprijs staat vast
- 4 Er is een redelijke mate van zekerheid, dat de verkoopsom zal worden geïnd

Als er een aflevering is en een overeenkomst, dan kan er desondanks toch geen verkooptransactie opgenomen worden in de jaarrekening. Dit is bijvoorbeeld het geval, wanneer een klant woont in een ontwikkelingsland en er ernstige twijfel bestaat of hij de rekening zal betalen.

Ook bij een betaling zonder dat een product geleverd is, is er geen verkoop. Denk bijvoorbeeld aan een vooruitbetaald abonnement voor een jaarkaart van de Nederlandse Spoorwegen. De betaling kan door de NS niet worden geboekt als een verkoop, want de NS moet de dienst (het vervoer van een treinpassagier) nog leveren. Pas als de vervoersdienst geleverd is, boekt de NS de bate.

Een derde voorbeeld betreft een producent van software. De producent heeft een koopovereenkomst met zijn klant en de verkoopprijs is vastgesteld. Als het softwareprogramma nog ontwikkeld moet worden, mag de softwareproducent de waarde van de overeenkomst niet als verkoop in de jaarrekening opnemen.

Omdat je niet alles kan downloaden

Werkstudent werk(t), tijdens en na je studie!

www.werkstudent.nl

2.4 Wanneer worden lasten geboekt?

We onderscheiden twee soorten lasten gedurende de boekingsperiode: 1) de lasten, die gekoppeld zijn aan de baten van dezelfde periode, de **productkosten** en 2) de lasten, die gekoppeld zijn aan de boekingsperiode, de **periodekosten**. Het koppelen van beide kostensoorten aan de baten van dezelfde periode wordt het **matching principe** genoemd.

Voorbeelden van productkosten zijn de Kostprijs van de Verkopen (financiële feiten 6 en 7 uit het vorige hoofdstuk). Andere voorbeelden van productkosten zijn de provisie, die de verkoper van een woning betaalt aan de makelaar of die een cliënt van een bank betaalt bij een effectentransactie.

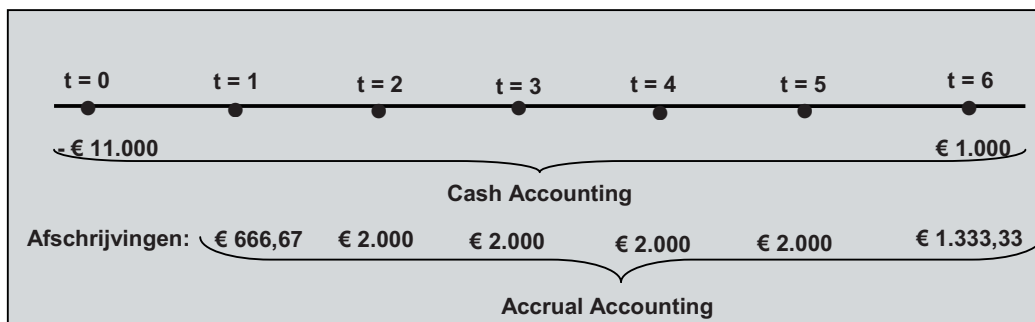
Periodekosten kunnen niet direct aan bepaalde baten worden toegerekend. Daarom worden ze per periode bepaald. Een voorbeeld is de huur van een kantoor, die elke periode wordt geboekt ongeacht of er veel of weinig baten zijn. Hetzelfde geldt voor de rente op een lening of een verzekeringspremie. Voor beide lasten geldt, dat de grootte ervan niet bepaald wordt door de omvang van de baten: de rente en verzekeringspremie is elke periode een gelijk bedrag.

Een ander voorbeeld van periodekosten zijn **afschrijvingen**, als deze tenminste geboekt worden ongeacht het gebruik, dat van een productiemiddel wordt gemaakt.

Afschrijvingen zijn lasten, die gedurende de economische levensduur van een bepaalde actiefpost (bijvoorbeeld een gebouw, machine of kantoorinventaris) kunnen worden toegerekend aan elke boekingsperiode. Zie figuur 1.

Figuur 1:

Kasstromen volgens Cash Accounting en afschrijvingen (= lasten) volgens het toerekeningsprincipe (Accrual Accounting)

Stel, dat de onderneming Munt het magazijn (financieel feit 2) vijf jaar kan gebruiken; daarna is de restwaarde € 1.000. Munt schrijft het magazijn lineair af in vier gelijke termijnen van € 2.000 per jaar. De eerste en de laatste termijn worden naar rato van de aanschafprijs afgeschreven; zie figuur 1. De aanschafprijs is € 11.000. We kunnen de bedragen op een tijdlijn zetten; zie figuur 1. Uit figuur 1 blijkt het verschil tussen het kasprincipe (een investering van € 11.000 en een restwaarde van € 1.000) en het toerekeningsprincipe (de opeenvolgende jaarlijkse afschrijvingen of afschrijvingslasten).

We hebben gezien, dat bij de aankoop van het magazijn de koper, onderneming Munt, het magazijn onder de post Gebouwen op zijn balans zet. Aan het einde van het kalenderjaar, wanneer de balans per 31 december wordt opgemaakt, boekt Munt de afschrijving over de verstreken periode september tot en met december: $4/12 \times 2.000 = € 666,67$. Voor het eerstvolgende volledige kalenderjaar boekt Munt als afschrijvingslast € 2.000 op de resultatenrekening. In het laatste jaar boekt Munt als afschrijvingslast voor het magazijn $8/12 \times 2.000 = € 1.333,33$. Het magazijn is dan op de restwaarde van € 1.000 na geheel afgeschreven.

We gaan nu gebruik maken van een **journaalpost**. Dit geeft het effect van een financieel feit op een balans- en/of resultatenrekeningpost weer. In het algemeen dient er bij elke journaalpost vermeld te worden, wat het financiële feit inhoudt, waarop de journaalpost betrekking heeft. Het maken van een journaalpost heet **journaliseren**.

Voor de jaarlijkse afschrijvingslasten van het magazijn maken we de volgende journaalposten:

Financieel feit:

afschrijvingslast in het eerste jaar:

Afschrijvingslasten Gebouwen	€ 666,67
aan Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen	€ 666,67

Financieel feit:

afschrijvingslast in de jaren 2, 3, 4 en 5:

Afschrijvingslasten Gebouwen	€ 2.000
aan Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen	€ 2.000

Financieel feit:

afschrijvingslast in het laatste jaar:

Afschrijvingslasten Gebouwen	€ 1.333,33
aan Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen	€ 1.333,33

De grootboekrekening Afschrijvingslasten Gebouwen is een resultatenrekeningpost. De grootboekrekening Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen is een balanspost, die hoort bij de post Gebouwen. Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen is een zogenaamde **tegenrekening** (*contra account*). Deze tegenrekening staat tezamen met de aanschafprijs in de toelichting op de balans, zodat de gebruiker van de jaarrekening kan zien voor welk bedrag het magazijn is aangeschaft en hoeveel op de balansdatum is afgeschreven op het magazijn blijkt uit de omvang van de post Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen. De jaarlijkse afschrijvingslast blijkt uit de omvang van de post Afschrijvingslasten Gebouwen. Op de balans staat de **boekwaarde** van het magazijn:

Boekwaarde magazijn = Aanschafprijs magazijn - Geaccumuleerde afschrijving Gebouwen

2.5 Belangrijke uitgangspunten of conventies

Bij het opstellen van een jaarrekening spelen een aantal uitgangspunten of **conventies** een belangrijke rol. De uitgangspunten worden gehanteerd om de bruikbaarheid van de accounting informatie te bevorderen. Op de eerste plaats gaat het hier om de **betrouwbaarheid** van de accounting informatie. De gebruikers van een jaarrekening moeten ervan overtuigd zijn, dat de accounting informatie de economische realiteit, waarmee een onderneming gedurende de verslagperiode te maken heeft gehad, correct beschrijft. De betrouwbaarheid kan bijvoorbeeld blijken uit het feit, dat een onafhankelijke partij, die dezelfde methoden van onderzoek als de accountant van de onderneming zou hanteren, tot dezelfde accounting informatie zou komen.

Een tweede uitgangspunt is dat van **relevantie**. De door het jaarverslag verstrekte informatie kan van beslissende invloed zijn voor beleggers, leveranciers of (potentiële) werknemers. Indien de desbetreffende informatie zou zijn weggelaten, dan zou de gebruiker een andere beslissing hebben genomen. Een uitgangspunt, dat met het vorige verwant is, is het **materialiteitsprincipe**. Dit betekent, dat de verstrekte informatie in een jaarrekening van een zodanige omvang moet zijn, dat het weglaten de gebruiker ervan zou kunnen misleiden.

Het nut van een jaarrekening is verder afhankelijk van de vraag of deze van jaar op jaar **vergelijkbaar** is. De gebruiker kan dan snel overeenkomsten en verschillen, die van jaar op jaar zijn opgetreden, herkennen. In dit kader is ook **stelselmatigheid** van belang. Dit uitgangspunt betekent, dat een onderneming van jaar op jaar zijn vermogen en resultaat volgens dezelfde accounting beginselen bepaalt. Een onderneming mag in het algemeen niet zonder goede redenen veranderingen aanbrengen in de hiervoor bedoelde beginselen. En als een onderneming dit doet, dan dient deze de gebruiker daarover in een toelichting van op de hoogte te stellen. Tenslotte noemen we hier het **kosten-baten principe**. Het gaat erom, dat jaarrekeningregels alleen zouden moeten worden veranderd, als de verwachte baten van de nieuwe accounting informatie hoger zullen zijn dan de kosten van de verandering.

2.6 Transacties, die op meer dan één boekingsperiode betrekking hebben

Vanwege het toepassen van het toerekeningsprincipe (*accrual accounting*) zullen zich regelmatig situaties voordoen, waarbij baten **vooruitontvangen** of lasten **vooruitbetaald** zijn. Bij vooruitontvangen baten moet de onderneming het product nog leveren. Bij vooruitbetaalde lasten moet het product nog ontvangen worden. Ook kan het voorkomen, dat er baten zijn, waarvoor nog geen betaling is ontvangen (bijvoorbeeld verkoop op rekening; financiële feit 7 uit het vorige hoofdstuk) of lasten, die nog betaald moeten worden. In geval van toepassing van het kasprincipe (*cash accounting*), waar alleen betaling of ontvangst van kasstromen worden geboekt, doen zich de hiervoor genoemde situaties niet voor.

Hiervoor hebben we het voorbeeld van de NS-jaarkaart genoemd. De jaarkaart kost ongeveer € 3.000; dat is € 250 per maand. De onderneming Munt koopt voor een van zijn werknemers zo'n jaarkaart voor het jaar 2007. Het bedrag van € 3.000 wordt bij vooruitbetaling voldaan. Dit is dus een voorbeeld van een **vooruitbetaalde last**. Stel, dat Munt elke maand een balans, resultaten-rekening en kasstroomoverzicht opmaakt. Dan mag Munt niet op 31 januari 2007 het bedrag van € 3.000 als last boeken. Slechts € 250 is een last voor de maand januari. We zullen nu twee boekingen laten zien: één voor de betaling van € 3.000 voor de jaarkaart en één voor de maandelijkse last van € 250. Hierbij zullen we gebruik maken van een **journaalpost**. Dit geeft het effect van een financieel feit op een balans- en/of resultaten-rekeningpost weer. In het algemeen dient er bij elke journaalpost vermeld te worden, wat het financiële feit inhoudt, waarop de journaalpost betrekking heeft.

Financiële feit:

Munt betaalt per kas € 3.000 voor een NS-jaarkaart.

NS-jaarkaart	€ 3.000
aan Kas	€ 3.000

Een andere naam voor NS-jaarkaart is ook mogelijk. Onderneming Munt zou deze post bijvoorbeeld hebben kunnen noemen: 'Vooruitbetaalde lasten, NS-jaarkaart'.

Dit betekent, dat er een nieuwe balanspost is ontstaan, genaamd NS-jaarkaart. Deze post neemt toe met € 3.000. De post staat links op de balans, want het is een bezit of recht. De balanspost Kas neemt met hetzelfde bedrag af.

Financiële feit:

Munt boekt elke maand als last € 250 in verband met een NS-jaarkaart.

Reiskosten Personeel	€ 250
aan NS-jaarkaart	€ 250

Dit betekent, dat er een nieuwe resultatenrekeningpost is ontstaan, genaamd Reiskosten Personeel. Deze post bedraagt elke maand € 250. De balanspost NS-jaarkaart neemt elke maand met hetzelfde bedrag af. Het gevolg van de maandelijkse boeking van de reiskosten is, dat op 31 december 2007 de post NS-jaarkaart tot nul gereduceerd is en het gehele aankoopbedrag van de NS-jaarkaart als last is geboekt.

Merk op, dat in een journaalpost eerst de actiefpost en dan de passiefpost wordt genoemd!

Een voorbeeld van een **voorontvangen bate** is bijvoorbeeld het voorschot, dat Munt krijgt in verband met de levering aan een supermarkt van € 9.000 aan peperbusjes. De koopovereenkomst is getekend in januari 2007; de levering van de peperbusjes zal geschieden in februari en maart van 2007.

Financieel feit:

in januari een bedrag van € 9.000 ontvangen voor nog te leveren peperbusjes.

Kas	€ 9.000
aan Vooruitontvangen baten voor peperbusjes	€ 9.000

De post Vooruitontvangen baten voor peperbusjes staat rechts op de balans, want het is een verplichting (namelijk tot leveren van peperbusjes).

SURF.net

we houden contact

Optimaal online samenwerken met SURFgroepen

SURFgroepen is een complete online samenwerkingsomgeving met documentopslag, Instant Messaging en videoconferencing. Werk in een Teamsite samen met collega's uit een afdeling, leden van een projectgroep of docenten en studenten rond een specifieke cursus. Sla je bestanden online op, deel takenlijsten, afbeeldingen en een gezamenlijke agenda. Verder kun je zien wie online is en direct chatten. In een virtuele vergaderkamer kun je elkaar zelfs horen en zien. Naast de Teamsite krijg je de beschikking over een MySite. Hier kun je persoonlijke documenten beheren.

SURFgroepen is een product van SURFnet en een onderdeel van de SURFnet-licentie van je instelling. Daarmee kun je direct aan de slag en zijn voor jou aan het gebruik geen kosten verbonden.

www.surfgroepen.nl

Financieel feit:

in februari wordt het eerste deel van de opdracht afgeleverd aan een supermarkt ten bedrage van € 5.000. De kostprijs van deze levering is € 2.700.

Vooruitontvangen baten voor peperbusjes	€ 5.000
aan Verkopen	€ 5.000

+

Kostprijs Verkopen	€ 2.700
aan Voorraden	€ 2.700

Financieel feit:

in maart wordt het tweede deel van de opdracht afgeleverd ten bedrage van € 4.000. De kostprijs van deze levering is € 2.300.

Vooruitontvangen baten voor peperbusjes	€ 4.000
aan Verkopen	€ 4.000

+

Kostprijs Verkopen	€ 2.300
aan Voorraden	€ 2.300

De verplichting blijktend uit de post Vooruitontvangen baten voor peperbusjes rechts op de balans is tot nul gereduceerd. Daar staat tegenover, dat de omzet (€ 9.000) en de winst (€ 9.000 – € 2.700 – € 2.300) gerealiseerd zijn.

De grootboekrekening Vooruitontvangen baten voor peperbusjes wordt **controleerende tussenrekening** genoemd. Zolang het saldo van zo'n rekening niet gelijk aan nul is, heeft de onderneming nog een verplichting openstaan in het geval de rekening rechts op de balans staat. Een controleerende tussenrekening links op de balans wijst op het feit, dat een onderneming nog een recht of een bezit heeft.

2.7 Het vastleggen van Financiële Feiten: het boekhoudkundig model

Hiervoor hebben we gezien hoe financiële feiten worden geboekt als journaalposten. Dit is de eerste stap in een reeks. Alle stappen bij elkaar heten het **boekhoudkundig model**. Dit model is ontwikkeld, omdat het teveel tijd zou kosten om na elk financieel feit een nieuwe balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht te maken. Voor de financiële feiten 1-9 in het vorige hoofdstuk hebben wij dit overigens wel gedaan.

Het boekhoudkundig model bestaat uit de volgende onderdelen. De journaalposten van een bepaalde periode worden geplaatst op speciale bladen papier. Een verzameling van dergelijke bladen heet het **journaal**.

De volgende stap is dat vanuit het journaal het **grootboek** wordt bijgewerkt. Het grootboek bevat een of meer bladzijden voor elke post uit de jaarrekening; dus voor alle actief- en passiefposten en voor alle baten- en lastensoorten. De **grootboekrekeningen** staan in scotrovorm (*T-accounts*).

Vervolgens worden de **proef-** en **saldibalans** opgesteld. Daarna worden de balans en resultatenrekening gemaakt. Dankzij het bestaan van accountingsoftware worden de verschillende stappen van het boekhoudkundig model niet meer fysiek uitgevoerd, maar met behulp van de PC. In schema ziet het boekhoudkundig model er als volgt uit:

1 Financieel feit (= <i>Business Transaction</i>)
2 Journaalpost of JP (= <i>Journal Entry</i>)
3 Journaal (= <i>Journal</i>)
4 Grootboek (= <i>General Ledger</i>)
5 Proefbalans en Saldibalans (= <i>Trial Balance</i>)
6 Balans (= <i>Balance Sheet</i>)
7 Resultatenrekening (= <i>Income Statement</i>)

Merk op, dat de Engelse term *trial balance* overeenkomt met het Nederlandse saldibalans. Op basis van de financiële feiten uit het vorige hoofdstuk kunnen we de proef- en saldibalans maken. Het eindresultaat (de balans per 30 september en de resultatenrekening over de maand september) kennen we al. Deze staan in het voorgaande hoofdstuk.

Het doel van de proefbalans is tweeledig: 1) om te zien, dat er geen fouten zijn gemaakt en 2) om de saldi van elke grootboekrekening handzaam te presenteren. Met betrekking tot punt 1) geldt: het totaal van de debetkolom (linkerkolom) moet gelijk zijn aan het totaal van de creditkolom (rechterkolom). Het gemak van een overzichtelijke presentatie (punt 2) volgt uit het voorbeeld van de proef- en saldibalans hierna.

We gaan uit van de financiële feiten 1-9 uit het vorige hoofdstuk. Op de proefbalans komen alle mutaties van de verschillende grootboekrekeningen te staan. Zo is er één mutatie geweest in Gebouwen, Eigen vermogen, Lening en Bank.

De grootboekrekening Debiteuren heeft twee mutaties ondergaan: één debet (financieel feit 7: verkoop op rekening) en één credit (financieel feit 8). **Debet** betekent links op de balans of grootboekrekening, **credit** betekent rechts op de balans of grootboekrekening. Het saldo Debiteuren op de saldibalans is dus nul.

De grootboekrekening Kas toont debet de volgende mutaties (dit zijn evenzovele journaalposten): 15000 + 2750 + 3250 (= € 21.000). Aan de creditzijde heeft de rekening Kas als mutaties: 5000 + 1000 + 1945 (= € 7.945). Het verschil zien we op de saldibalans: € 13.055 en uiteindelijk op de balans. In scontrovorm ziet de grootboekrekening (of *T-account*) Kas er als volgt uit:

Activa	Kas		Passiva
1 sept.	€ 15.000	3 sept.	€ 5.000
8 sept.	€ 2.750	7 sept.	€ 1.000
23 sept.	€ 3.250	26 sept.	€ 1.945
		naar Balans	€ 13.055
	€ 21.000		€ 21.000

De kolomtotalen links en rechts van de grootboekrekening Kas gaan naar de proefbalans. Het saldo moet natuurlijk overeenstemmen met dat op de saldibalans. Merk op, dat het saldo van de grootboekrekening Kas aan de creditkant (rechterkant) staat. Dit saldo van € 13.055 komt links op de balans van 30 september te staan.

De grootboekrekening (*T-account*) Crediteuren ziet er als volgt uit:

Activa	Crediteuren		Passiva
7 sept.	€ 1.000	5 sept.	€ 8.000
naar Balans	€ 7.000		
	€ 8.000		€ 8.000

Er zijn twee mutaties van de rekening Crediteuren geweest, op 5 en 7 september. Het saldo van € 7.000 van de grootboekrekening staat links op de *T-account*. Dit betekent, dat het saldo via de proef- en saldibalans rechts op de balans van 30 september komt te staan. Zie hierna.

Als laatste noemen we de grootboekrekening Voorraden. Deze heeft debet de mutaties 5000 + 8000 en credit de mutaties 1000 + 1500. Zie de proefbalans hieronder. Op de saldibalans zien we het saldo van de grootboekrekening Voorraden: € 10.500. De kolomtotalen op de proefbalans links en rechts (debet en credit) moeten aan elkaar gelijk zijn; hetzelfde geldt voor de kolomtotalen van de saldibalans.

Proefbalans van Munt per 30 september 2006			
Gebouwen	€	11.000	
Debiteuren	€	3.250	€ 3.250
Voorraden	€	13.000	€ 2.500
Kas	€	21.000	€ 7.945
Eigen vermogen			€ 10.000
Ingehouden winst	€	1.945	€ 3.500
Lening			€ 5.000
Bank			€ 11.000
Crediteuren	€	1.000	€ 8.000
Verkopen			€ 6.000
Kostprijs Verkopen	€	2.500	
Salarissen	€	1.450	
Rente	€	70	
Energie	€	425	
Saldo Winst	€	<u>1.555</u>	
	€	57.195	€ 57.195

Saldibalans van Munt per 30 september 2006			
Gebouwen	€	11.000	
Debiteuren	€	-	
Vorraden	€	10.500	
Kas	€	13.055	
Eigen vermogen			€ 10.000
Ingehouden winst			€ 1.555
Lening			€ 5.000
Bank			€ 11.000
Crediteuren			€ 7.000
Verkopen			€ 6.000
Kostprijs Verkopen	€	2.500	
Salarissen	€	1.450	
Rente	€	70	
Energie	€	425	
Saldo Winst	€	<u>1.555</u>	
	€	40.555	€ 40.555

Zoals te zien is, staan op de saldibalans balansposten tezamen met resultatenrekeningposten. Vanuit de saldibalans kunnen we nu de balans en de resultatenrekening opstellen, die in het vorige hoofdstuk reeds getoond zijn.

2.8 Samenvatting

De balans en resultatenrekening worden opgesteld overeenkomstig het toerekeningsprincipe. Dit betekent, dat vooruitontvangen en vooruitbetaalde bedragen in een andere periode zullen worden geboekt dan het moment, waarop de bedragen binnengekomen of uitgegaan zijn.

Baten worden pas geboekt, als aan een aantal voorwaarden is voldaan: is er een overeenkomst, is het goed afgeleverd, staat de verkoopprijs vast en is er zekerheid, dat het goed betaald wordt.

Hierbij wordt het matching principe gehanteerd. Dit betekent, dat baten en lasten aan elkaar gekoppeld worden, als de lasten direct aan de baten kunnen worden toegewezen (productkosten). Lasten, zoals afschrijvingen, huur, rente en verzekeringspremies, die zich elke boekingsperiode voordoen, of er nu wel of geen baten zijn (periodekosten), worden per periode geboekt op de resultatenrekening.

Terwille van de gebruikers worden een aantal uitgangspunten of conventies gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening. Het gaat hier bijvoorbeeld om de betrouwbaarheid, relevantie, materialiteit, stelselmatigheid en vergelijkbaarheid van de verstrekte accounting informatie.

Het boekhoudkundig model is ontworpen vanwege efficiëntie. Hiermee wordt voorkomen, dat na elk financieel feit een nieuwe balans en resultatenrekening moet worden opgesteld. Bovendien kunnen we met behulp van de proef- en saldibalans fouten snel constateren en opsporen.

3. Debiteuren en Korte termijn Beleggingen

3.1 Inleiding

- Omzet of verkopen worden geboekt, als de onderneming het product heeft geleverd en er is een redelijke mate van zekerheid, dat de verkoopsom zal worden geïnd.
- Bij verkopen op rekening blijkt in de praktijk een klein deel van de rekeningen niet inbaar: oninbare debiteuren.
- Ten behoeve van de oninbare debiteuren wordt een correctie gemaakt. Dit is de tegenrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren, een tegenrekening van de rekening Debiteuren.
- De rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren wordt gevormd ten laste van het resultaat.
- De oninbare debiteuren kunnen worden geschat volgens de dynamische en statische methode.
- Als een oninbare debiteur onverwachts betaald wordt de balansrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren gedebiteerd.
- Korte termijn beleggingen zijn gedefinieerd als effecten, die worden aangehouden om overtollige liquide middelen te beleggen.
- Niet-gerealiseerde koerswinsten en –verliezen worden geboekt op de tegenrekening Koersverschillen korte termijn beleggingen.

OP ZOEK NAAR EEN PASSENDE BIJBAAN?

STUDENTENBAAN.NL
uitzendbureau

WWW.STUDENTENBAAN.NL
T : 050 210 28 60
E : INFO@STUDENTENBAAN.NL

3.2 Retouren en kortingen

Het komt regelmatig voor, dat een klant het door hem gekochte product terug brengt naar de winkel. Dit worden **retouren** genoemd. Bij een contante verkoop van € 65 boekt de verkoper bijvoorbeeld:

Kas	€ 65
aan Verkopen	€ 65

Stel, dat de inkoopprijs van het product € 40 is, dan wordt ook nog geboekt

Kostprijs verkopen	€ 40
aan Voorraden	€ 40

Als een klant het product terugbrengt, krijgt hij zijn aankoopprijs terug. De verkoper boekt dan bijvoorbeeld:

Retouren verkopen	€ 65
aan Kas	€ 65

en natuurlijk ook

Voorraden	€ 40
aan Kostprijs verkopen	€ 40

Een andere situatie is, als een klant een **korting** van 10% weet te bedingen op een product, dat een verkoopprijs heeft van € 100. De inkoopprijs is € 55. De verkoper boekt in geval van een contante verkoop:

Kas	€ 90
Korting contante verkopen	€ 10
aan Verkopen	€ 100

+

Kostprijs verkopen	€ 55
aan Voorraden	€ 55

Merk op, dat de rekening verkopen de **bruto omzet** of **bruto verkopen** is. Dit is de omzet inclusief de retouren en korting. De **netto omzet** is de omzet exclusief de retouren en korting. Het verschil tussen de bruto en netto omzet is de som van de retouren en verleende korting. Deze posten verschijnen op de resultatenrekening als last. Dankzij het gebruik van de rekeningen Retouren verkopen en Korting contante verkopen krijgt de onderneming informatie over het deel van de omzet, dat respectievelijk is teruggebracht en waarop korting verleend is.

Een bedrijf kan ook korting bieden, als **beloning voor vlotte betaling**. Dit wordt vaak op de volgende manier aangegeven. Stel, dat iemand een nota van € 12.000 ontvangt met als betalingsvoorwaarden 2,5/15, n/50. Dit betekent:

- het nominale bedrag van de nota, € 12.000, moet binnen 50 dagen na de notadatum betaald worden of
- als de betaling plaats vindt binnen 15 dagen na de notadatum, dan mag de koper 2,5% op het notabedrag in mindering brengen. Het te betalen bedrag wordt dan $(1 - 0,025) \times € 12.000 = € 11.700$. Het verschil tussen het notabedrag van € 12.000 en de betaalde € 11.700 wordt door de verkoper bijvoorbeeld geboekt als **Korting vlotte betaling**.

3.3 Oninbare Debiteuren

Als een bedrijf producten op rekening verkoopt, ontstaat de post **Debiteuren**. Dit zijn vorderingen op klanten, aan wie het bedrijf het product geleverd heeft, maar die nog voor het product moeten betalen. Levering op rekening heeft als voordeel, dat daardoor de verkopen worden gestimuleerd. De nadelen zijn, dat het bedrijf een debiteurenadministratie moet bijhouden en dat de betaling voor het product enige tijd op zich laat wachten. Ondertussen moet de verkoper de leveringen op rekening financieren. Ook zijn er debiteuren, die niet betalen, de **oninbare of dubieuze debiteuren**. Deze categorie debiteuren leidt tot een daling van de winst. Er zijn twee methoden om niet-betalende debiteuren te verwerken in de jaarrekening: 1) de **dynamische methode** en 2) de **statische methode**.

De dynamische methode houdt in, dat per balansdatum een vast percentage van bijvoorbeeld de verkopen op rekening (Engels: *Percentage of Sales*), ten laste van het resultaat wordt gebracht. De dynamische methode gaat niet uit van de werkelijke omvang van de dubieuze debiteuren in een bepaald boekjaar, maar van een lange termijn gemiddelde waarde voor deze post.

De statische methode is gebaseerd op een zo goed mogelijke schatting van de omvang van de dubieuze debiteuren per balansdatum (Engels: *Aging of Accounts Receivable*). In het algemeen zal dit niet een vast percentage van de omzet zijn; de waarde van deze schatting verschilt elke boekingsperiode. De statische methode houdt zoveel mogelijk rekening met de werkelijke omvang van de dubieuze debiteuren. Daarom is uitsluitend deze methode toegelaten onder IFRS. De Nederlandse wet- en regelgeving op het gebied van verslaggevingregels staat zowel de statische als de dynamische methode toe.

Stel, dat een onderneming voor € 180.000 verkopen op rekening heeft gerealiseerd gedurende een bepaalde boekingsperiode. Uit ervaring is bekend, dat ongeveer 2% van de debiteuren oninbaar zullen blijken. De journaalposten van de verkopen op rekening en de verwachte oninbare vorderingen volgens de dynamische methode aan het einde van de boekingsperiode op 31 december 2006 luiden als volgt:

Financieel feit:

Verkopen op rekening ad € 180.000

Debiteuren	€ 180.000
aan Verkopen	€ 180.000

Financieel feit:

Afschrijving van oninbare vorderingen volgens de dynamische methode ad € 3.600 (= 2% van 180.000)

Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren	€ 3.600
aan Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 3.600

Wanneer blijkt, dat een debiteur als definitief oninbaar moet worden beschouwd, wordt deze afgeschreven. De journaalpost luidt:

Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 3.600
aan Debiteuren	€ 3.600

De rekening **Afschrijving Oninbare Debiteuren** is een tegenrekening, die op de balans staat en hoort bij de rekening Debiteuren. Afschrijving Oninbare Debiteuren is een correctie op de rekening Debiteuren. De rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren wordt ‘gevoed’ door de rekening **Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren**. De laatste rekening is een last en staat op de resultatenrekening. Op de balans staat het volgende:

	voor afschrijving	na afschrijving
Debiteuren	€ 180,00	€ 176.400
Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 3.600	0
Netto waarde Debiteuren	€ 176.400	€ 176.400

We gaan weer uit van dezelfde onderneming als hiervoor met € 180.000 verkopen op rekening in een bepaalde boekingsperiode. Nu blijkt na afloop van de boekingsperiode op 31 december 2006, dat een bedrag van naar schatting ongeveer € 4.500 van de debiteuren oninbaar zal zijn. De grootboekrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren heeft een credit saldo van € 1.200. Dit betekent, dat de verandering van de rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren, opdat het saldo op de eindbalans uitkomt op € 4.500, als volgt berekend kan worden:

Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 4.500
creditsaldo rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren	<u>1.200</u>
Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren	<u>€ 3.300</u>

Students and New Graduates

Quintiles Transnational Corp. realizes that as a student or recent graduate, you have many available career options. As such, we would like to invite you to explore the vast opportunities we have to offer. Career opportunities with Quintiles Transnational Corp. provide a work environment shared by those who value hard work and will create a learning environment drawing on the wisdom, expertise, experience, and talents of our unequalled staff.

For more information on identifying career opportunities, please go to www.quintiles.com

Financieel feit:

Afschrijving van oninbare vorderingen volgens de statische methode ad € 3.300

Dan is de journaalpost per 31 december 2006:

Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren	€ 3.300
aan Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 3.300

In scontrovorm (*T-account*) ziet het voorgaande er per 31 december 2006 zo uit:

Activa	Afschrijving Oninbare Debiteuren	Passiva
		31 december 2005 € 1.200
Naar Balans	€ 4.500	per 31/12/06 € 3.300
	€ 4.500	€ 4.500

Stel nu, dat de grootboekrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren een debet saldo van € 500 heeft. Dit betekent, dat de verandering van de rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren als volgt berekend kan worden ten einde per 31 december op de geschatte waarde van € 4.500 wegens oninbare debiteuren uit te komen:

Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 4.500
debetsaldo rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren	<u>500</u>
Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren	<u>€ 5.000</u>

De onderneming moet dus € 5.000 afschrijven op oninbare debiteuren om het gewenste eindsaldo van € 4.500 voor de balansrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren te verkrijgen.

De journaalpost van de verwachte oninbare vorderingen volgens de statische methode luidt als volgt:

Financieel feit:

fschrijving van oninbare vorderingen volgens de statische methode ad € 5.000

Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren	€ 5.000
aan Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 5.000

In scontrovorm ziet de grootboekrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren er per 31 december 2006 als volgt uit:

Activa	Afschrijving Oninbare Debiteuren	Passiva
31 december 2005	€ 500	
naar Balans	€ 4.500	per 31/12/2006 € 5.000
	€ 5.000	€ 5.000

3.4 Oninbare Debiteuren betalen onverwachts

Als een afgeschreven debiteur onverwachts betaalt, moeten de boekingen ongedaan worden gemaakt. Stel, dat een debiteur, die in 2006 was afgeschreven, in 2007 zijn rekening van € 300 alsnog contant betaalt. We maken dan de volgende journaalposten:

Financieel feit:

Bericht ontvangen, dat een oninbare vorderingen uit 2006 van € 300 alsnog voldaan zal worden. De rekening wordt per kas in 2007 betaald

Debiteuren	€ 300
aan Afschrijving Oninbare Debiteuren	€ 300
Kas	€ 300
aan Debiteuren	€ 300

Merk op, dat we de rekening Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren niet corrigeren. De schattingen met betrekking tot deze rekening per 31 december 2006 waren immers op dat moment correct. Onze schatting voor de rekening Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren per 31 december 2007 wordt wel beïnvloed door de onverwachte betaling van de debiteur.

3.5 Korte termijn beleggingen

Ondernemingen beleggen hun overtollige liquide middelen soms in effecten (obligaties of aandelen). Het kopen van deze effecten is bedoeld om tijdelijk een wat hoger rendement te verkrijgen dan op een bankdeposito. Het rendement op effecten bestaat uit respectievelijk rente en dividend en koerswinst of -verlies.

Stel, dat een onderneming met zijn overtollige liquide middelen in oktober 2006 100.000 aandelen ING heeft gekocht voor € 30 per stuk. De journaalpost hiervan luidt:

Korte termijn beleggingen	€ 3.000.000
aan Kas	€ 3.000.000

Stel verder, dat bij het opmaken van de jaarrekening op 31 december 2006 het aandeel ING in koers is gedaald naar € 27. De aandelen zijn nog niet verkocht. De journaalpost per 31 december wordt:

Niet-gerealiseerd verlies korte termijn beleggingen	€ 300.000
aan Koersverschillen korte termijn beleggingen	€ 300.000

Het niet-gerealiseerde verlies van de korte termijn beleggingen moet worden ‘genomen’, dat wil zeggen getoond op de resultatenrekening, in verband met de minimumwaarderingsregel. De toepassing van de minimumwaarderingsregel maakt, dat de waarde van de effecten op de balans in overeenstemming is met de marktwaarde ervan op de balansdatum.

Aangenomen, dat er op de grootboekrekening Koersverschillen korte termijn beleggingen geen saldi stonden, ziet deze er per 31 december 2006 als volgt uit:

Activa	Koersverschillen korte termijn beleggingen		Passiva
naar Balans 1/1/07	€ 300.000	per 31/12/2006	€ 300.000
	€ 300.000		€ 300.000

De rekening Gerealiseerde winst korte termijn beleggingen staat op de resultatenrekening. Bij verkoop van effecten, waarop koerswinst is geboekt, gebruikt de onderneming de rekening Gerealiseerde winst korte termijn beleggingen.

Merk op, dat in het laatste voorbeeld de rekening Korte termijn beleggingen wordt gecrediteerd tegen de aanschafprijs van de effecten. Op deze manier wordt het resultaat van korte termijn beleggingen in effecten direct zichtbaar.

Stel, dat op 31 december 2007 de aandelen ING een koers hebben van € 34 en dat de onderneming overigens geen effecten heeft ge- of verkocht in 2007. De marktwaarde van de effecten is dan € 2.040.000 en de koerswinst bedraagt € 240.000 (= 60.000 x [34 – 30]). Dan wordt het saldo van de rekening Koersverschillen korte termijn beleggingen op 31 december 2006 gelijk aan € 240.000. De onderneming moet dan een journaalpost maken in verband met de verandering van de rekening Koersverschillen korte termijn beleggingen van € 300.000 credit in € 240.000 debet:

Koersverschillen korte termijn beleggingen	€ 540.000
aan Niet-gerealiseerde winst korte termijn beleggingen	€ 540.000

Door de koersstijging van de aandelen tot een waarde boven de aanschafprijs wordt de rekening Koersverschillen korte termijn beleggingen gedebiteerd. Per 31 december 2007 ziet deze grootboekrekening er als volgt uit:

Activa	Koersverschillen korte termijn beleggingen	Passiva
		van Balans
per 31/12/2006	€ 540.000	€ 300.000
		naar Balans 1/1/08
	€ 540.000	€ 240.000
		€ 540.000

De marktwaarde van de Korte termijn beleggingen op 31 december 2007 is dan als volgt te bepalen:

Per 31 december 2007	
Korte termijn beleggingen	€ 1.800.000
Koersverschillen korte termijn beleggingen	€ 240.000
Marktwaarde Korte termijn beleggingen	€ 2.040.000

Merk op, dat we hier spreken over de **marktwaarde** van de korte termijn beleggingen. Er is immers een actieve markt, waar hun koers bepaald wordt. Bij de waarde van de debiteuren na correctie voor oninbaarheid spreken we van ‘netto waarde debiteuren’. Gegeven het feit, dat een actieve markt in oninbare debiteuren ontbreekt, is de netto waarde van de debiteuren te beschouwen als een redelijke waarde of *fair value*.

3.6 Samenvatting

Omzet of verkopen worden geboekt, als voldaan is aan een aantal voorwaarden. De onderneming moet het product hebben geleverd (moet hebben gepresteerd) en er is een redelijke mate van zekerheid, dat de verkoopsom zal worden geïnd.

Bij verkopen op rekening blijkt in de praktijk een klein deel niet inbaar. Ten behoeve van de oninbare debiteuren wordt een correctie gemaakt. Dit is de rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren, een tegenrekening van de rekening Debiteuren. De rekening Afschrijving Oninbare Debiteuren wordt gevormd ten laste van het resultaat.

De oninbare debiteuren kunnen worden geschat volgens de dynamische en statische methode. Als een oninbare debiteur onverwachts betaald wordt de balansrekening Afschrijving Oninbare Debiteuren gedebiteerd.

Kasgelden, die overtollig zijn en daarom belegd worden in effecten, worden aangeduid met korte termijn beleggingen. In geval van koerswinst of – verlies wordt een tegenrekening gebruikt, genaamd Koersverschillen korte termijn beleggingen. Een creditsaldo op deze rekening duidt op koersverliezen; een debetsaldo wijst op koerswinsten. De koerswinsten en –verliezen kunnen zowel gerealiseerd als niet-gerealiseerd zijn. In beide gevallen worden de koersresultaten op de resultatenrekening getoond.

**CREDIT
SUISSE** | **FIRST
BOSTON**

CSFB is a global investment bank, which means we advise our clients on the best ways to restructure and adapt their businesses and make the most of their capital. We carry out trade and sales agreements, manage investments and develop solutions to complex financial problems on behalf of institutions, corporations, governments and wealthy individuals all over the world.

www.credit-suisse.com

4. Het Waarderen van Voorraden

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod:

- de kostprijs van de verkopen kunnen per periode worden bepaald (periodieke waardering)
- de kostprijs van de verkopen kunnen permanent worden bepaald (telkens als een verkoop plaats vindt)
- bij elk van beide methoden kunnen drie prijzen voor de kostprijs van de verkopen worden gebruikt LIFO, FIFO of de gemiddelde inkoopprijs
- voorraadbeheermethoden als voorbeelden van *accrual accounting* of het toerekeningsbeginsel
- als de marktwaarde van de voorraden lager is dan de inkoopprijs past een onderneming deze lagere marktwaarde toe bij de voorraadwaardering

4.2 Verschillende methoden voor het waarderen van voorraden

De **periodieke voorraadbeheermethode** betekent, dat de kostprijs van de verkopen eenmaal per periode (bijvoorbeeld eenmaal per maand) bepaald wordt. De periodieke voorraadbeheermethode wordt ook wel de **collectieve voorraadbeheermethode** genoemd. Naast de kostprijs van de verkochte goederen over de desbetreffende periode wordt ook de waarde van de voorraden eenmaal per periode vastgesteld en vervolgens de winst.

De **permanente methode** om de voorraden te administreren houdt in, dat voorraadmutaties continu worden bijgehouden. Dat wil zeggen, dat telkens als er een verkoop plaats vindt, de inkooprijzen, welke tot op dat moment betaald zijn, in aanmerking genomen worden. Vervolgens kan de kostprijs van de verkopen bepaald worden. Hierdoor is het management niet alleen voortdurend op de hoogte van het voorraadniveau, maar het kan ook bij wijze van spreken dagelijks de balans en resultatenrekening opstellen. De permanente voorraadbeheermethode wordt ook wel de **individuele voorraadbeheermethode** genoemd.

Bij beide systemen dienen jaarlijks de goederen in het magazijn te worden geïnventariseerd om breuk, verlies en diefstal te kunnen vaststellen. Dit heet de jaarlijkse **inventarisatie**. Dankzij de aanwezigheid van streepjescodes op bijna alle producten, wordt de permanente voorraadbeheer-methode bij de meeste bedrijven in met name de detailhandel toegepast.

Het hiervoor genoemde periodieke en permanente voorraadbeheersysteem kan worden toegepast met drie verschillende prijzen met betrekking tot de voorraad: de FIFO- en de LIFO-methode en de gemiddelde inkoopprijs. De **FIFO waarderingsmethode** (*First-In, First-Out*) veronderstelt, dat de kostprijs van de verkopen gebaseerd is op de voorraad, welke het eerst is aangeschaft. Dit impliceert, dat de waarde van de voorraad goederen op de balans aan het einde van de boekingsperiode, de **eindbalans**, afkomstig zijn van de meest recente inkopen.

Overigens is de FIFO-methode meer een administratieve procedure dan een methode, die de feitelijke goederenstroom volgt. Bij stijgende inkooprijzen zal de balanswaarde van de voorraad onder FIFO toenemen. Bovendien zal de kostprijs van de verkopen lager zijn vergeleken met de methode, die de meest recente, hogere inkooprijzen hanteert en dus de winst (en de winstbelasting) hoger. De gegevens met betrekking tot de inkopen en verkopen in tabel 1 zijn voor alle voorbeelden in dit hoofdstuk gebruikt:

- op 10 september worden 80 eenheden verkocht en
- op 30 september worden 220 eenheden verkocht.

In tabel 1 (permanent voorraadbeheer) is te zien, hoe de kostprijs van de verkopen (laatste kolom) onder FIFO berekend wordt: de kostprijs van de verkopen op 10 september wordt bepaald door eerst de beginvoorraad van 1 september te verkopen en vervolgens nog 30 stuks van de voorraad ingekocht op 5 september. Bij de verkopen op 30 september wordt een gelijke procedure gehanteerd: eerst het restant van de inkoop op 5 september, daarna de inkoop van 15 september en een deel van de inkoop van 20 september.

In tabel 2 (periodieke voorraadbeheer) kan pas aan het eind van de boekingsperiode op 30 september de kostprijs van de verkopen onder FIFO bepaald worden. Omdat de eindvoorraad in tabel 1 en 2 uit dezelfde inkoop bestaan, is de kostprijs van de verkopen en dus ook de winst in beide tabellen gelijk, namelijk € 2.900.

Tabel 1:

Permanent voorraadbeheer en de FIFO (individueel FIFO) als methode ter bepaling van de kostprijs van de verkopen; bij elke verkoop wordt de kostprijs van de verkopen bepaald.

Permanent Voorraadbeheer en FIFO					
		aantal	prijs	waarde voorraad	Kostprijs verkopen
1 september	beginvoorraad	50	x € 8	= € 400	
5 september	inkoop	60	x € 9	= € 540	
10 september	verkopen	50	x € 8	=	€ 400
		30	x € 9	=	€ 270
15 september	inkoop	130	x € 10	= € 1.300	
20 september	inkoop	100	x € 11	= € 1.100	
25 september	inkoop	160	x € 12	= € 1.920	
30 september	verkopen	30	x € 9	=	€ 270
		130	x € 10	=	€ 1.300
		60	x € 11	=	€ 660
	inkopen	500			
	verkopen	300			€ 2.900
30 september	eindvoorraad	200		€ 2.360	

Tabel 2:

Periodiek voorraadbeheer en de FIFO-methode (collectief FIFO) voor de kostprijs van de verkopen; eenmaal per maand wordt de kostprijs van de verkopen bepaald.

Periodiek Voorraadbeheer en FIFO					
		Aantal	Prijs	waarde voorraad	kostprijs verkopen
1 september	beginvoorraad	50	x € 8	= € 400	
5 september	inkoop	60	x € 9	= € 540	
15 september	inkoop	130	x € 10	= € 1.300	
20 september	inkoop	100	x € 11	= € 1.100	
25 september	inkoop	160	x € 12	= € 1.920	
				€ 5.260	
	inkopen	500			
	verkopen	50	x € 8	=	€ 400
		60	x € 9	=	€ 540
		130	x € 10	=	€ 1.300
		60	x € 11	=	€ 660
		300			€ 2.900
30 september	eindvoorraad	200		€ 2.360	

De **LIFO waarderingsmethode** (*Last-In, First-Out*) veronderstelt, dat de kostprijs van de verkopen gebaseerd is op de voorraad, welke het meest recent is aangeschaft. Dit impliceert, dat de waarde van de voorraad goederen op de balans aan het einde van de boekingsperiode afkomstig zijn van de oudste inkopen. Bij gebruik van de LIFO methode wordt de kostprijs van de verkopen zoveel mogelijk gebaseerd op de meest recente (actuele) inkooprijzen.

In tabel 3 (permanent voorraadbeheer) is te zien, dat de kostprijs van de verkopen bij LIFO hoger is dan die in tabellen 1 en 2. Er zijn immers de meest recente (hogere) inkooprijzen gebruikt. Het gevolg is dat de waarde van de eindvoorraad op de balans gebaseerd is op de oudste (lagere) prijzen.

Tabel 3:

Permanent voorraadbeheer en de LIFO-methode (individueel LIFO); bij elke verkoop wordt de kostprijs van de verkopen op dat moment bepaald

Permanent Voorraadbeheer en LIFO					
		aantal	prijs	waarde voorraad	kostprijs verkopen
1 september	beginvoorraad	50	x € 8 =	€ 400	
6 september	inkoop	60	x € 9 =	€ 540	
10 september	verkopen	60	x € 9 =		€ 540
		20	x € 8 =		€ 160
13 september	inkoop	130	x € 10 =	€ 1.300	
20 september	inkoop	100	x € 11 =	€ 1.100	
25 september	inkoop	160	x € 12 =	€ 1.920	
30 september	verkopen	160	x € 12 =		€ 1.920
		60	x € 11 =		€ 660
	inkopen	500			
	verkopen	300			€ 3.280
30 september	eindvoorraad	200		€ 1.980	

Tabel 4:

Periodiek voorraadbeheer en de LIFO-methode (collectief LIFO); de kostprijs van de verkopen wordt eenmaal per periode bepaald

Periodiek Voorraadbeheer en LIFO					
		aantal	prijs	waarde voorraad	Kostprijs Verkopen
1 september	beginvoorraad	50	x € 8 =	€ 400	
5 september	inkoop	60	x € 9 =	€ 540	
15 september	inkoop	130	x € 10 =	€ 1.300	
20 september	inkoop	100	x € 11 =	€ 1.100	
25 september	inkoop	160	x € 12 =	€ 1.920	
				€ 5.260	
	inkopen	500			
	verkopen	160	x € 12 =		€ 1.920
		100	x € 11 =		€ 1.100
		40	x € 10 =		€ 400
		300			€ 3.420
30 september	eindvoorraad	200		€ 1.840	

In tabel 4 (periodieke voorraadbeheer) zijn de meest recente inkooprijzen gebruikt, die van 15, 20 en 25 september, om de kostprijs van de verkopen te bepalen. Daardoor is de kostprijs van de verkopen hoger vergeleken met tabellen 1-3.

Tabellen 5 en 6 tonen de methode van de gemiddelde inkoopprijs als waarderingmethode. Bij de **gemiddelde inkoopprijs** wordt de inkoopwaarde van alle goederen, welke voor de verkoop bestemd zijn, gedeeld door het aantal goederen. Op deze manier wordt de gemiddelde prijs van de voorraad berekend. Bij deze methode wordt de kostprijs bepaald door alle inkooprijzen in de voorafgaande periode, ook de inkoopprijs van de beginvoorraad. Het gevolg is, dat de kostprijs van de verkopen tussen die van de FIFO en LIFO methoden in zit, zoals te zien is in tabellen 5 en 6.

Tabel 5:

Permanent voorraadbeheer en de gemiddelde prijs als waarderingmethode voor de kostprijs van de verkopen.

Permanent Voorraadbeheer en gemiddelde inkoopprijs					
		aantal	prijs	gemiddelde prijs	Kostprijs verkopen
1 september	Beginvoorraad	50	x € 8,00		
5 september	Inkoop	<u>60</u>	x € 9,00		
	Saldo	110	gemiddelde prijs: € 8,55		
10 september	Verkopen	<u>80</u>	€ 8,55 =		€ 683,64
	Saldo	30	x € 8,55		
15 september	Inkoop	130	x € 10,00		
20 september	Inkoop	100	x € 11,00		
25 september	Inkoop	<u>160</u>	x € 12,00		
	Saldo	420	gemiddelde prijs: € 10,90		
30 september	Verkopen	220	x € 10,90 =		€ 2.397,14
	Inkopen	500			
	Verkopen	<u>300</u>			€ 3.080,78
30 september	Eindvoorraad	200	x € 10,90 =	2.179,22	

www.STUDENTEN.NET

Studenten.net is de grootste studentengemeenschap van Nederland met zo'n tienduizend bezoekers per dag!

Studenten.net laat zien wat jij wilt zien: diensten en informatie over studie, carrière, entertainment en lifestyle.

We houden je wekelijks op de hoogte over what's new met een korte en overzichtelijke nieuwsbrief.

Verder helpen Studenten.net en Studentenbaan.nl jou met het zoeken naar stages en (bij)banen.

Studenten.net vindt dat je, zolang jij wilt, beter, goedkoper en leuker de studententijd door moet kunnen brengen.

Entertainment

Studieleven

Carrière

Lifestyle

Voordeel

Korting

Privileges

Tabel 6:

Periodiek voorraadbeheer en de gemiddelde inkoopprijs als waarderingsmethode voor de kostprijs van de verkopen.

Periodiek Voorraadbeheer en gemiddelde inkoopprijs							
		aantal		prijs		gemiddelde prijs	Kostprijs Verkopen
1 september	beginvoorraad	50	x	€ 8	=	€ 400	
5 september	inkoop	60	x	€ 9	=	€ 540	
15 september	inkoop	130	x	€ 10	=	€ 1.300	
20 september	inkoop	100	x	€ 11	=	€ 1.100	
25 september	inkoop	160	x	€ 12	=	€ 1.920	
		500				€ 5.260	€ 10,52
	inkopen	500					
	verkopen	300	x	€ 10,52			€ 3.156
30 september	eindvoorraad	200	x	€ 10,52	=	€ 2.104	

In de praktijk blijken de FIFO en LIFO methoden het meest gebruikt te worden op afstand gevolgd door de methode van de gemiddelde inkoopprijs. Bij stijgende inkooprijzen leidt de FIFO methode tot de laagste kostprijs van de verkopen (en hoogste winst) en de LIFO methode tot de hoogste kostprijs van de verkopen (en dus laagste winst).

Het gevolg is, dat bij stijgende inkooprijzen de voorraad op de balans bij gebruik van de FIFO methode hoger gewaardeerd wordt dan bij de LIFO methode. Onder FIFO zullen de voorraden op de balans gewaardeerd worden conform de meest recente inkooprijzen; de voorraden zijn gewaardeerd tegen **actuele waarde**. Dus de voorraad goederen op de balans geeft een getrouw beeld van de waarde ervan. Een tweede gevolg is, dat door de hogere FIFO winst bij stijgende inkooprijzen de belasting op de winst hoger zal zijn dan bij de LIFO methode.

Onder LIFO zal juist de resultatenrekening het meest getrouwe beeld opleveren: de kostprijs van de verkopen is gebaseerd op de meest recente inkooprijzen. Anders gezegd: de LIFO methode weerspiegelt de **economische realiteit** beter dan FIFO. Verder zal door de lagere winst bij stijgende inkooprijzen de belasting op de winst lager bij LIFO zijn dan bij FIFO. Een nadeel van LIFO is, dat het management van een onderneming de winst kan sturen door vlak voor het opmaken van de jaarrekening al of niet voorraden in te kopen.

Tabel 7:

Zes verschillende bedragen voor de kostprijs van de verkopen afhankelijk van de gehanteerde inkoopprijs en de voorraadbeheer methode

	FIFO	LIFO	gemiddelde inkoopprijs
Permanent voorraadbeheer	€ 2.900	€ 3.280	€ 3.081
Periodiek voorraadbeheer	€ 2.900	€ 3.420	€ 3.156

Zoals te zien is in tabel 7, leveren de hiervoor besproken zes methoden in principe zes verschillende bedragen voor de kostprijs van de verkopen op. In Nederland zijn voor de fiscale jaarrekening FIFO, LIFO en de gemiddelde inkoopprijs als waardering van de voorraad toegestaan. De IFRS staan alleen FIFO of de gemiddelde inkoopprijs toe.

4.3 Inkoopprijs en marktwaarde van voorraden

Soms gebeurt het, dat de marktwaarde van de voorraden lager is dan de inkoopwaarde. In die situatie moet een onderneming deze lagere marktwaarde gebruiken bij de voorraadwaardering. De onderneming moet dan afschrijven op zijn voorraden. Het waarden van de voorraden op een lagere prijs dan zijn historische inkoopprijs heet de **minimumwaarderingsregel** (Engels: *lower-of-cost-or-market-rule*). Door toepassing van de minimumwaarderingsregel wordt voorkomen, dat de waarde van de voorraden op de balans onjuist worden weergegeven, want de marktwaarde ervan is immers lager. De minimumwaarderingsregel is een voorbeeld van het **voorzichtigheidsbeginsel** (Engels: *conservatism convention*). Toepassing van de minimumwaarderingsregel leidt tot een lagere winst, lagere waarde van de activa en een lager eigen vermogen.

4.4 Samenvatting

Het waarden van voorraden heeft betrekking op twee zaken: 1) de kostprijs van de verkopen ten behoeve van de resultaatbepaling en 2) de waardering van de voorraden op de balans. Bij gebruik van het permanente voorraadbeheersysteem wordt bij elke verkooptransactie de inkoopprijs van de verkopen en de balanswaarde bepaald. Bij het periodieke voorraadbeheersysteem wordt de inkoopprijs van de voorraden eenmaal per boekingsperiode (maand, kwartaal enzovoort) bepaald. Bij beide systemen wordt eenmaal per jaar een inventarisatie uitgevoerd ter controle van het voorraadbeheersysteem.

Bij de kostprijs van de verkopen hebben wij kennisgemaakt met drie verschillende inkooprijzen: 1) FIFO, 2) LIFO en 3) de gemiddelde inkoopprijs. Bij stijgende inkooprijzen leidt gebruik van de FIFO methode tot de hoogste winst en de laagste balanswaarde van de voorraden en omgekeerd. Vanwege de hogere winst zal ook de belasting op de winst bij FIFO groter zijn dan bij LIFO.

De minimumwaarderingsregel is gebaseerd op het voorzichtigheidsbeginsel. Deze regel houdt in, dat de waarde van voorraden en andere activa neerwaarts wordt bijgesteld, als de marktwaarde lager is dan de inkoopprijs.

5. Vaste Activa

5.1 Inleiding

Productiemiddelen, die langer dan een boekjaar gebruikt worden, worden in het algemeen door een onderneming afgeschreven. De afschrijving geschiedt over de aanschafprijs vermeerderd met de bijkomende kosten over de geschatte economische levensduur van het vaste actief min de eventuele restwaarde.

Materiële vaste activa of *tangibles* zijn onder meer gebouwen, grond, machines en installaties. Immateriële vaste activa of *intangibles* zijn bijvoorbeeld auteursrechten op muziek, boeken en film.

In dit hoofdstuk worden drie afschrijvingsmethoden gepresenteerd: 1) de lineaire methode, 2) een afschrijving gebaseerd op de geleverde prestaties en 3) een progressieve of versnelde afschrijvingsmethode.

Als de marktwaarde van een vast actief lager is dan de boekwaarde, dan moet de boekwaarde worden afgewaardeerd. Dit heet een *impairment*. Als de boekwaarde lager is dan de economische waarde, dan vindt er geen *impairment* plaats.

je studie is al duur genoeg

selexyz
voor studenten
met weinig centen
bestel je studieboeken op selexyz.nl

5.2 Materiële en immateriële vaste activa

De activa of bezittingen op de balans worden onderscheiden in vlottende en vaste activa. **Vlottende activa** zijn debiteuren, voorraden en liquide middelen. **Vaste activa** onderscheiden zich van vlottende activa in de zin, dat zij een economische levensduur hebben, die langer dan een boekjaar is. Vaste activa kunnen worden onderscheiden in immateriële en materiële vaste activa. **Immateriële vaste activa** (Engels: *intangibles*) zijn rechten, zoals bijvoorbeeld vergunningen, auteursrechten op een boek of een film, merknamen, exploratierechten voor de winning van olie of ijzererts, maar ook franchiserechten om een HEMA of McDonalds's te mogen exploiteren. Onder **materiële vaste activa** (Engels: *fixed assets of tangible assets*) worden verstaan zaken als gebouwen, grond en duurzame productiemiddelen, zoals machines en installaties.

In het algemeen wordt er afgeschreven op vaste (im-)materiële activa met uitzondering van grond, omdat die geacht wordt een onbeperkte levensduur te hebben. De reden voor afschrijven is, dat de vaste activa worden verbruikt gedurende het productieproces. Het verbruik brengt kosten met zich mee. Het productiemiddel slijt immers gedurende het productieproces. De toerekening van de kosten is gebaseerd op het matching principe: de kosten van het (im-)materiële vaste actief worden hierbij toegerekend of **gealloceerd** aan de economische levensduur of aan de geleverde prestaties van het vaste actief. Afschrijven is een puur administratieve handeling, waarbij geen geldstromen voorkomen. Afschrijven vormt klassiek voorbeeld van het verschil tussen *accrual accounting* en *cash accounting*.

Onder kosten van een vast actief wordt in dit kader verstaan niet alleen de aanschafkosten van het vast actief, maar ook alle bijkomende kosten. Onder de laatste kostencategorie vallen bijvoorbeeld kosten ten behoeve van het gebruiksklaar maken, de aansluitkosten voor energie en water, de kosten van het bouwrijp maken van grond, de kosten voor juridische en fiscale adviezen, makelaarskosten en notariskosten.

Als een vast actief een **restwaarde** (Engels: *residual value, disposal value, salvage value*) heeft, dan worden de jaarlijkse afschrijvingen berekend over de kosten min deze restwaarde. Het laatste is het bedrag, dat de onderneming verwacht te ontvangen aan het einde van de economische levensduur. Uiteraard is de restwaarde van een vast actief een schatting. De kosten min de restwaarde van een vast actief heet het **afschrijvingsbedrag** (Engels: *depreciable value*).

Onder **economische levensduur** (Engels: *useful life*) verstaat men de periode, dat een vast actief door een onderneming kan worden gebruikt. De economische levensduur is afhankelijk van een schatting met betrekking tot de gebruiksduur van een vast actief. Een onderneming kan besluiten een vast actief te vervangen voor het versleten is, bijvoorbeeld omdat er nieuwe productiemiddelen te koop zijn, die tegen (veel) lagere kosten hetzelfde kunnen produceren.

5.3 Drie afschrijvingsmethoden

We zullen nu kennis maken met drie methoden voor afschrijven: 1) de lineaire afschrijving, 2) een afschrijving gebaseerd op het aantal geproduceerde eenheden en 3) een progressieve of versnelde afschrijvingsmethode.

De **lineaire afschrijving** rekent het afschrijvingsbedrag proportioneel toe aan de economische levensduur van bijvoorbeeld een machine. Het is veruit de meest gebruikte afschrijvingsmethode. Het volgende voorbeeld illustreert de lineaire afschrijvingsmethode. Het gaat om een auto met een aanschafprijs van € 60.000. De kosten van het rijklaar maken bedragen € 2.000 en de restwaarde € 6.000. De geschatte economische levensduur is vier jaar. Naar verwachting zal er 80.000 km per jaar gereden worden met de wagen.

Aanschafkosten	€	60.000
Bijkomende kosten	€	2.000
Geschatte restwaarde	€	6.000
Geschatte economische levensduur (jaar)		4
Geschatte geproduceerde eenheden (km)		320.000

De jaarlijkse afschrijvingslast is

$$\text{Jaarlijkse afschrijvingslast} = \frac{\text{Totale kosten} - \text{Restwaarde}}{\text{Economische levensduur}}$$

Invullen van de hiervoor vermelde gegevens leidt tot

$$\text{Jaarlijkse afschrijvingslast} = \frac{\text{€ 62.000} - \text{€ 6.000}}{4} = \text{€ 14.000}$$

De constante jaarlijkse afschrijvingslasten doen de **boekwaarde** (Engels: *carrying value*) elk jaar met een vast bedrag dalen. Zie onderstaand overzicht.

Jaarlijkse boekwaarden bij de lineaire afschrijvingsmethode				
		afschrijvings- last	gecumuleerde afschrijving	boekwaarde
Totale aanschafkosten	€ 62.000			€ 62.000
Einde 1e jaar		€ 14.000	€ 14.000	€ 48.000
Einde 2e jaar		€ 14.000	€ 28.000	€ 34.000
Einde 3e jaar		€ 14.000	€ 42.000	€ 20.000
Einde 4e jaar		€ 14.000	€ 56.000	€ 6.000

Merk op, dat in bovenstaand overzicht 1) de afschrijvingslast elk jaar hetzelfde is en dat 2) de boekwaarde aan het einde van het vierde jaar overeenkomt met de geschatte restwaarde van € 6.000.

De tweede afschrijvingsmethode, een afschrijving gebaseerd op het aantal geproduceerde eenheden, is gebaseerd op het aantal gereden kilometers of het aantal machine-uren, als het gaat om een machine. Deze methode wordt de **productiemethode** genoemd. De idee erachter is, dat een auto eerder slijt door het aantal kilometers, die ermee gereden wordt dan door het verstrijken van de tijd. Eenzelfde redenering kan worden gevoerd met betrekking tot een machine: niet diens leeftijd, maar het aantal uren, dat deze gebruikt wordt, bepaalt de afschrijving.

Met betrekking tot de auto uit ons voorbeeld is de schatting, dat bedoeld aantal kilometers gemiddeld 80.000 per jaar is. Over de economische levensduur van vier jaar betekent dit 320.000 kilometer.

$$\text{Afschrijvingslast per km} = \frac{\text{€ 62.000} - \text{€ 6.000}}{320.000} = \text{€ 0,18}$$

Bij gebruik van een afschrijving gebaseerd op het aantal geproduceerde eenheden worden de afschrijvingslasten in principe beter toegerekend aan het gebruik, dat van een productiemiddel gemaakt wordt. Onderstaand overzicht toont de omvang van de jaarlijkse afschrijvingslasten afhankelijk van het aantal gereden kilometers. Duidelijk komt naar voren, dat in tegenstelling tot de lineaire afschrijvingsmethode de afschrijvingslasten per jaar niet constant zijn.

Jaarlijkse boekwaarde bij de productie methode					
	kilometers		afschrijvingslast	gecumuleerde afschrijving	boekwaarde
Totale aanschafkosten		€ 62.000			€ 62.000
aantal km jaar 1	95.000		€ 16.625	€ 16.625	€ 45.375
aantal km jaar 2	90.000		€ 15.750	€ 32.375	€ 29.625
aantal km jaar 3	70.000		€ 12.250	€ 44.625	€ 17.375
aantal km jaar 4	65.000		€ 11.375	€ 56.000	€ 6.000

De derde afschrijvingsmethode is de zogenaamde **progressieve afschrijving** (Engels: *accelerated depreciation*). Een progressieve afschrijving houdt in, dat de afschrijvingslasten in het eerste gedeelte van de economische levensduur hoger zijn dan in het laatste deel ervan. Een reden voor progressieve of **versnelde afschrijving** zou kunnen zijn, dat productiemiddelen meer en efficiënter produceren, als ze nieuw zijn. Naarmate de productiemiddelen ouder zijn, vallen ze vaker uit, omdat ze meer reparatie en onderhoud nodig hebben. Dit betekent, dat door een progressieve afschrijving de totale kosten (afschrijvingslasten plus reparatie- en andere kosten) de gehele economische levensduur min of meer constant zijn. Een progressieve afschrijving is dan in overeenstemming met het matching principe.

Een veel gebruikte methode van progressieve of versnelde afschrijving is de *double-declining-balance method* (DBB). Deze methode hanteert een afschrijving over de **boekwaarde**, die het dubbele is van de lineaire afschrijvingsmethode. Als we uitgaan van de eerder genoemde auto met een economische levensduur van vier jaar, betekent dit dat de afschrijving onder het DBB-regime $2 \times \frac{1}{4} = 50\%$ in plaats van 25% per jaar bedraagt. Het afschrijvingsbedrag bij de DBB-methode is exclusief de restwaarde, dus over de totale kosten ad € 62.000. Dan is de afschrijving in het eerste jaar:

The world's local bank

The HSBC Group is one of the largest banking and financial services organisations in the world. We have already attracted some of the most respected and talented individuals in the industry to create one of the fastest moving and dynamic Corporate, Investment Banking and Markets operations in the world.

Our graduate programmes offer a unique opportunity to experience one of the most exciting challenges in the industry today.

www.hsbc.com

$$\text{Afschrijvingslast in het eerste jaar} = 50\% \text{ van } \text{€ } 62.000 = \text{€ } 31.000$$

en de afschrijving in het tweede jaar:

$$\text{Afschrijvinglast in het tweede jaar} = 50\% \text{ van } \text{€ } 31.000 = \text{€ } 15.500 \text{ enzovoort}$$

In het vierde en laatste jaar is de afschrijvingslast niet gelijk aan 50% van € 7.750, maar gelijk aan € 7.750 - € 6.000 = € 1.750. Op deze manier komt de boekwaarde aan het einde van het vierde jaar uit op de restwaarde van € 6.000. De jaarlijkse afschrijvingen en boekwaarden volgens de DBB-methode staan in de tabel hieronder.

Jaarlijkse boekwaarden bij een progressieve afschrijvingsmethode: DDB				
		afschrijvings- last	gecumuleerde afschrijving	boekwaarde
Aanschafkosten	€ 62.000			€ 62.000
Einde 1e jaar		€ 31.000	€ 31.000	€ 31.000
Einde 2e jaar		€ 15.500	€ 46.500	€ 15.500
Einde 3e jaar		€ 7.750	€ 54.250	€ 7.750
Einde 4e jaar		€ 1.750	€ 56.000	€ 6.000

Tot slot willen we nog twee zaken noemen. Ten eerste zouden ondernemingen door meer of minder af te schrijven hun winst kunnen 'sturen' (Engels: *earnings management*). Dit kan onder meer aantrekkelijk zijn in verband met te betalen winstbelasting. Daarom schrijven de fiscale autoriteiten in veel landen voor, op welke manier ondernemingen moeten afschrijven ten behoeve van de vaststelling van hun fiscale winst.

Een tweede punt is, dat soms ten onrechte wordt gedacht, dat afschrijvingen kasstromen genereren. Dit is onjuist. Afschrijvingen zijn een klassiek voorbeeld van lasten, die geen uitgaven zijn. Er is wel een indirect effect van afschrijvingen op de uitgaande kasstroom: als de fiscus met een bepaalde afschrijvingslast akkoord gaat, dan zullen afschrijvingen de winstbelasting beïnvloeden. Door extra afschrijvingslasten daalt de winst immers.

5.4 Impairment van vaste activa

Het kan voorkomen, dat de marktwaarde van een materieel vast actief lager is dan de boekwaarde. Dit kan worden veroorzaakt doordat de vraag naar de producten, die in een bepaalde fabriek worden gemaakt, gedaald is. Denk hierbij aan televisies met beeldbuizen gemaakt van glas. Door de opkomst van de platte beeldbuizen is de vraag naar televisies met beeldbuizen van glas dramatisch gedaald. De waarde van een fabriek, waar dergelijke beeldbuizen worden gemaakt, moet dan worden verlaagd. Dit is te beschouwen als een extra afschrijving. De beoordeling of de economische waarde van een actief nog gelijk aan of hoger is dan de boekwaarde heet een **impairment test**. Impairment betekent 'bijzondere waardevermindering van vaste activa'.

De **economische waarde** is gedefinieerd als de contante waarde van de verwachte opbrengsten. Als er een actieve markt is in het desbetreffende vaste actief, hanteert men de **marktwaarde**. De impairment test moet alleen plaats vinden, als er aanwijzingen zijn, dat de economische of marktwaarde lager is dan de boekwaarde. Als de economische waarde hoger is dan de boekwaarde, dan vindt er geen impairment plaats.

Ook **immateriële vaste activa** kunnen een economische of marktwaarde hebben, die lager is dan de boekwaarde. Dit blijkt uit de impairment test. Deze moet jaarlijks uitgevoerd worden, als de immateriële vaste activa een onbeperkte economische levensduur hebben. Is de economische waarde lager dan de boekwaarde, dan moeten deze immateriële activa afgewaardeerd worden.

Hebben de immateriële vaste activa een beperkte economische levensduur, dan zal de eigenaar ervan jaarlijks afschrijven. De impairment test voor de laatst bedoelde immateriële activa wordt alleen uitgevoerd, als er aanwijzingen zijn, dat de economische waarde lager is dan de boekwaarde.

Tot de categorie immateriële vaste activa behoort ook **goodwill**. Goodwill ontstaat, wanneer een onderneming wordt gekocht door een andere onderneming. Goodwill is gedefinieerd als het verschil tussen de betaalde prijs en de boekwaarde van de gekochte onderneming. Een reden om meer dan de intrinsieke of boekwaarde te betalen is bijvoorbeeld, dat de koper verwacht kosten- of andere voordelen te behalen door de aankoop. Onder de IFRS, de *International Financial Reporting Standards*, mag goodwill niet afgeschreven worden. De koper moet elk jaar een impairment test uitvoeren om te beoordelen of de waarde van de gekochte onderneming sinds de aankoop niet gedaald is.

5.5 Samenvatting

Uitgaven voor grond- en hulpstoffen, die binnen een boekjaar verbruikt worden, moet een onderneming behandelen als lasten. Vaste activa, dat zijn productiemiddelen, die langer dan een boekjaar gebruikt worden, moet een onderneming op de balans zetten en afschrijven. Een onderneming schrijft af gedurende de economische levensduur van de vaste activa. Materiële vaste activa of *tangibles* zijn gebouwen, machines en installaties. Immateriële vaste activa of *intangibles* zijn bijvoorbeeld auteurs-, franchise en exploratierechten. Ook goodwill behoort tot de categorie immateriële vaste activa.

Als de marktwaarde van een vast actief lager is dan de boekwaarde, dan moet de boekwaarde worden afgewaardeerd. Dit heet een impairment test. Als de economische waarde hoger is dan de boekwaarde, vindt er geen impairment plaats.

De impairment test moet jaarlijks uitgevoerd worden, als de immateriële vaste activa een onbeperkte economische levensduur hebben.

6. Schulden

6.1 Inleiding

Schulden zijn verplichtingen van een onderneming, die leiden tot het betalen van een bedrag of tot het leveren van een product. Schulden worden ingedeeld afhankelijk van de periode, waarbinnen aan de verplichting moet worden voldaan. Vlottende of kortlopende schulden zijn verplichtingen, waaraan binnen een jaar moet worden voldaan. Langlopende schulden hebben een looptijd langer dan een jaar.

Kortlopende schulden zijn bijvoorbeeld

- crediteuren
- te betalen belasting
- te betalen salarissen
- rente
- garantieverplichtingen
- aflossingen van langlopende leningen, die binnen een jaar gedaan moeten worden.

Langlopende schulden, die een looptijd langer dan 1 jaar hebben, zijn bijvoorbeeld

- hypotheken
- obligatieleningen
- operationele en financiële leaseverplichtingen
- belastinglatenties.

Financiële lease is een financieringsvorm, die te vergelijken is met koop van een actief (gebouw, machine, auto en dergelijke). Operationele lease is een financieringsvorm, die te vergelijken is met huren. In het laatste geval zal de onderneming het actief niet op de balans zetten (activeren), maar alleen de termijnbedragen uit hoofde van de operationele lease als last in de resultatenrekening opnemen.

BESTEL DE PIL ONLINE

Zaterdag heb je het jaarlijkse gala van je studie. Op zo'n avond kan er natuurlijk van alles gebeuren... Maar dan kom je erachter dat de anticonceptiepil op is. Je kunt hem alleen maar halen bij de apotheek bij je ouders in het dorp, aan de andere kant van het land. Sowieso erg onhandig om iets belangrijks als de pil elke keer ergens anders op te moeten halen. Studenten.net heeft daaraan gedacht en komt met een unieke dienst: pilonline.nl.

Via www.pilonline.nl kun je een herhalingsrecept voor de anticonceptiepil krijgen. Bovendien krijg je van ons de pil thuis gestuurd. Zo hoef je nooit meer naar de apotheek (het maakt niet uit of je apotheek in je studiestad of in de stad van je ouders zit).

Omdat de anticonceptiepil een serieuze zaak is, vragen we je om een aantal persoonlijke en soms ook medische gegevens in te vullen bij je aanvraag. Deze gegevens worden met uiterste zorg behandeld door de arts. Hij bepaalt op basis van jouw medische gegevens en je leefgewoontes welke pil voor jou het meest geschikt is.

Op www.pilonline.nl vind je heel veel informatie over de anticonceptiepil, over de verschillende soorten pillen en eventuele alternatieven voor de pil. Heb je een specifieke vraag, kijk dan eens bij de Frequently Asked Questions. Heb je een medische vraag, dan kunnen we die, anoniem als je wilt, aan de arts stellen.

WWW.STUDENTEN.NET/DEPIL

Wanneer er verschillen zijn tussen commerciële en fiscale winst ontstaan er belastinglatenties. Er zijn tijdelijke en permanente verschillen tussen de commerciële en fiscale winst.

6.2 Kortlopende schulden

Zoals in de inleiding vermeld, zijn er veel verschillende soorten vlottende of kortlopende schulden. Een kortlopende schuld leidt tot een verplichting tot betalen. Soms worden deze verplichtingen beschouwd als last, soms niet. Een voorbeeld kan het laatste verduidelijken. Voor veel bedrijven zijn de crediteuren, kortlopende schulden, een grote post op de balans. Crediteuren ontstaan, als een onderneming inkopen op rekening doet. Betreffen de inkopen een aanvulling van voorraden, dan is dit wel een schuld, maar geen last.

Als een onderneming echter een verplichting krijgt, die te maken heeft met de verkoop van zijn producten, wordt dit beschouwd als een last. Dit zijn verplichtingen, zoals winstbelasting, loonkosten, elektriciteits-, gas- en waterverbruik en rentelasten.

Te betalen winstbelasting

Stel bijvoorbeeld, dat over het jaar 2006 een onderneming een winst heeft gemaakt van € 15 miljoen. Bij een winstbelastingpercentage van 30% is de winstbelasting € 4,5 miljoen. Dit bedrag zal eerst in maart van het volgende boekjaar betaald moeten worden. De journaalpost aan het einde van 2006 luidt dan

Winstbelastinglast	€ 4,5 miljoen
aan Te betalen winstbelasting	€ 4,5 miljoen

Bij betaling van de winstbelasting in het jaar 2007 luidt de journaalpost:

Te betalen winstbelasting	€ 4,5 miljoen
aan Kas	€ 4,5 miljoen

Te betalen salarissen en dergelijke

Een tweede voorbeeld van vlottende schulden zijn lonen, loonbelasting, premies voor sociale verzekeringen en voor pensioenen, die nog betaald moeten worden. Stel, dat aan het einde van een boekingsperiode een onderneming aan arbeidskosten nog voor € 1 miljoen aan verplichtingen heeft. Aan salarissen dient de onderneming € 550.000 te betalen. De verschuldigde sociale verzekeringspremies en loonbelasting zijn respectievelijk € 200.000 en € 100.000. De te betalen pensioenpremie bedraagt € 150.000. Aan het einde van de boekingsperiode maakt de onderneming de volgende journaalpost:

Arbeidskosten	€ 1.000.000
aan Te betalen Salarissen	€ 550.000
aan Te betalen Sociale verzekeringspremies	€ 200.000
aan Te betalen Loonbelasting	€ 100.000
aan Te betalen Pensioenpremies	€ 150.000

Te betalen omzetbelasting

Over nagenoeg elke verkoop dient omzetbelasting (BTW) te worden afgedragen door een onderneming. Momenteel bedraagt het hoge tarief van de BTW 19%. Stel, dat een onderneming voor € 100 inclusief 19% BTW verkocht heeft. De klant heeft het bedrag van € 100 contant betaald.

De BTW in het verkoopbedrag is gelijk aan	$19 / 119 \times 100 = € 15,97$
Het verkoopbedrag exclusief BTW bedraagt	$100 / 119 \times 100 = € 84,03$

De onderneming maakt de volgende journaalpost van de transactie:

Kas	€ 100
aan Verkopen	€ 84,03
aan Te betalen BTW 19%	€ 15,97

Bij betaling van de BTW aan de fiscus luidt de journaalpost:

Te betalen BTW 19%	€ 15,97
aan Kas	€ 15,97

Garantieplichtingen

Sommige verplichtingen zijn niet precies te bepalen. Zo'n verplichting is een garantieplichting. Een onderneming zal per balansdatum een zo goed mogelijke schatting van de omvang van de garantieplichtingen maken. In het algemeen zal dit niet een vast percentage van de omzet zijn; de waarde van deze schatting verschilt elke boekingsperiode.

Stel, dat op de balansdatum een onderneming schat, dat de garantieplichtingen € 50.000 bedragen. De journaalpost hiervan luidt:

Lasten vanwege te verlenen Garantie	€ 50.000
aan Garantieplichtingen	€ 50.000

Bij het honoreren van een garantieclaim van bijvoorbeeld € 225 maakt de onderneming een journaalpost:

Garantieplichtingen	€ 225
aan Kas	€ 225

Het kan ook zijn, dat de onderneming geen 'geld-terug' garantie geeft, maar het defecte product vervangt door een nieuw product. In deze situatie wordt de journaalpost van de laatste transactie:

Garantieplichtingen	€ 225
aan Voorraad goederen	€ 225

Vooruitontvangen betalingen

Het komt regelmatig voor, dat een onderneming geld ontvangt van klanten, zonder dat het product geleverd is. Met andere woorden: de onderneming heeft een verplichting tot leveren van een goed of dienst. Denk bijvoorbeeld aan abonnementen, treinkaartjes, vliegtickets, huurtermijnen of aanbatalingen voor een bepaald product.

Een vliegtuigmaatschappij boekt in geval van een vooruitontvangen vliegticket ten bedrage van € 375 het volgende:

Kas	€ 375
aan Vooruitontvangen gelden vliegtickets	€ 375

Bij het vervoeren van de passagier boekt de vliegtuigmaatschappij:

Vooruitontvangen gelden vliegtickets	€ 375
aan Verkopen	€ 375

Aflossingen van een obligatielening

Obligatieleningen hebben looptijden van 3 tot zo'n 20 jaar. Vaak dient elk jaar een deel van dergelijke leningen afgelost te worden. Deze aflossing behoort tot de korte termijn schuld van een onderneming. Het restant van de lening behoort tot de lange termijn schuld van een onderneming. De journaalpost met betrekking tot de omzetting van een deel van de obligatielening van bijvoorbeeld € 500.000 in een korte termijn schuld, de aflossing, ter grootte van bijvoorbeeld € 50.000 luidt:

Obligatielening	€ 50.000
aan Te betalen aflossing Obligatielening	€ 50.000

6.3 Langlopende schulden

Er zijn veel verschillende soorten langlopende of lange termijn schulden. Kenmerk van deze categorie schulden is, dat de verplichting tot betaling verder weg ligt dan een jaar. Voorbeelden van langlopende schulden zijn obligatieleningen, die verhandeld worden op een effectenbeurs (openbare leningen) en langlopende leningen, die bijvoorbeeld direct door een kredietinstelling aan een onderneming wordt verstrekt (onderhandse leningen) en niet verhandeld worden.

fairfood Quiz

WELKE VAN DEZE KOPJES KOFFIE IS FAIR?

Bekend van TV

In ons dagelijks voedsel zit heel wat oneerlijkheid. Zo verdienen veel boeren in ontwikkelingslanden die koffiebonen verbouwen vaak zo weinig dat ze er amper van kunnen leven.

Fairfood onderzoekt of onze voedselproducten fair zijn of niet. Zodat jij precies kan zien welke producten je moet kopen om honger en armoede in de wereld tegen te gaan. De resultaten kan je lezen op www.fairfood.org

DOE MEE EN WIN EEN EERLIJKE WERELD

Weef jij het goede antwoord? Bel dan naar 0909-fairfood*
en maak kans op een eerlijke wereld.

*0909 324 73 663 €0.10 P.M.

iCCO fairfood
out fair, beat hunger

De uitgever of **emittent** van een obligatielening heeft de verplichting tot terugbetaling van de hoofdsom aan het einde van de looptijd en tot betaling van rente, gedurende de looptijd. Openbare leningen kunnen een onderpand (Engels: *secured bonds*) hebben, zodat de bezitters van zo'n lening in geval van een faillissement een garantie hebben, dat zij de hoofdsom terugbetaald krijgen. Daartegenover staan leningen, die deze faciliteit niet bieden (Engels: *unsecured bonds* of *debenture bonds*). In geval van een faillissement hebben de bezitters van *unsecured bonds* een gelijke positie als de gewone schuldeisers.

Tenslotte zijn er de **achtergestelde obligatieleningen** (Engels: *subordinated bonds*). De bezitters van deze categorie leningen krijgen in geval van een faillissement hun vordering pas na betaling van de gewone crediteuren. Vanzelfsprekend geldt, dat de obligatiehouders een hogere rente ontvangen naarmate het risico van de obligaties groter is. De voorwaarden van een obligatielening staan in het obligatieprospectus (Engels: *bond covenant*).

In het **obligatieprospectus** staan de voorwaarden, die gelden met betrekking tot de onderhavige obligatielening. De voorwaarden betreffen de looptijd van de lening, de mogelijkheid van vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing (Engels: *callable bonds*), een eventuele achterstelling ten opzichte van andere crediteuren, de jaarlijkse rente of coupon, de datum, waarop de rente betaald wordt, de coupondatum, de aanwezigheid van een onderpand ten behoeve van de lening enzovoort.

Obligaties kunnen tegen de nominale waarde ofwel tegen pari waarde worden uitgegeven of geplaatst, maar ook daaronder of -boven. Het laatste heet uitgeven of plaatsen boven pari of met een agio (Engels: *at a premium*). Een obligatielening, die onder de nominale waarde wordt uitgegeven, wordt beneden pari of met een disagio (Engels: *discount*) uitgegeven. In plaats van uitgeven of plaatsen spreekt men ook van **emitteren**.

Een obligatielening verschaft de bezitter een nominaal of een couponrendement. Dit rendement is gelijk aan de coupon of couponrente gedeeld door de nominale waarde. Daarnaast kan het **effectieve rendement** (Engels: *market rate of yield to maturity*) van een obligatie bepaald worden. Het effectieve rendement van een obligatie is de rente, waarbij de contante waarde van alle toekomstige kasstromen van een obligatie (dit zijn de som van de rentebetalingen en de aflossing) gelijk is aan de koers van de obligatie.

Een voorbeeld kan het voorgaande verduidelijken. Stel, dat een obligatie een nominale waarde heeft van € 100. De coupon is 4,5%. De looptijd bedraagt 5 jaar; aan het einde van het vijfde jaar wordt de obligatielening in zijn geheel afgelost. Het effectieve rendement voor deze obligatie is 3,2%. Wat is de koers van deze obligatie?

De koers van de obligatie is als volgt te berekenen:

$$\begin{aligned} \text{Koers} &= \frac{4,5}{(1 + 0,032)^1} + \frac{4,5}{(1 + 0,032)^2} + \frac{4,5}{(1 + 0,032)^3} + \frac{4,5}{(1 + 0,032)^4} + \frac{4,5 + 100}{(1 + 0,032)^5} \\ &= \text{€ } 105,92 \text{ (afgerond)} \end{aligned}$$

De som van de contante waarden is de koers van de obligatie. Samengevat zien de uitkomsten van bovenstaande vijf berekeningen er zo uit (CW = contante waarde):

jaar	nominale bedragen	CW van de bedragen
1	4,5	4,360
2	4,5	4,225
3	4,5	4,094
4	4,5	3,967
5	104,5	89,273

6.4 Het effectieve rendement van een obligatielening geplaatst boven pari

Zoals hiervoor is aangegeven, wordt de koers van een obligatie dus bepaald door het effectieve rendement, welke in het laatste voorbeeld 3,2% is. In overeenstemming met de IFRS en de vigerende Nederlandse wet- en regelgeving dient een onderneming zijn rentelast te baseren op het effectieve rendement van een obligatielening.

Stel, dat de onderneming de obligatielening conform de hiervoor getoonde berekening tegen een koers van € 105,92 uitgegeven heeft. Doordat het effectieve rendement kleiner is dan de coupon, doet de obligatielening een **agio**. De looptijd is vijf jaar. De nominale waarde van de lening bedraagt in totaal € 100.000. Dan luidt de journaalpost van de plaatsing:

Kas	€ 105.919,77
aan Agio Obligatielening	€ 5.919,77
aan Obligatielening	€ 100.000

De grootboekrekening Agio Obligatielening is een **tegenrekening**, die hoort bij de rekening Obligatielening. Met behulp van de laatste rekening is de marktwaarde van de obligatielening aan het begin van het eerste jaar te berekenen, welke in ons geval gelijk is aan € 105.919,77.

Voor de emittent, de onderneming, is de grootte van het agio een bate. Het agio wordt gedurende de vijfjarige looptijd van de obligatielening stukje bij beetje ten gunste gebracht van het resultaat. Anders gezegd, het agio van de obligatielening valt stukje bij beetje vrij. Het jaarlijkse bedrag van de **vrijval van het agio** is in de onderstaande tabel aangegeven met ‘verschil’. In de volgende tabel staan de rentebetalingen en –lasten van elk van de vijf jaren plus de aflossing van de obligatie-lening in het vijfde jaar (de bedragen met betrekking tot de rentelast en het agio zijn afgerond):

jaar	waarde obligatielening	rentebetaling = nominale rente = 4,5%	rentelast = effectieve rente = 3,2%	verschil 4,5% - 3,2%	waarde agio
0	105.919,773				5.920
1	104.809,206	4.500	3.389	1.111	4.809
2	103.663,100	4.500	3.354	1.146	3.663
3	102.480,320	4.500	3.317	1.183	2.480
4	101.259,690	4.500	3.279	1.221	1.260
5	100.000,000	4.500	3.240	1.260	0

De journaalpost van de rentebetaling (€ 4.500) en de rentelast (€ 3.389) aan het einde van het eerste jaar luidt:

Rentelast	€ 3.389
Agio Obligatielening	€ 1.111
aan Kas	€ 4.500

Merk op, dat de rentelast lager is dan de rentebetaling van € 4.500. Dit wordt veroorzaakt doordat de obligatielening boven de nominale waarde (**boven pari** of **boven de pari waarde**) geplaatst is. Aan het einde van het vijfde jaar vindt niet alleen de boekingen van de rentebetaling en -last plaats, maar ook de aflossing van de obligatielening. Het saldo van de rekening Agio Obligatielening is nul:

Rentelast	€ 3.240
Agio Obligatielening	€ 1.260
Obligatielening	€ 100.000
aan Kas	€ 104.500

6.5 Het effectieve rendement van een obligatielening geplaatst onder pari

Stel nu, dat het effectieve rendement met betrekking tot de obligatielening van nominaal € 100.000 uit het laatste voorbeeld ten tijde van de plaatsing niet 3,2%, maar 5,2% was geweest. De emissiekoers van de obligatielening laat zich dan berekenen op € 96.986,049. Doordat het effectieve rendement groter is dan de coupon, doet de obligatielening een **disagio**. Het disagio is gelijk aan € 3.014 (afgerond).

De journaalpost van de plaatsing van de obligatielening luidt in dit geval:

Kas	€ 96.986,049
Disagio Obligatielening	€ 3.013,95
aan Obligatielening	€ 100.000

De grootboekrekening Disagio Obligatielening is weer een **tegenrekening**, die hoort bij de rekening Obligatielening. Met behulp van de laatste rekening is de marktwaarde van de obligatielening te berekenen, welke in ons geval aan het begin van het eerste jaar gelijk is aan € 96.986,049. Voor de emittent, de onderneming, is het disagio een last. Dit wordt gedurende de vijfjarige looptijd van de obligatielening stukje bij beetje ten laste gebracht van het resultaat. In de volgende tabel staan de rentebetalingen en –lasten van elk van de vijf jaren plus de aflossing van de obligatielening in het vijfde jaar (de bedragen met betrekking tot de rentelast en het agio zijn afgerond):

STUDEREN IS AL DUUR GENOEG!

Daarom zorgt jouw studievereniging, samen met NewBricks, voor studieboeken voor de laagste prijs én deze handige gratis uittreksels. Zeg nou zelf, je kan je geld en tijd toch wel beter besteden...

NewBricks
Master in Academic Books

Werkt jouw studievereniging nog niet samen met NewBricks? Vraag nu snel en vrijblijvend, meer informatie aan op onze website!

jaar	waarde obligatielening	rentebetaling	rentelast	verschil 5,2% - 4,5%	restwaarde disagio
		= nominale rente = 4,5%	= effectieve rente = 5,2%		
0	96.986,049				3.014
1	97.529,323	4.500	5.043	543	2.471
2	98.100,848	4.500	5.072	572	1.899
3	98.702,092	4.500	5.101	601	1.298
4	99.334,601	4.500	5.133	633	665
5	100.000,000	4.500	5.165	665	0

De journaalpost van de rentebetaling (€ 4.500) en de rentelast (€ 5.043) aan het einde van het eerste jaar luidt:

Rentelast	€ 5.043
aan Disagio Obligatielening	€ 543
aan Kas	€ 4.500

Merk op, dat de rentelast nu hoger is dan de rentebetaling van € 4.500. Dit wordt veroorzaakt doordat de obligatielening beneden de nominale waarde (**beneden pari** of **beneden de pari waarde**) geplaatst is.

Aan het einde van het vijfde jaar vindt niet alleen de boeking van de rentebetaling en -last plaats, maar ook de aflossing van de obligatielening ten bedrage van € 100.000. Het saldo van de rekening Disagio Obligatielening is nul:

Rentelast	€ 5.165
Obligatielening	€ 100.000
aan Disagio Obligatielening	€ 665
aan Kas	€ 104.500

6.6 Operationele en Financiële Leases

Leasing of lease is de aanduiding voor een bepaalde financieringsvorm van activa van een onderneming. Degene, die het leasegoed ter beschikking stelt, heet de *lessor*. De gebruiker van het leasegoed heet de *lessee*. Als de leaseperiode van relatief korte duur is ten opzichte van de economische levensduur van het actief en als het **economisch eigendom** en daarmee de risico's van het bezit van het actief vooral bij de *lessor* liggen, spreekt men van **operationele lease** (Engels: *operating lease*). In geval van operationele lease wordt het geleaste goed niet op de balans opgenomen. Operationele lease lijkt op huren. De termijnen van operationele lease verschijnen als last op de resultatenrekening.

Men spreekt van **financiële lease** (Engels: *capital lease*), als het economisch eigendom (en dus de risico's van het bezit van het goed) bij de gebruiker van het actief, de *lessee*, berust. In het laatste geval zal de *lessee* het goed op de balans opnemen en afschrijven. In tegenstelling tot een operationele lease moet de *lessee* eventuele reparaties en onderhoudskosten van het geleasee goed betalen. Financiële lease lijkt daardoor op een contante koop of kopen of afbetaling. Een financiering wordt als financiële lease aangemerkt, als het aan een of meer van de volgende voorwaarden voldoet. Alle andere lease overeenkomsten zijn operationele lease contracten:

- 1 Aan het einde van de leaseperiode gaat het eigendom over van de *lessor* naar de *lessee*.
- 2 De koopsom aan het einde van de leaseperiode is duidelijk lager dan de verwachte marktwaarde.
- 3 De contante waarde van de financiële leasetermijnen bij aanvang van de leaseperiode dient tenminste 90% van de marktwaarde op dat moment te zijn.
- 4 De overeengekomen leaseperiode moet tenminste gelijk zijn aan 75% van de economische levensduur.

Tenslotte een voorbeeld van het bepalen van de termijnbetalingen in verband met de aanschaf van een actief, bijvoorbeeld een mobiele directieket, van € 15.000. De directieket is gefinancierd met een financiële lease contract met een looptijd van zes jaar. Dit komt overeen met de economische levensduur. De jaarlijkse termijn, welke betaald moet worden, is elk jaar hetzelfde. De rente bedraagt 10%. Hoe groot is het bedrag of de termijn (Engels: *installment*), welke elk jaar betaald moet worden?

Het bedrag van € 15.000 is de waarde van het goed op dit moment, dus de contante waarde of marktwaarde ervan. De termijn of het termijnbedrag bepalen we met behulp van **annuïteitenfactoren**. Deze annuïteitenfactoren staan in tabel 1. Annuïteitenfactoren kunnen worden opgezocht in annuïteitentabellen. Een andere manier om de waarde van een annuïteitenfactor te bepalen is met behulp van een financiële rekenmachine of een *spreadsheet*.

Tabel 1:

Annuïteitentabel voor contante waarden van een annuïteit voor drie verschillende rentepercentages.

Contante waarde annuïteit			
aantal perioden (n)	5%	10%	15%
1	0,95238	0,90909	0,86957
2	1,85941	1,73554	1,62571
3	2,72325	2,48685	2,28323
4	3,54595	3,16987	2,85498
5	4,32948	3,79079	3,35216
6	5,07569	4,35526	3,78448
7	5,78637	4,86842	4,16042
8	6,46321	5,33493	4,48732
9	7,10782	5,75902	4,77158
10	7,72173	6,14457	5,01877

Het elk jaar te betalen bedrag, het **termijnbedrag** (= de annuïteit), is met toepassing van annuïteitenfactoren als volgt te berekenen.

$$a_n \uparrow_k \times \text{termijnbedrag} = € 15.000$$

waarin

$a_n \uparrow_k$ = annuïteitenfactor welke hoort bij n jaar en een rentepercentage k

n = aantal perioden

k = rentepercentage

Het symbool $a_n \uparrow_k$ (spreek uit: kleine a n-hoek-k) wordt de annuïteitenfactor genoemd. We vinden de waarde van $a_6 \uparrow_{10}$ in tabel 1 ('Contante waarde annuïteit'). Deze is gelijk aan 4,35526. Dus het te betalen bedrag aan het einde van elk van de komende zes jaar is

$$4,35526 \times \text{termijnbedrag} = € 15.000$$

$$\text{termijnbedrag} = € 3.444,11$$

Elk termijnbedrag bestaat uit rente plus aflossing. Om te weten hoe groot elk van deze twee onderdelen zijn, kunnen we een overzicht maken, zoals in tabel 2 staat. De rente wordt berekend over het saldo van de hoofdsom aan het einde van elk jaar (NB: de betalingen vinden aan het einde van elk jaar plaats). Dus in jaar 1 is de rente 10% van € 15.000, in jaar 2 is de rente 10% van € 13.055,89 enzovoort.

Tabel 2:

Overzicht van het termijnbedrag en de jaarlijkse rente en aflossing met betrekking tot een financiële lease van een directieket met een looptijd van 6 jaar en waarover 10% rente wordt betaald.

Het lange termijn deel van de Financiële lease (> 1 jaar) neemt elk jaar af vanwege de betaling van het vlottende deel of aflossing van de Financiële lease (≤ 1 jaar).

jaar	termijnbedrag	rentelast	financiële lease (≤ 1 jaar)	financiële lease (> 1 jaar)
0				€ 15.000,00
1	€ 3.444,11	€ 1.500,00	€ 1.944,11	€ 13.055,89
2	€ 3.444,11	€ 1.305,59	€ 2.138,52	€ 10.917,37
3	€ 3.444,11	€ 1.091,74	€ 2.352,37	€ 8.564,99
4	€ 3.444,11	€ 856,50	€ 2.587,61	€ 5.977,38
5	€ 3.444,11	€ 597,74	€ 2.846,37	€ 3.131,01
6	€ 3.444,11	€ 313,10	€ 3.131,01	€ 0,00
<i>Kolomtotaal:</i>	€ 20.664,66	€ 5.664,66	€ 15.000,00	

In tabel 2 zijn twee kolommen, waarboven financiële lease staat. De ene, financiële lease (≤ 1 jaar), is het vlottende deel van de financiële lease, dat binnen een jaar moet worden afgelost. De andere, financiële lease (> 1 jaar), is de verplichting vanwege financiële lease, die een looptijd heeft langer dan één jaar.

Het werving- en selectiebureau voor de farmaceutische industrie

IK WIL EEN BAAN IN SALES!!

Ben jij tussen de 23 en de 30 jaar, ben je HBO of academisch opgeleid en in het bezit van een rijbewijs?
Vind je het leuk om te verkopen en ben je op zoek naar een uitdagende baan in een dynamische branche?

Kijk dan op onze website of neem contact op met één van onze adviseurs voor meer informatie over een baan in de farmaceutische industrie.

Tel: 030 – 605 22 66
Email: info@sbrecruitment.nl
Website: www.sbrecruitment.nl

Bij het **afsluiten** van het **financiële lease** contract boekt de onderneming:

Directieket onder Financiële lease	€ 15.000
aan Financiële lease (> 1 jaar)	€ 15.000

Omdat aan het einde van het eerste jaar de eerste Financiële lease termijn betaald moet worden, boekt de onderneming aan het begin van het eerste jaar ook:

Financiële lease (> 1 jaar)	€ 1.944,11
aan Financiële lease, aflossing	€ 1.944,11

De **aflossing** in jaar 1 is gelijk aan het termijnbedrag van € 3.444,11 min de rente van € 1.500. De aflossing in jaar 2 is gelijk aan het termijnbedrag van € 3.444,11 min de rente van € 1.305,59 enzovoort.

Aan het einde van elk jaar vinden de financiële leasebetalingen plaats. De journaalpost aan het einde van het eerste jaar luidt:

Rentelast	€ 1.500
Financiële lease, aflossing	€ 1.944,11
aan Kas	€ 3.444,11

Ook in het tweede jaar moet binnen een jaar een deel van de Financiële lease verplichting betaald worden. De journaalpost aan het begin van het tweede jaar luidt:

Financiële lease (> 1 jaar)	€ 2.138,52
aan Financiële lease, aflossing	€ 2.138,52

De journaalpost aan het einde van het tweede jaar in verband met de betaling luidt:

Rentelast	€ 1.305,59
Financiële lease, aflossing	€ 2.138,52
aan Kas	€ 3.444,11

Enzovoort. Het lange termijn deel van de Financiële lease (> 1 jaar) neemt elk jaar af vanwege de betaling van de aflossing van de Financiële lease (\leq 1 jaar).

Tot zover de financiering van de aankoop van de directieket. Deze dient echter ook nog afgeschreven te worden in verband met het gebruik ervan. Als we uitgaan van een lineaire afschrijving in zes jaar van de aanschafprijs van € 15.000 zonder restwaarde, komt de jaarlijkse afschrijvingslast uit op € 2.500. De journaalpost van de jaarlijkse afschrijving luidt:

Afschrijvingslast Directieket onder Financiële lease	€ 2.500
aan Directieket onder Financiële lease	€ 2.500

In geval de Directieket onder een **operationele lease** was aangeschaft zouden de boekingen aan het einde van elk jaar luiden:

Operationele lease termijn, Directieket	€ 3.444,11
aan Kas	€ 3.444,11

De onderneming behoeft uitsluitend elk jaar bovenstaande journaalpost te maken. In tegenstelling tot een overeenkomst onder financiële lease wordt de directiekeet niet op de balans geplaatst (geactiveerd) en ook niet afgelost door de lessee.

Tenslotte de situatie, dat de onderneming de directiekeet gewoon gekocht zou hebben met behulp van een krediet. Als daartoe een lening van € 15.000 zou zijn afgesloten, waarover aan het einde van elk jaar een rente van 10% betaald had moeten worden, dan had de onderneming jaarlijks een bedrag gelijk aan € 3.444,11 moeten betalen. Dit is direct af te lezen in tabel 2.

6.7 Belastinglatenties

Belastinglatenties, latente belastingverschillen of voorziening voor latente belasting-verplichtingen (Engels: *deferred taxes* of *deferred income tax liability*) ontstaan, omdat de fiscale winst van een onderneming niet gelijk is aan diens commerciële winst. Deze laatste winst staat vermeld in het jaarverslag van de onderneming. In overeenstemming met de IFRS dienen belastinglatenties vermeld te worden op de balans. De uitdrukking ‘voorziening voor latente belastingverplichtingen’ is eigenlijk niet juist, omdat er sprake is van een uitgestelde belastingverplichting.

In het algemeen zal het management ernaar streven de fiscale winst lager te laten zijn dan de commerciële winst. In deze situatie zal de belastingbetaling van de onderneming verlaagd worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om baten en/of lasten, welke fiscaal aan andere boekjaren worden toegerekend als commercieel. Denk aan vaste activa, die fiscaal sneller worden afgeschreven dan commercieel. Uiteindelijk zijn de totale afschrijvingen over de gehele economische levensduur bij de fiscale winstberekening gelijk aan die van de commerciële winstberekening, zoals het volgende voorbeeld toont.

Stel, dat een zonnescerm voor een winkelatalage een aanschafprijs inclusief montage en dergelijke heeft van € 2.000. De winst van de desbetreffende ondernemer bedraagt elk jaar € 75.000. Het zonnescerm heeft een economische levensduur van twee jaar. De restwaarde is nihil. Fiscaal bedraagt de afschrijving € 2.000 in het eerste jaar. Commercieel wordt de afschrijving over twee jaar gespreid, elk jaar € 1.000. In onderstaand overzicht is te zien, dat er louter een verschuiving is opgetreden van de te betalen belasting. Het belastingtarief bedraagt 30%.

	fiscaal		commercieel	
	jaar 1	jaar 2	jaar 1	jaar 2
Winst voor afschrijving en belasting	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Afschrijving	€ 2.000	0	€ 1.000	€ 1.000
Winst na afschrijving en voor belasting	€ 73.000	€ 75.000	€ 74.000	€ 74.000
Winstbelasting (30%)	€ 21.900	€ 22.500	€ 22.200	€ 22.200

In het jaarverslag, dat de commerciële winst toont, moeten we voor jaar 1 als belastinglast opnemen een bedrag van € 22.200. Er is echter verschuldigd € 21.900. Het verschil tussen de twee laatste bedragen is de belastinglatentie. De journaalpost is:

Winstbelastinglast	€ 22.200
aan Belastinglatentie	€ 300
aan Kas (of Te Betalen Winstbelasting)	€ 21.900

In jaar 2 moeten we als belastinglast volgens de commerciële resultatenrekening weer een bedrag van € 22.200 opnemen. Er is echter in dat jaar verschuldigd € 22.500. De journaalpost is:

Winstbelastinglast	€ 22.200
Belastinglatentie	€ 300
aan Kas (of Te Betalen Winstbelasting)	€ 22.500

We zien, dat het saldo van de grootboekrekening Belastinglatentie over twee jaren gelijk aan nul is. Zouden de afschrijvingsperioden zeven jaar zijn, dan duurt het evenzoveel jaar voordat het saldo van de belastinglatentie weer op nul uitkomt. Daarom werden deze belastinglatenties vroeger wel tijdelijke verschillen in belastingverplichtingen genoemd.

De volgende situaties leiden tot permanente verschillen tussen de fiscale en commerciële winst. Ook kunnen belastinglatenties ontstaan, doordat fiscaal bepaalde inkomsten niet worden gezien als baten, maar commercieel wel, bijvoorbeeld een boekwinst op een verkocht productiemiddel is fiscaal geen winst, als binnen een bepaalde periode een vervangend productiemiddel wordt aangeschaft. Dit heet de fiscale **vervangingsreserve**.

Een andere oorzaak van een verschil tussen fiscale en commerciële winst zijn **tantièmes**. Een tantième is een aandeel in de ondernemingswinst van het management; de grootte van de tantième is winstafhankelijk. Volgens de commerciële jaarrekening is een tantième een vorm van winstverdeling (dus geen last), maar volgens de fiscus is een tantième een last, die de fiscale winst lager maakt. Ook het gebruik van **FIFO** als voorraadwaarderingmethode in de commerciële jaarrekening, terwijl in de fiscale jaarrekening LIFO wordt gebruikt, leidt tot permanente verschillen.

6.8 Samenvatting

Schulden zijn verplichtingen van een onderneming, die leiden tot het betalen van een bedrag of tot het leveren van een product. Schulden worden ingedeeld afhankelijk van de periode, waarbinnen aan de verplichting moet worden voldaan. Vlottende of kortlopende schulden zijn verplichtingen, die binnen een jaar moeten worden voldaan. Langlopende schulden hebben een looptijd langer dan een jaar.

je studie is al duur genoeg

selexyz
 voor studenten
 met weinig centen
 bestel je studieboeken op selexyz.nl

Een onderneming dient rente op zijn schulden te betalen. Hierbij dient een onderneming de effectieve rente als rentelast te nemen op de resultatenrekening.

Financiële lease is een financieringsvorm, die te vergelijken is met koop van een actief (gebouw, machine, auto en dergelijke). Operationele lease is een financieringsvorm, die te vergelijken is met huren. In het laatste geval zal de onderneming het actief niet op de balans zetten (activeren), maar alleen de termijnbedragen uit hoofde van de operationele lease als last in de resultatenrekening opnemen.

Wanneer er verschillen zijn tussen commerciële en fiscale winst ontstaan er belastinglatenties. Er zijn tijdelijke en permanente verschillen tussen de commerciële en fiscale winst.

7. Eigen Vermogen

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt aan de orde het eigen vermogen van een onderneming. Het is het verschil van bezittingen (activa) en schulden. Het zo gedefinieerde eigen vermogen wordt ook wel intrinsieke waarde genoemd.

Het eigen vermogen bestaat uit een aantal onderdelen. Dit zijn onder meer

- het geplaatste en volgestorte (= betaalde) aandelenkapitaal
- het agio; dit is het verschil tussen de nominale waarde en de hogere marktwaarde van een aandeel
- de herwaarderingsreserve
- de wettelijke reserves
- overige reserves.

De herwaarderingsreserve ontstaat bijvoorbeeld door een positief verschil tussen de waarde van de activa voor en na herwaardering. Wettelijke reserves dienen te worden aangehouden ter bescherming van crediteuren. Dezen hebben daardoor kapitaalbescherming.

In geval van financiering met aandelen ontstaat er een scheiding van eigendom en leiding. Naast de voordelen (spreiding van risico, eenvoudige eigendomsoverdracht, beperkte aansprakelijkheid) kunnen er belangentegenstellingen ontstaan tussen aandeelhouders (de eigenaren van een vennootschap) en de leidinggevenden, het management. De *corporate governance* discussie heeft zijn oorsprong in de belangentegenstelling, die tussen genoemde twee partijen, aandeelhouders en managers, kan bestaan en hoe deze belangentegenstelling zo goed mogelijk overbrugd kan worden.

7.2 De VOC, een onderneming gefinancierd door aandelen

Tegen het licht van de aanzienlijke risico's, die de tochten naar Azië en terug omstreeks 1600 met zich meebrachten en de voor die tijd enorme omvang van de investering, lag het voor de hand dat de oprichters van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) naar een financiering zochten die daarop aansloot.

In 1602 werd daarom de VOC opgericht door zes zogenaamde kamers, bestaande uit vijf steden: Amsterdam, Delft, Enkhuizen, Hoorn en Rotterdam en het gewest Zeeland, dat was gevormd door de steden Middelburg, Veere en Vlissingen. De kamer van Zeeland stond in Middelburg. Het oprichtingskapitaal van de VOC had een omvang van 6,4 miljoen gulden. Elke kamer nam daarvan een deel voor zijn rekening al naar gelang zijn financiële mogelijkheden. Het aandeel van Amsterdam was het grootst en bedroeg 57%; dat van Rotterdam was het kleinst met bijna drie procent.

De **plaatsing** (verkoop) van de aandelen geschiedde bij de burgers van de Republiek van de Zeven Verenigde Nederlanden. Daartoe konden zij zich bij één van de zes kamers laten inschrijven als aandeelhouder in het aandelenregister. De aandelen van de VOC waren derhalve **aandelen op naam**. Vandaag de dag zijn de aandelen genoteerd op Euronext Amsterdam **aan toonder**.

Dankzij het verkregen kapitaal kon de VOC haar handelsactiviteiten opstarten. En zo kon in 1604 de eerste vloot van zes schepen à 100.000 gulden (ongeveer € 45.000) per stuk vertrekken. In elke deelnemende stad werden door de VOC kantoor- en opslagruimte gehuurd en later ook voor eigen rekening gebouwd. Ook kon de VOC het kapitaal goed gebruiken om in Azië handelsposten op te richten en te bemannen.

De VOC was een van de eerste ondernemingen waar een **scheiding tussen eigendom en leiding** bestond, anders gezegd tussen de kapitaalverschaffers en de directie, de Heren XVII. Zij dienden slechts éénmaal in de tien jaar financiële verantwoording af te leggen aan de Staten-Generaal! De reden was de angst, dat concurrenten achter de klinkende resultaten zouden komen. Ter vergelijking: een nu aan de beurs genoteerde onderneming dient elk half jaar minimaal zijn omzet en resultaat bekend te maken en eenmaal per jaar een complete jaarrekening te publiceren.

Opmerkelijk is dat (ook toen al!) een meerderheidsbelang met betrekking tot het ingelegde kapitaal niet betekende dat de hoeveelheid **zeggenschap** daarmee overeenkwam. De kamer van Amsterdam benoemde slechts acht van de zeventien afgevaardigden in de directie van de VOC. De aandeelhouders hadden in principe geen invloed op de gang van zaken bij de VOC. Slechts de zogenaamde hoofdparticipanten, dat wil zeggen degenen die voor minstens 6000 gulden uit Amsterdam en Zeeland danwel 3000 gulden (de overige kamers) hadden gestort, bezaten een beperkte mate van zeggenschap.

De van de Staten Generaal verkregen concessie bepaalde dat het gehele bedrijfsresultaat als **dividend** diende te worden uitgekeerd. Tot diep in de achttiende eeuw heeft de VOC zijn aandeelhouders dividend kunnen uitkeren dat varieerde van 12 tot 25%. Dit is een aantrekkelijk percentage vergeleken met het toenmaals gangbare rentepercentage van drie op leningen. Over het nooit vergrote aandelenkapitaal van 6,4 miljoen gulden heeft de VOC in haar gehele bestaan een bedrag aan dividend betaald van 230 miljoen gulden.

Omdat je niet alles kan downloaden

Werkstudent werk(t), tijdens en na je studie!

www.werkstudent.nl

7.3 Eigen vermogen

Het **eigen vermogen** van een onderneming is het verschil van bezittingen (activa) en schulden. Het zo gedefinieerde eigen vermogen wordt ook wel **intrinsieke waarde** genoemd.

Het eigen vermogen kan uit een aantal onderdelen bestaan. Dit zijn behalve het geplaatste en volgestorte aandelenkapitaal en het agio, die beide in de volgende paragraaf ter sprake komen, onder meer:

- de herwaarderingsreserve
- de wettelijke reserves
- overige reserves.

Ondernemingen, die niet de historische kostprijs als waarderingsgrondslag, maar de actuele waarde als waardering voor hun activa hanteren, moeten een eventueel positief verschil voor en na de herwaardering opnemen in een **herwaarderingsreserve**. Een waardedaling kan ten laste van de herwaarderingsreserve gebracht worden, als deze daarvoor voldoende saldo heeft. **Gerealiseerde herwaardering**, bijvoorbeeld door verkoop van de desbetreffende activa of door afschrijving ervan, kan de onderneming ten gunste van het resultaat brengen. Het **niet-gerealiseerde deel van de herwaarderingsreserve** is een **wettelijke reserve**. Deze mag een onderneming niet gebruiken om uitkeringen te doen, zoals voor het inkopen van eigen aandelen of het ter beschikking stellen van dividend.

Een onderneming moet **wettelijke reserves** vormen en aanhouden ter bescherming van zijn schuldeisers. Uitkeringen mogen niet ten laste gedaan worden van de wettelijke reserves, maar alleen ten laste van de zogenaamde **vrije reserves**. Dit is het verschil tussen de totale waarde van het eigen vermogen en de wettelijke reserves. Door de aanwezigheid van wettelijke reserves wordt **kapitaalbescherming** geboden aan de schuldeisers van de onderneming.

Een onderneming mag zijn **overige of algemene reserves** wel vrijelijk uitkeren. De overige reserves ontstaan (of nemen toe) als een onderneming winst inhoudt. Een andere manier, waardoor de overige reserves toenemen is bij vrijval van de gerealiseerde herwaardering.

Baten doen het eigen vermogen van een onderneming toenemen, lasten doen het eigen vermogen afnemen. Er van uitgaande, dat er geen andere effecten op het eigen vermogen zijn geweest gedurende een bepaalde boekingsperiode dan die vanwege baten en lasten, is een toename van het eigen vermogen te beschouwen als winst en een afname als verlies. Zoals al eerder werd gesteld, wordt een resultatenrekening daarom ook wel een **hulprekening van het eigen vermogen** genoemd.

7.4 Enkele kenmerken van aandelenkapitaal

Een vennootschap is een onderneming, die is gefinancierd met aandelen. Hierdoor bestaat er een scheiding tussen eigendom en leiding. De aandeelhouders, de eigenaren, zijn de kapitaalverschaffers; de managers zijn de bestuurders van de vennootschap. De vennootschappelijke ondernemingsvorm heeft een aantal voordelen. Naast de scheiding van eigendom en leiding, is er bijvoorbeeld een beperkte **aansprakelijkheid** (maximaal de waarde van de aandelen), een eenvoudige **overdracht van eigendom** (door verkoop van de aandelen) en een relatief laag winstbelastingtarief.

Er zijn echter ook nadelen, zoals het verschijnsel, dat managers niet altijd in het belang van de aandeelhouders handelen. De **corporate governance** discussie heeft zijn oorsprong in de **belangentegenstelling**, die tussen de hiervoor genoemde partijen, aandeelhouders en managers, kan bestaan en hoe deze belangentegenstelling zo goed mogelijk overbrugd kan worden. Het gaat over vraagstukken hoe de invloed van aandeelhouders op de managers van een vennootschap vorm moet worden gegeven. Hierbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan de onderwerpen, waarover de algemene vergadering van aandeelhouders kan beslissen, de bevoegdheden van de Raad van Commissarissen, de beloningsstructuur van het topmanagement en dergelijke.

Aandeelhouders krijgen in geval van liquidatie of faillissement van een vennootschap als laatste hun geld terug, als er tenminste nog enig geld resteert. Aandeelhouders worden daarom ook wel beschouwd als *residual claimants*. Met andere woorden: aandeelhouders zijn **achtergesteld** bij houders van andere vermogenstitels, zoals bijvoorbeeld obligatieleningen, handelsschulden en bankleningen.

Alleen de aandelen, die volgestort zijn, hebben stemrecht. In het algemeen geldt, dat één aandeel één stem heeft. Vaak hebben aandeelhouders een **voorkeursrecht** (Engels: *preemptive right*), als een onderneming nieuwe aandelen uitgeeft (emitteert). In de Verenigde Staten kunnen aandeelhouders per volmacht stemmen (Engels: *proxy vote*). Aandelen hebben een **nominale waarde** en een **marktwaarde** of koers. Het verschil tussen de koers van het aandeel en zijn nominale waarde is het **agio** (Engels: *paid-in capital*).

Een vennootschap wordt opgericht bij notariële akte. Daarbij worden tevens de **statuten** (Engels: *charter*) opgesteld. De statuten vermelden onder meer de rechten van de aandeelhouders en de verschillende soorten aandelen, bijvoorbeeld de gewone aandelen, de preferente aandelen en de prioriteitsaandelen. Ter zijde zij hier opgemerkt, dat onder de IFRS preferente aandelen niet langer als eigen vermogen wordt aangemerkt.

Ook staat in de statuten de omvang van het **maatschappelijk kapitaal** (Engels: *authorized capital*). Dit is de maximale hoeveelheid aandelenkapitaal, die een vennootschap kan uitgeven (Engels: *stock issuance*). Daarnaast kent een vennootschap **geplaatste en volgestorte aandelenkapitaal** (Engels: *outstanding and paid for capital*). Met geplaatst aandelenkapitaal wordt bedoeld de hoeveelheid aandelen, die verkocht zijn aan beleggers, die deze aandelen ook betaald (volgestort) hebben. Dit aandelenkapitaal wordt vermeld op de balans.

Met **beursintroductie** (Engels: *initial public offering*) wordt een onderneming aangeduid, die voor de eerste keer een beursnotering krijgt. Bij een beursintroductie kunnen nieuwe aandelen geplaatst worden, maar ook bestaande aandelen herplaatst (doorverkocht). Bij uitgifte van nieuwe aandelen neemt het aandelenkapitaal toe, bij **herplaatsing** niet. Door de **inkoop van eigen aandelen** daalt het geplaatste aandelenkapitaal. Ingekochte aandelen worden **aandelen in portefeuille** (Engels: *treasury stock*) genoemd.

Stel, dat een vennootschap bij een beursintroductie 26 miljoen aandelen plaatst tegen € 17 per stuk. De nominale waarde bedraagt € 0,20 en de **emissiekoers** is € 17. De aandelen worden contant betaald. Een en ander is in onderstaande tabel weergegeven:

Emissiekoers	€	17,00
Nominale waarde per aandeel	€	0,20
Aantal aandelen		26.000.000
Marktwaarde geplaatste aandelen	€	442.000.000
Nominale waarde geplaatste aandelen	€	<u>5.200.000</u>
Agio	€	436.800.000

Hiervan wordt door de emitterende vennootschap de volgende journaalpost gemaakt:

Kas	€ 442.000.000
Aandelenkapitaal	€ 5.200.000
Agio aandelen	€ 436.800.000

7.5 Dividenddeclaratie en dividendbetaling

De AVA beslist over de vraag of er dividend wordt uitgekeerd en zo ja, over de hoogte ervan. Deze beslissing heet de **dividenddeclaratie**. Veel ondernemingen met een notering op Euronext Amsterdam keren tweemaal per jaar een dividend uit: eenmaal in het voorjaar na de AVA en eenmaal in het najaar. Het laatste heet **interim-dividend**. In de Verenigde Staten wordt vaak dividend per kwartaal uitgekeerd. Na de dividenddeclaratie wordt de datum van de dividendbetaling vastgesteld. Alleen de beleggers, die voor een bepaalde datum de aandelen in hun bezit hebben, ontvangen dividend. Bedoelde datum heet de **ex-dividend datum**.

We kunnen een en ander met behulp van een tijdlijn illustreren; zie de tekening hierboven. De declaratie van het dividend geschiedt door de AVA op 18 april. De beleggers, die op 25 april 17.00 uur nog in het bezit van de aandelen zijn, ontvangen dividend, welke op 9 mei door de vennootschap wordt betaald.

Stel, dat een vennootschap een dividend van € 23 miljoen wil uitkeren. De **declaratie van het dividend** door de AVA op 18 april wordt als volgt gejournaliseerd:

SURF.net

we houden contact

Optimaal online samenwerken met SURFgroepen

SURFgroepen is een complete online samenwerkingsomgeving met documentopslag, Instant Messaging en videoconferencing. Werk in een Teamsite samen met collega's uit een afdeling, leden van een projectgroep of docenten en studenten rond een specifieke cursus. Sla je bestanden online op, deel takenlijsten, afbeeldingen en een gezamenlijke agenda. Verder kun je zien wie online is en direct chatten. In een virtuele vergaderkamer kun je elkaar zelfs horen en zien. Naast de Teamsite krijg je de beschikking over een MySite. Hier kun je persoonlijke documenten beheren.

SURFgroepen is een product van SURFnet en een onderdeel van de SURFnet-licentie van je instelling. Daarmee kun je direct aan de slag en zijn voor jou aan het gebruik geen kosten verbonden.

www.surfgroepen.nl

Ingehouden winst	€ 23 miljoen
aan Te Betalen Dividend	€ 23 miljoen

Van het voorbij gaan van de ex-dividend datum op 25 april wordt geen journaalpost gemaakt.

De **betaling van dividend** op 9 mei wordt als volgt gejournaliseerd:

Te Betalen Dividend	€ 23 miljoen
aan Kas	€ 23 miljoen

7.6 Personeelsopties

Personeelsopties zijn kooprechten op aandelen, die door een vennootschap worden verstrekt aan het topmanagement. Doel is de belangentegenstelling tussen aandeelhouders en topmanagers te verkleinen. Daarmee kan één van de nadelen van de scheiding van eigendom en leiding verminderd worden. Als de aandelen in koers stijgen, zullen ook de opties in waarde toenemen. Veel ondernemingen geven daarom personeelsopties aan hun topmanagers. Sinds de invoering van de IFRS op 1 januari 2005 moeten de **kosten van personeelsopties** in de jaarrekening getoond worden.

Een voorbeeld over toekenning en uitoefening van personeelsopties.

Een vennootschap kent zijn managers in een bepaald boekjaar 100.000 personeelsopties toe. De uitoefenprijs is € 20 en de looptijd vijf jaar. Stel, dat bij de **toekenning** van de personeelsopties (Engels: *option grant*) de koers van het onderliggende aandeel € 17 en de nominale waarde € 0,20 is; de waarde van de optie is € 4,50. Tenslotte is nog gegeven, dat de vennootschap bij de **uitoefening** van de opties (Engels: *option exercise*) door de desbetreffende managers 100.000 nieuwe aandelen zal uitgeven ten bedrage van € 450.000 (= 4,50 x 100.000).

De vennootschap maakt op het moment van **toekenning** de volgende boeking:

Personeelskosten i.v.m. toegekende opties	€ 450.000
aan Agio	€ 450.000

In verband met toepassing van het matching principe behoren de personeelskosten van € 450.000 gedurende de tijd, dat de opties toegekend zijn, maar niet kunnen worden uitgeoefend, **vesting periode** genaamd, te worden ‘uitgesmeerd’. Stel, dat de desbetreffende manager na vijf jaar, aan het einde van de looptijd van de opties, zijn opties uitoefent en dat de koers van het aandeel dan € 30 bedraagt. Omdat de uitoefenprijs van de opties € 20 is ontvangt de vennootschap 20 x 100.000 = € 2.000.000. De **marktwaarde** van de 100.000 aandelen is € 3.000.000 (= 30 x 100.000). De vennootschap moet dan het volgende journaliseren in geval van uitoefening van de opties:

Kas	€ 2.000.000
Aandelenkapitaal	€ 20.000
Agio	€ 1.980.000

Merk op, dat de managers, die de opties uitoefenen en vervolgens de bij uitoefening verkregen aandelen verkopen, per saldo een opbrengst hebben van $(30 - 20) \times 100.000 = € 1.000.000$.

7.7 Samenvatting

Het eigen vermogen van een onderneming is het verschil van bezittingen (activa) en schulden. Het zo gedefinieerde eigen vermogen wordt ook wel intrinsieke waarde genoemd.

Het eigen vermogen kan uit een aantal onderdelen bestaan. Dit zijn behalve het geplaatste en volgestorte aandelenkapitaal en het agio onder meer de herwaarderingsreserve, de wettelijke reserves en overige reserves.

Een herwaarderingsreserve ontstaat bijvoorbeeld door een positief verschil tussen de waarde van activa voor en na herwaardering. Wettelijke reserves dienen te worden aangehouden ter bescherming van crediteuren. Dezen wordt daardoor kapitaalbescherming geboden, omdat een onderneming geen uitkeringen ten laste van zijn wettelijke reserves mag doen. Uitholling van de reserves van een onderneming wordt zo voorkomen. Een onderneming mag zijn overige reserves vrijelijk uitkeren.

De vennootschappelijke ondernemingsvorm heeft een aantal voordelen. Naast de scheiding van eigendom en leiding is er bijvoorbeeld een beperkte aansprakelijkheid (maximaal de waarde van de aandelen), een eenvoudige overdracht van eigendom (door verkoop van de aandelen) en een relatief laag winstbelastingtarief.

Naast de genoemde voordelen zijn er echter ook nadelen. Er kunnen belangentegenstellingen ontstaan tussen aandeelhouders (de eigenaren van een vennootschap) en de leidinggevenden, het management. De kans bestaat dat managers niet altijd in het belang van de aandeelhouders handelen. De *corporate governance* discussie heeft zijn oorsprong in de belangentegenstelling, die tussen deze twee partijen, aandeelhouders en managers, kan bestaan en hoe deze belangentegenstelling zo goed mogelijk overbrugd kan worden. Personeelsopties kunnen helpen de belangentegenstelling te verkleinen.

8. Kasstroomoverzicht

8.1 Inleiding

Het doel van een kasstroomoverzicht is om naast het winstcijfer, dat gebaseerd is op *accrual accounting* ook een verklaring te geven voor de mutatie van de kasmiddelen van een onderneming. Een kasstroomoverzicht geeft dus inzicht in het vermogen van een onderneming om kasmiddelen te genereren, waarmee betalingen voor bijvoorbeeld rente en aflossing van leningen en dividenden kunnen worden gedaan.

In het kasstroomoverzicht onderscheiden we drie categorieën kasstromen: operationele, investerings- en financieringskasstromen. De operationele kasstroom kan worden opgesteld volgens de directe en de indirecte methode.

De operationele kasstroom min de investeringskasstroom wordt de vrije kasstroom genoemd. De contante waarden van toekomstige operationele en vrije kasstromen worden gebruikt om de waarde van een onderneming te berekenen.

8.2 Wat is het doel van een kasstroomoverzicht?

Al eerder hebben we gesproken over *accrual* en *cash accounting*. De balans en resultatenrekening worden opgesteld op basis van *accrual accounting*. Denk bijvoorbeeld aan afschrijvingen, impairment of belastinglatenties. Deze hebben wel effect op het resultaat, maar niet op de in- of uitgaande kasstroom. Daartegenover staan het plaatsen en inkopen van aandelen, het opnemen en aflossen van leningen. Deze hebben wel invloed op de kasmiddelen, maar niet op de winst.

Overeenkomstig de voorschriften van de IFRS dient een onderneming een kasstroomoverzicht te publiceren. Het **doel van een kasstroomoverzicht** (Engels: *cash flow statement*) is dan ook om inzicht te geven in

- de relatie tussen de winst en de mutatie in liquide middelen van een onderneming
- het gebruik en de ontwikkeling van de kasmiddelen van een onderneming
- het vermogen van een onderneming om dividend en schulden te betalen
- de investerings- en financieringskasstromen van een onderneming.

Tot de kasstromen van een kasstroomoverzicht behoren niet alleen de in- en uitgaande kasstromen verkregen uit de respectievelijke Kas-, Bank- en Giroboeken van de onderneming, maar ook **kasequivalenten**. Dit zijn liquide middelen, die zonder veel kosten en koersverlies op korte termijn, dat wil zeggen binnen drie maanden, in geld kunnen worden omgezet. Als we hierna spreken van kasstromen, bedoelen we zowel de geldmiddelen afkomstig van de kas-, bank- en giroboeken, als de kasequivalenten.

Een balans toont **voorraadgrootheden**: de bezittingen, schulden en het eigen vermogen op een bepaald moment, de balansdatum. Een kasstroomoverzicht toont **stroomgrootheden**: de kasstromen van een onderneming gedurende een bepaalde periode. Zo'n kasstroomoverzicht dient op een bepaalde manier te worden opgesteld. De IFRS eist, dat de kasstromen op een kasstroomoverzicht in drie categorieën worden gerubriceerd: de operationele, investerings- en financieringskasstroom.

De **operationele kasstroom** is gebaseerd op transacties, die bepalend zijn voor het resultaat van een onderneming. Het gaat hier bijvoorbeeld om inkoop- en verkooptransacties en om het betalen van debiteuren en crediteuren. De operationele kasstroom laat het verband zien tussen de winst van een onderneming gebaseerd op *accrual accounting* en de operationele kasstroom.

De **investeringskasstroom** laat zien, welke vaste activa zijn ge- en verkocht. In het algemeen zal het bedrag van de gekochte vaste activa groter zijn dan dat van de verkochte. Anders gezegd, de investeringen zijn groter dan de desinvesteringen, dus het saldo van de investeringskasstroom is meestal negatief. Het verschil tussen de investeringen en desinvesteringen is de kasstroom vanwege de investeringsactiviteiten.

Tot de **financieringskasstroom** behoren transacties op het gebied van plaatsing en inkoop van aandelen en het opnemen en aflossen van leningen. Ook het betaalde dividend staat in dit onderdeel van het kasstroomoverzicht.

inkomende kasstromen		uitgaande kasstromen
	Operationele kasstromen	
Ontvangsten van debiteuren		Betalingen aan crediteuren
Rente ontvangsten		Rente- en belastingbetalingen
Overige ontvangsten		Betaalde lonen en salarissen
		Overige betalingen
	Investeringskasstromen	
Verkoop van productiemiddelen		Aankoop van productiemiddelen
Verkoop van deelnemingen		Aankoop van deelnemingen
	Financieringsactiviteiten	
Plaatsing aandelen		Inkoop eigen aandelen
Opgenomen lening		Aflossing lening
		Betaling dividend

Het bovenstaande overzicht laat de meest voorkomende kasstromen zien gerubriceerd naar type kasstroom, zoals vermeld op een kasstroomoverzicht.

Er zijn transacties, die niet gepaard gaan met kasstromen. Deze worden **noncash transacties** genoemd. Voorbeelden hiervan zijn de overname van een onderneming door uitgifte van aandelen of de aanschaf van een productiemiddel gefinancierd met een lening. Ook de aflossing van een obligatielening door uitgifte van aandelen, conversie genaamd, is een noncash transactie. Hoewel het om grote bedragen kan gaan, vinden we dergelijke transacties niet terug in het kasstroomoverzicht. Omdat de hiervoor genoemde transacties behalve omvangrijk ook grote invloed op toekomstige kasstromen kunnen hebben, stelt de IASB, dat noncash transacties in de toelichting vermeld dienen te worden.

8.4 Het opstellen van een kasstroomoverzicht

We zullen in deze en de volgende paragrafen laten zien, wat de invloed is van een aantal financiële feiten op de balans, resultatenrekening en het kasstroomoverzicht van een onderneming, Peper genaamd. In de maand september 2006 onderscheiden we in totaal dertien financiële feiten, welke staan vermeld in figuur 1. Veronderstel, dat de onderneming is opgericht op 1 september 2006 en dat de aandelen van de onderneming Peper op 2 september 2006 worden geplaatst en betaald in contanten (financieel feit 1 in figuur 1).

Op basis van de financiële feiten uit figuur 1 kunnen we de balans van Peper per 30 september 2006 opstellen. Door het overnemen van de kolomtotalen per grootboekrekening van figuur 1 verkrijgen we de balans van Peper per 30 september:

Activa	Balans Peper per 30 september 2006		Passiva
Inventaris	€ 30.750	Aandelen	€ 750.000
Voorraden	€ 12.000	Ingehouden Winst	€ 107.500
Vooruitbetaalde Huur	€ 3.000	Bank	€ 50.000
Debiteuren	€ 214.000	Crediteuren	€ 21.500
Kas	€ 669.250		
	<u>€ 929.000</u>		<u>€ 929.000</u>

Vervolgens kunnen we de resultatenrekening van Peper over de maand september opstellen. De resultatenrekening in scontrovorm is:

Lasten	Resultatenrekening Peper over september 2006		Baten
Kostprijs Verkopen	€ 110.000	Verkopen	€ 220.000
Huur	€ 1.500		
Afschrijving	€ 1.000		
Netto Winst	<u>€ 107.500</u>		
	<u>€ 220.000</u>		<u>€ 220.000</u>

De netto winst is gelijk aan het saldo van de groei en de afname van de ingehouden winst. Op basis van de financiële feiten uit figuur 1 kunnen we het kasstroomoverzicht opstellen.

8.4.1 Financieringskasstroom

Eenvoudshalve zullen we eerst de financierings- en de investeringskasstromen van Peper bepalen en in laatste instantie de operationele kasstroom. Zoals we hiervoor hebben gezien, begon Peper met het bijeenbrengen van gelden om met zijn werkzaamheden te kunnen beginnen. Dit gebeurde door het uitgeven van aandelen. Voor ondernemingen, die geen *track record* hebben, is dit vaak de enige manier om aan geld te kunnen komen. Een *track record* is het kunnen laten zien van prestaties over een aantal jaren.

Financieel feit 1 in figuur 1 is, dat onderneming Peper aandelen uitgeeft ten bedrage van € 750.000 tegen nominale waarde. De journaalpost voor het uitgeven van de aandelen, die tevens volgestort (= betaald) worden, luidt

Kas	€ 750.000
aan Aandelenkapitaal	€ 750.000

Tegelijk met het plaatsen en volstorten van de aandelen neemt dezelfde vennootschap ook nog een banklening op ter grootte van € 50.000 (financieel feit 2). De journaalpost hiervan is

Kas	€ 50.000
aan Banklening	€ 50.000

Nu kunnen we de financieringskasstroom van het kasstroomoverzicht opstellen:

Financieringskasstroom over september:	
Plaatsing aandelen op 1 september	€ 750.000
Banklening	<u>€ 50.000</u>
Financieringskasstroom	€ 800.000

8.4.2 Investeringskasstroom

Peper schaft een inventaris aan ter waarde van € 33.000 (financieel feit 3). Ook wordt een overtollig onderdeel van de inventaris ter waarde van € 1.250 verkocht (financieel feit 6). Beide transacties worden contant afgerekend. De gecombineerde journaalpost is

Inventaris	€ 33.000
aan Inventaris	€ 1.250
aan Kas	€ 31.750

Bovenstaande aan- en verkoop van vaste activa leveren de volgende investeringskasstroom in het kasstroomoverzicht op:

Investeringskasstroom over september:	
Verkoop inventaris	€ 1.250
Koop van inventaris	<u>€ -33.000</u>
Investeringskasstroom	€ -31.750

8.4.3 Operationele kasstroom

De laatste kasstroom is de kasstroom vanwege operationele activiteiten. Als alle financiële feiten in contanten zouden zijn geschied, zou er geen verschil zijn tussen de waarde van de netto winst en de operationele kasstroom. Uit de gegeven financiële feiten van figuur 1 blijkt, dat er aan- en verkopen op rekening zijn gedaan door Peper, want er zijn crediteuren en debiteuren, respectievelijk.

Nu kan een operationele kasstroom op twee manieren worden opgesteld: volgens de directe methode en volgens de indirecte methode. Het verschil zit in de presentatie van de operationele kasstroom. De investerings- en financieringskasstromen zijn bij de directe en indirecte methode gelijk.

De **directe methode** is in feite een opsomming van de mutaties van de grootboekrekeningen Kas, Bank en Giro. In figuur 1 is eenvoudshalve alleen de grootboekrekening Kas opgenomen. Zie de kolom onder 'Kas' in figuur 1, waar de kastransacties staan. Het is gebruikelijk eerst de inkomende kasstromen en daaronder de uitgaande kasstromen te vermelden. Voor het bepalen van de operationele kasstroom volgens de directe methode beperken we ons uiteraard tot de mutaties van de grootboekrekening Kas, die op de operationele activiteiten betrekking hebben. Zie het overzicht hieronder.

Kasroomoverzicht over september 2006 Directe Methode	
Operationele kasstroom	
Ontvangsten Debiteuren	€ 6.000
Betalingen voor Voorraden	€ -95.000
Betalingen voor Huur	€ -4.500
Betaling aan Crediteuren	€ -5.500
Operationele kasstroom	€ -99.000

De bedragen van de ontvangsten en betalingen kunnen in figuur 1 in de kolom onder de rekening Kas gevonden worden als financiële feiten 4, 7, 10 en 11. Anders gezegd: de operationele kasstroom van een onderneming kunnen we bepalen, als we beschikken over het kas-, bank- en giroboek van een onderneming.

De operationele kasstroom kan ook volgens de **indirecte methode** opgesteld worden. Het overgrote deel van de kasroomoverzichten, die we in jaarverslagen tegenkomen is deze methode. In het geval van de onderneming Peper zien we (figuur 1), dat de huurbetaling verschilt van de huurlast. Hetzelfde geldt voor de omzet, die grotendeels op rekening is gegaan. Een derde oorzaak voor het verschil tussen de netto winst en de operationele kasstroom is de afschrijvingslast, die de netto winst doet dalen, maar geen uitgaande geldstroom is. In onderstaande tabel staan de correctieposten om van de netto winst te komen tot de operationele kasstroom:

Students and New Graduates

Quintiles Transnational Corp. realizes that as a student or recent graduate, you have many available career options. As such, we would like to invite you to explore the vast opportunities we have to offer. Career opportunities with Quintiles Transnational Corp. provide a work environment shared by those who value hard work and will create a learning environment drawing on the wisdom, expertise, experience, and talents of our unequalled staff.

For more information on identifying career opportunities, please go to www.quintiles.com

Kasstroombepaling over september 2006 Indirecte Methode	
Operationele kasstroom	
Netto Winst	€ 107.500
Afschrijving	€ 1.000
Toename Debiteuren	€ -214.000
Toename Voorraden	€ -12.000
Toename Vooruitbetaalde Huur	€ -3.000
Toename Crediteuren	€ 21.500
Operationele kasstroom	€ -99.000

We zien, dat de uitkomst van de operationele kasstroom, welke is bepaald volgens de indirecte methode, gelijk is aan die van de directe methode.

Merk op, dat de operationele kasstroom negatief is (- € 99.000), terwijl de netto winst positief is, namelijk € 107.500. Dit wordt onder meer verklaard door het feit, dat in de maand september de verkopen op rekening zijn gegaan, terwijl de daarvoor benodigde voorraden grotendeels contant zijn betaald.

8.5 Correctieposten ter bepaling van de Operationele kasstroom

Gegeven het doel van een kasstroombepaling is de directe methode om de operationele kasstroom te bepalen het meest voor de hand liggend. Het voordeel van de indirecte methode is echter, dat een onderneming de aansluiting tussen de netto winst en de operationele kasstroom laat zien. De bepaling van de correcties om te komen van netto winst tot operationele kasstroom laten we hieronder voor twee grootboekrekeningen zien. In het algemeen zijn de gegevens van het Kas-, Bank- en Giroboek immers niet bekend. Dankzij het kasstroombepaling, waarin de ontvangsten van Debiteuren is vermeld, kunnen we de inkopen en verkopen op rekening van een onderneming bepalen.

Ook de **correctie** met betrekking tot de post Debiteuren kunnen we met behulp van de grootboekrekening Debiteuren laten zien. Alle getallen zijn afkomstig uit figuur 1. Alleen de betaling van Debiteuren ten bedrage van € 6.000 is begrepen in de operationele kasstroom. Op de resultatenrekening komt het gehele bedrag van de verkopen op rekening, zijnde € 220.000. Het verschil tussen beide bedragen is de afname (de correctie) van de netto winst om de operationele kasstroom te berekenen.

Activa	Debiteuren	Passiva	
van Balans 1 sept.	€ 0	Ontvangsten	€ 6.000
Verkopen op rekening	€ 220.000	naar Balans 30 sept.	€ 214.000
	<u>€ 220.000</u>		<u>€ 220.000</u>

Uit het voorgaande voorbeeld kunnen we de omvang van de verkopen op rekening van een onderneming berekenen, als de grootte van de Debiteuren aan het begin en het einde van de boekingsperiode en de ontvangsten van Debiteuren (als onderdeel van een kasstroombepaling) bekend zijn.

De bepaling van de correctie in verband met de post Crediteuren gaat op de volgende manier. We weten uit figuur 1 dat er voor € 27.000 inkopen op rekening zijn geweest. Via het kasstroombepaling weten we, dat door Peper een bedrag van € 5.500 is betaald. De netto winst moet dus voor een bedrag van € 21.500 gecorrigeerd worden om te komen tot de operationele kasstroom.

Activa		Crediteuren		Passiva
Betaling	€ 5.500	van Balans 1 sept.		€ 0
naar Balans 30 sept.	<u>€ 21.500</u>	Inkopen op rekening		<u>€ 27.000</u>
	<u>€ 27.000</u>			<u>€ 27.000</u>

Met behulp van bovenstaande grootboekrekening Crediteuren kunnen we de omvang van de inkopen op rekening berekenen, als de grootte van de Crediteuren aan het begin en het einde van de boekingsperiode en de betalingen door Crediteuren (als onderdeel van een kasstroomoverzicht) bekend zijn.

De laatste twee correctieposten, die we hier noemen, betreffen afschrijvingen en voorzieningen.

Afschrijvingen zijn geen betaling, maar wel een last, waardoor de winst daalt. De winst moet hiervoor dus gecorrigeerd worden om te komen tot de operationele kasstroom. Dit is hiervoor te zien in de tabel hierboven van de indirecte methode van de operationele kasstroom.

Eenzelfde werkwijze geldt voor **voorzieningen**: het vormen van bijvoorbeeld een pensioen-voorziening is wel een last, maar geen betaling. Een toename van bedoelde voorziening leidt tot een daling van de winst. Ten behoeve van het kasstroomoverzicht moet de netto winst dus gecorrigeerd worden met het bedrag van de toename van de voorziening, waardoor de operationele kasstroom stijgt.

8.7 Vrije kasstroom

De operationele kasstroom wordt vaak gebruikt om de **waarde van een onderneming** te bepalen. Deze is gebaseerd op de **contante waarde** van de verwachte operationele kasstromen. Vanwege onder meer deze reden wordt de sectie van het kasstroomoverzicht, waar de operationele kasstroom wordt bepaald, in het algemeen beschouwd als de kern van het overzicht. Behalve als grootheid om de waarde van een onderneming te bepalen, wordt de operationele kasstroom ook gebruikt als een **prestatie maatstaf** en als een maatstaf voor **liquiditeit**.

Een andere manier om de ondernemingswaarde te bepalen is met behulp van het verschil van de operationele en investeringskasstroom. Dit is de **vrije kasstroom**. De gedachte achter het gebruik van de vrije kasstroom is, dat een onderneming zijn activiteiten alleen kan continueren, als er wordt geïnvesteerd, dat wil zeggen, dat hij zijn versleten duurzame productiemiddelen vervangt. De waarde van de onderneming kan worden berekend met behulp van de contante waarde van de verwachte vrije kasstromen. In het geval van de onderneming Peper is de vrije kasstroom over de maand september gelijk aan de operationele min de investeringskasstroom: € -130.750 (= € -99.000 - € 31.700).

Hier zij opgemerkt, dat vaak ook nog een bedrag voor dividenduitkeringen op de vrije kasstroom in mindering wordt gebracht. In het algemeen is de vrije kasstroom van een onderneming positief, wat in ons voorbeeld niet het geval is. In dit voorbeeld gaat het echter om een onderneming in de eerste maand van zijn bestaan. Daarbij is het niet ongebruikelijk, dat er sprake is van een negatieve vrije kasstroom.

8.8 Samenvatting

Het doel van een kasstroomoverzicht is om naast het winstcijfer, dat gebaseerd is op *accrual accounting* ook inzicht te geven in de mutatie van de kasmiddelen van een onderneming. Hier wordt het principe van *cash accounting* gehanteerd. Een overzicht van de mutatie van kasmiddelen is te vinden in het kas- bank- en giroboek van een onderneming. Een kasstroomoverzicht, dat daarop is gebaseerd, is een kasstroomoverzicht opgesteld volgens de directe methode. In het kasstroom-overzicht onderscheiden we drie categorieën kasstromen: operationele, investerings- en financieringskasstromen.

Een kasstroomoverzicht kan ook volgens de indirecte methode worden opgesteld. Hierbij worden de correctieposten getoond om van de netto winst te komen tot de operationele kasstroom. De indirecte methode is verreweg de meest gebruikte. Doel van het opnemen van de operationele kasstroom is inzicht te geven in het vermogen van een onderneming om kasmiddelen te genereren. De operationele kasstroom kan daarom worden opgevat als een liquiditeitsmaatstaf.

De operationele kasstroom min de investeringskasstroom is de vrije kasstroom. De gedachte achter het in mindering brengen van de investeringen op de operationele kasstroom is, dat een onderneming zijn activiteiten alleen kan continueren, als hij investeert. De contante waarden van toekomstige operationele en vrije kasstromen worden gebruikt om de waarde van een onderneming te berekenen.

MACH 1	MACH 2	MACH 3
3072/1024 KBIT/S	6144/1024 KBIT/S	12288/1024 KBIT/S
€14,95 p/m	€19,95 p/m	€29,95 p/m

SUPERSNEL STUDENTENADSL
WWW.STUDENTENADSL.NL
 SURF SNEL NAAR WWW.STUDENTENADSL.NL VOOR MEER INFORMATIE

STUDENTEN.NET
 POWERED BY
 tiscali

9. Consolideren

9.1 Inleiding

- Wat verstaat men onder consolideren?
- Wanneer is consolidatie verplicht?
- Wat is integrale en proportionele en integrale consolidatie en wat zijn hun kenmerken?
- Hoe ontstaat het Belang Derden of Minderheidsbelang?
- Wat is de functie van de geconsolideerde jaarrekening?
- Wat is de nettovermogenswaarde en de *equity* methode?
- Wat is de wettelijke reserve in verband met de ingehouden winst van deelnemingen?

9.2 Consolidatie en zeggenschap

Veel ondernemingen bestaan uit een verzameling van B.V.'s (besloten vennootschappen), waarboven een **holding** of moedermaatschappij (Engels: *parent company*) staat, die de aandelen van de verschillende B.V.'s bezit. De holding kan een 100%-belang hebben in een dochtermaatschappij (Engels: *subsidiary*), maar ook een kleiner belang is mogelijk. De IASB stelt, dat er invloed van betekenis is, als een moedermaatschappij tenminste 20% van de aandelen in een vennootschap bezit. De hier bedoelde vennootschap wordt door de IASB aangeduid met *associated company*.

Volgens de IASB is het **criterium voor wel of niet consolideren** het antwoord op de vraag of de moedermaatschappij een **overheersende invloed** heeft in de onderneming, waarin het een kapitaalbelang heeft. Het gaat dus niet in de eerste plaats om de grootte van het kapitaalbelang of een eventuele **economische verbondenheid**, maar om de **zeggenschap**. Het laatste blijkt bijvoorbeeld uit het feit, dat de moedermaatschappij of holding de leden van de Raad van Bestuur van de dochtermaatschappij kan benoemen en ontslaan, uit de invloed op belangrijke investerings- en desinvesteringsbeslissingen en op financieringsbeslissingen.

De definitie van **consolideren** is het samenvoegen van de afzonderlijke jaarrekeningen van de holding en de dochtermaatschappijen op zo'n manier, dat er één jaarrekening ontstaat, alsof er maar één onderneming is. Deze wordt vaak '**groep**' genoemd, zoals bijvoorbeeld de ING Groep, de BAM Groep of de Corus Group.

Waarom zou een groep bestaan uit meerdere dochtermaatschappijen, die toch elk een **juridisch zelfstandige eenheid** zijn? Er zijn verschillende redenen denkbaar, bijvoorbeeld om het bedrijfsspecifieke risico of de juridische aansprakelijkheid te beperken of vanwege belastingvoordelen in het geval de dochtermaatschappij onder een ander belastingregime valt dan de moedermaatschappij. Een andere reden zou kunnen zijn, dat dochtermaatschappijen, die een zelfstandige juridische eenheid zijn eenvoudiger kunnen worden verzelfstandigd of verkocht.

De genoemde juridische aansprakelijkheid voor wederzijdse schulden en andere verplichtingen moet worden aanvaard. Dit geschiedt doordat tussen de holding en de verschillende dochtermaatschappijen wederzijdse **aansprakelijkheidstellingen** kunnen worden afgesproken. Deze afspraken dienen bij de Kamer van Koophandel te worden gedeponereerd.

Als een holding geen meerderheid in het aandelenkapitaal bezit, maar wel bijvoorbeeld vanwege een managementcontract de zeggenschap heeft bij een deelneming, moet de deelneming ook meegeconsolideerd worden. Een holding dient een deelneming te consolideren, als die meer dan 50% van de aandelen heeft. Zelfs als een moedermaatschappij zijn overheersende zeggenschap niet uitoefent, maar wel de meerderheid van de aandelen heeft, moet de deelneming meegeconsolideerd worden.

Soms heeft een moedermaatschappij rechten op aandelen via opties of in aandelen converteerbare obligaties, waardoor deze de zeggenschap kan krijgen bij een deelneming. De IASB stelt, dat ook in zo'n situatie de desbetreffende deelneming meegeconsolideerd moet worden.

Het **belang van een geconsolideerde jaarrekening** schuilt in het feit, dat op de geconsolideerde balans in één oogopslag bijvoorbeeld alle voorraden, debiteuren, crediteuren en schulden van de groep kunnen worden gezien, als tenminste voor de laatste wederzijdse aansprakelijkheidstellingen zijn afgegeven. Op de geconsolideerde winst- en verliesrekening staan de verkopen en de verschillende kostenposten van de groep in zijn geheel.

9.3 Twee methoden van consolidatie

In Nederland kunnen ondernemingen zonder beursnotering een deelneming waarderen tegen de **nettovermogenswaarde** (artikel 389 lid 2 van Boek 2 Titel 9). Dit is de boekwaarde van de overgenomen onderneming (D) rekening houdend met het deelnemingspercentage. Bij deze waarderingmethode wordt elke boekingsperiode de waarde van de deelneming op de balans van de moedermaatschappij (M) verhoogd met de door D ingehouden winst en verlaagd met het door D aan M uitgekeerde dividend. Eventueel bij de overname betaalde goodwill wordt afzonderlijk in de enkelvoudige of geconsolideerde jaarrekening vermeld. **Goodwill** is het bedrag, dat door de overnemende partij boven de intrinsieke waarde van een overgenomen onderneming betaald wordt.

Ondernemingen met een beursnotering moeten de **equity methode** gebruiken als waarderingmethode bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening. De *equity* methode wordt door de IASB voorgeschreven voor geassocieerde deelnemingen. Op de behandeling van goodwill na zijn de nettovermogenswaarde en de *equity* methoden aan elkaar gelijk. Bij gebruik van de nettovermogenswaarde dient M goodwill, welke is betaald bij overname, apart te vermelden. In geval van de *equity* methode wordt goodwill niet apart vermeld, maar blijft het een onderdeel van het voor een deelneming betaalde bedrag.

Als bij een impairment test blijkt, dat de waarde van de deelneming onder de aanschafprijs is gedaald, dient M af te schrijven op de goodwill in de overnameprijs.

Daarnaast schrijft de IASB voor, dat in de enkelvoudige jaarrekening de deelneming door M gewaardeerd moet worden tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen of tegen de waarde van de aandelen. De laatste waardering is in feite een waardering tegen marktwaarde.

Het voorgaande betekent, dat volgens de regels van de IASB de waardering van deelnemingen op twee manieren dient te geschieden: afhankelijk van het antwoord op de vraag of de deelneming wordt gewaardeerd voor de enkelvoudige of de geconsolideerde jaarrekening. De Nederlandse wet- en regelgeving maakt geen onderscheid tussen de waardering van deelnemingen op de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening.

Onder bepaalde omstandigheden kan een deelneming zijn winst niet aan de moedermaatschappij uitkeren. Volgens de nettovermogenswaarde en *equity* methoden zal de waarde van de deelneming, als deze winst maakt, in de geconsolideerde jaarrekening stijgen. Overeenkomstig artikel 389 mag de moedermaatschappij (M) de winst van de deelneming niet ten laste van zijn eigen liquide middelen uitkeren. M moet nu een wettelijke reserve vormen. Deze vorming is onder meer bedoeld als bescherming van de schuldeisers van M.

9.3.1 Integrale Consolidatie en een kapitaalbelang van 100%

Bij de integrale consolidatie wordt de som van alle activa en passiva en van alle baten en lasten van de verschillende groepsmaatschappijen in respectievelijk de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening opgenomen. Integrale consolidatie is verplicht voor dochtermaatschappijen (Engels: *associated companies*) waarover de moedermaatschappij overheersende zeggenschap heeft.

Voordat de holding kan beginnen met consolideren dienen alle dochter- of groepsmaatschappijen een jaarrekening te hebben opgesteld op basis van dezelfde waarderingsgrondslagen en resultaatbepaling. Dit wordt bewerkstelligd, doordat de holding de groepsmaatschappijen onder meer voorschrijft op welke manier de administratie moet worden opgezet en welke **administratieve procedures** moeten worden toegepast. Een en ander staat beschreven in de administratieve handboeken van de groep. We onderscheiden twee methoden van consolidatie, de integrale en proportionele consolidatie.

Een voorbeeld van integrale consolidatie en een kapitaalbelang van 100%

Stel, dat een onderneming M (de moedermaatschappij) op 30 juni van een bepaald jaar een kapitaalbelang van 100% neemt in een onderneming D (de dochteronderneming). Het aankoopbedrag van € 300 wordt per Bank betaald. In de overnamesom is geen goodwill begrepen. M waardeert D volgens de nettovermogenswaarde. Beide ondernemingen hanteren dezelfde waarderingsgrondslagen en bepalen op dezelfde wijze hun vermogen en resultaat. Het gevolg is, dat de verschillende actief en passiefposten op de balans op dezelfde manier tot stand zijn gekomen. De balans van M vòòr de overname ziet er als volgt uit:

CREDIT SUISSE | **FIRST BOSTON**

CSFB is a global investment bank, which means we advise our clients on the best ways to restructure and adapt their businesses and make the most of their capital. We carry out trade and sales agreements, manage investments and develop solutions to complex financial problems on behalf of institutions, corporations, governments and wealthy individuals all over the world.

www.credit-suisse.com

Balans M per 30 juni voor aanschaf Deelneming					
Activa	€	1.100	Geplaatst Kapitaal	€	620
			Algemene Reserve	€	180
			Eigen vermogen	€	800
			Schulden	€	300
	€	<u>1.100</u>		€	<u>1.100</u>

De balans van D is de volgende:

Balans D per 30 juni					
Activa	€	400	Geplaatst Kapitaal	€	240
			Algemene Reserve	€	60
			Eigen vermogen	€	300
			Schulden	€	100
	€	<u>400</u>		€	<u>400</u>

Na de overname van D zien we op de zogenaamde **enkelvoudige balans** van M (zie hieronder) het volgende: door de betaling van € 300 voor de deelneming, is de waarde van de post Activa op de balans van M, waaronder het banktegoed ressorteert, met € 300 afgenomen. Links op de balans van M staat nu de post Deelneming. Deze post is een voorbeeld van een **financieel vast actief**. Andere voorbeelden van financiële vaste activa op de enkelvoudige balans zijn de eventuele belangen in het vermogen van niet-geconsolideerde deelnemingen en vorderingen op geconsolideerde deelnemingen.

Verder geeft de enkelvoudige balans van M inzicht in het eigen vermogen en de schulden van M onder voorwaarde, dat de deelnemingen correct zijn gewaardeerd. Ook laat de enkelvoudige balans zien, wat de vrij uit te keren reserves van onderneming M zijn. Met behulp van de enkelvoudige jaarrekening krijgen crediteuren inzicht in de solvabiliteit van M. In de toelichting dient M te vermelden of, en zo ja in welke mate, er sprake is van wederzijdse aansprakelijkheidstelling tussen M en de dochtermaatschappij.

Enkelvoudige balans M per 30 juni na aanschaf Deelneming					
Deelneming	€	300	Geplaatst Kapitaal	€	620
Overige activa	€	800	Algemene Reserve	€	180
			Eigen vermogen	€	800
			Schulden	€	300
	€	<u>1.100</u>		€	<u>1.100</u>

Hoe ziet de **geconsolideerde balans** van M en D er nu uit?

Op de geconsolideerde balans kan natuurlijk geen post Deelneming staan. Deze post moet dus geëlimineerd worden. De Deelneming wordt geëlimineerd tegen het eigen vermogen (Geplaatst Kapitaal + Algemene Reserve) van D. Hiervoor maken we gebruik van een **eliminatiepost**; vervolgens kunnen we gelijknamige balansposten bij elkaar optellen, zoals hieronder te zien is.

De eliminatiepost met betrekking tot de Deelneming op de balans van M luidt:

Geplaatst Kapitaal	€ 240
Algemene Reserve	€ 60
aan Deelneming	€ 300

De eliminatiepost staat in het onderdeel 'Eliminaties' van onderstaande tabel.

	M	D	Eliminaties		Geconsolideerde balans
Deelneming	€ 300			300	€ -
Overige active	€ 800	€ 400			€ 1.200
	€ 1.100	€ 400			€ 1.200
Geplaatst Kapitaal	€ 620	€ 240	240		€ 620
Algemene Reserve	€ 180	€ 60	60		€ 180
Eigen vermogen	€ 800	€ 300			
Schulden	€ 300	€ 100			€ 400
	€ 1.100	€ 400	300	300	€ 1.200

In de rechterkolom van de tabel hierboven staat de geconsolideerde balans. Merk op, dat het eigen vermogen van de moedermaatschappij M voor en na consolidatie gelijk is, namelijk € 800.

9.3.2 Integrale Consolidatie en een kapitaalbelang van minder dan 100%

Stel, dat onderneming M uit het laatste voorbeeld een belang van 80% neemt in onderneming D in plaats van 100%. Als consolidatiemethode hanteert M weer de integrale consolidatie. M betaalt per bank de aandeelhouders van D 80% van de nettovermogenswaarde ofwel € 240. Doordat het belang van M lager is dan 100% is, zal er een **Belang Derden** of **Minderheidsbelang** op de geconsolideerde balans ontstaan. Volgens het IASB behoort het belang van derden tot het eigen vermogen van de groep.

Ten behoeve van de consolidatie moeten we weer de eliminatieposten maken. De eerste eliminatie post heeft betrekking op het wegboeken van de post Deelneming ten bedrage van € 240 op de enkelvoudige balans van M. De tweede eliminatiepost heeft betrekking op het creëren van het Belang Derden.

De eliminatiepost met betrekking tot de eliminatie van de post Deelneming op de balans van M luidt:

Geplaatst Kapitaal	€ 192
Algemene Reserve	€ 48
aan Deelneming	€ 240

De eliminatiepost met betrekking tot de vorming van het Belang Derden op de balans van M luidt:

Geplaatst Kapitaal	€ 48
Algemene Reserve	€ 12
aan Belang Derden	€ 60

In onderstaande tabel zijn de mutaties in verband met het Belang Derden **vet** gedrukt. Merk op, dat net als in het geval van een 100%-belang in totaal voor € 300 eigen vermogen wordt weggeboekt ten behoeve van de geconsolideerde balans, namelijk ter waarde van € 240 (= 192 + 48) aan Geplaatst Kapitaal en van € 60 (= 48 + 12) aan Algemene Reserve.

In de hierna volgende tabel is weer de geconsolideerde balans te zien in de rechterkolom. Het eigen vermogen exclusief het Belang Derden op de geconsolideerde balans is gelijk aan het eigen vermogen op de enkelvoudige balans van M, namelijk € 800. Het eigen vermogen van de groep bedraagt € 860.

	M	D	Eliminaties		Geconsolideerde balans
Deelneming	€ 240		240		€ -
Overige activa	€ 860	€ 400			€ 1.260
	€ 1.100	€ 400			€ 1.260
Geplaatst Kapitaal	€ 620	€ 240	192 + 48		€ 620
Algemene Reserve	€ 180	€ 60	48 + 12		€ 180
Belang Derden				60	€ 60
Eigen vermogen	€ 800	€ 300			
Schulden	€ 300	€ 100			€ 400
	€ 1.100	€ 400	300	300	€ 1.260

www.STUDENTEN.NET

Studenten.net is de grootste studentengemeenschap van Nederland met zo'n tienduizend bezoekers per dag!

Studenten.net laat zien wat jij wilt zien: diensten en informatie over studie, carrière, entertainment en lifestyle.

We houden je wekelijks op de hoogte over what's new met een korte en overzichtelijke nieuwsbrief.

Verder helpen Studenten.net en Studentenbaan.nl jou met het zoeken naar stages en (bij)banen.

Studenten.net vindt dat je, zolang jij wilt, beter, goedkoper en leuker de studententijd door moet kunnen brengen.

Entertainment

Studieleven

Carrière

Lifestyle

Voordeel

Korting

Privileges

9.3.3 Proportionele Consolidatie

In geval van **proportionele consolidatie** wordt de waarde van respectievelijk de activa en passiva en de baten en lasten naar evenredigheid van het kapitaalbelang in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen. Stel nogmaals, dat onderneming M uit het voorbeeld in paragraaf 3.2 een belang van 80% neemt in onderneming D. Als consolidatiemethode hanteert M deze keer echter de proportionele consolidatie. M betaalt per bank 80% van de nettovermogenswaarde ofwel € 240 aan de aandeelhouders van D. Doordat de proportionele consolidatiemethode gebruikt wordt, zal er geen Belang Derden of Minderheids-belang op de geconsolideerde balans ontstaan. Overigens staat de IASB de proportionele methode alleen toe in geval van een *joint venture*. Daarbij gaat het vaak om een 50%-belang.

De eliminatiepost aangegeven met (1) in de hierna volgende tabel, welke betrekking heeft op de eliminatie van de post Deelneming op de balans van M, luidt:

Geplaatst Kapitaal	€ 192
Algemene Reserve	€ 48
aan Deelneming	€ 240

De eliminatiepost aangegeven met (2) in onderstaande tabel heeft betrekking op het wegboeken van het 20%-belang van de minderheidsaandeelhouders in de respectievelijke activa en passiva van de deelneming:

Geplaatst Kapitaal	€ 12
Algemene Reserve	€ 48
Schulden	€ 20
aan Overige Activa	€ 80

De bedragen van eliminatiepost (2) zijn als volgt berekend:

Geplaatst Kapitaal	= 20% van € 240	= € 48
Algemene Reserve	= 20% van € 60	= € 12
Schulden	= 20% van € 100	= € 20
Overige Activa	= 20% van € 400	= € 80

	M	D	Eliminaties	Geconsolideerde balans
Deelneming	€ 240		240 (1)	€ -
Overige activa	€ 860	€ 400	80 (2)	€ 1.180
	€ 1.100	€ 400		€ 1.180
Geplaatst Kapitaal	€ 620	€ 240	48 (1)	€ 620
Algemene Reserve	€ 180	€ 60	12 (2)	€ 180
			192 (1)	
			48 (2)	
Eigen vermogen	€ 800	€ 300		€ 800
Schulden	€ 300	€ 100	20 (2)	€ 380
	€ 1.100	€ 400	320 320	€ 1.180

Merk op, dat op de geconsolideerde balans de post Schulden een omvang heeft van € 380; dit is € 300 + 80% van € 100. 20% van de schuld van D is weggeboekt; deze zit immers bij de minderheidsaandeelhouders. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor bij de Overige Activa van D: ook die zijn voor 20% weggeboekt!

9.4 Samenvatting

Volgens de IASB is het criterium voor wel of niet consolideren afhankelijk van het antwoord op de vraag of de moedermaatschappij een overheersende invloed heeft in de deelneming (*associated company*), waarin het een kapitaalbelang heeft. Het gaat dus niet in de eerste plaats om de grootte van het kapitaalbelang of een eventuele economische verbondenheid, maar om de zeggenschap, blijkend uit bijvoorbeeld de benoeming en ontslag van de leden van de Raad van Bestuur van de dochtermaatschappij en uit de invloed op belangrijke investerings- en desinvesteringsbeslissingen en financieringsbeslissingen.

De definitie van consolideren is het samenvoegen van de afzonderlijke jaarrekeningen van de holding en de dochtermaatschappijen op zo'n manier, dat er één jaarrekening ontstaat, alsof er maar één onderneming is. Het belang van een geconsolideerde jaarrekening schuilt in het feit, dat op de geconsolideerde balans in één oogopslag bijvoorbeeld alle voorraden, debiteuren en crediteuren van de groep kunnen worden gezien.

In geval van consolideren dienen alle dochter- of groepsmaatschappijen een jaarrekening te hebben opgesteld op basis van dezelfde waarderingsgrondslagen en resultaatbepaling. Een en ander staat beschreven in de administratieve handboeken van de groep. We onderscheiden twee methoden van consolidatie, de integrale en proportionele consolidatie.

Bij de integrale consolidatie wordt de som van alle activa en passiva en van alle baten en lasten van de verschillende groepsmaatschappijen in respectievelijk de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening opgenomen. Integrale consolidatie is verplicht voor dochtermaatschappijen (*associated companies*), waarover de moedermaatschappij overheersende zeggenschap heeft.

Als het belang van de moedermaatschappij lager is dan 100% is, zal er een Belang Derden of Minderheidsbelang op de geconsolideerde balans ontstaan. Volgens het IASB behoort het belang van derden tot het eigen vermogen van de groep.

In geval van proportionele consolidatie wordt de waarde van respectievelijk de activa en passiva en de baten en lasten naar evenredigheid van het kapitaalbelang in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen. Er ontstaat geen Belang Derden.

In Nederland kan een deelneming door de moedermaatschappij (M) tegen de nettovermogens-waarde gewaardeerd worden (artikel 389 lid 2 van Boek 2 Titel 9). Dit is de boekwaarde van de overgenomen onderneming (D) rekening houdend met het deelnemingspercentage. Bij deze waarderingsmethode wordt elke boekingsperiode de waarde van de deelneming op de balans van M verhoogd met de door D ingehouden winst en verlaagd met het door D uitgekeerde dividend. Eventueel betaalde goodwill wordt apart vermeld door M.

De IASB schrijft de *equity methode* voor. Op de behandeling van goodwill na zijn de nettovermogenswaarde en de *equity* methoden aan elkaar gelijk. Goodwill is het bedrag, dat door de overnemende partij boven de intrinsieke waarde van een onderneming betaald wordt. Bij gebruik van de nettovermogenswaarde dient de moedermaatschappij goodwill, welke is betaald bij overname, apart te vermelden. In geval van de *equity methode* wordt goodwill niet apart vermeld, maar blijft het een onderdeel van het voor een deelneming betaalde bedrag.

Voor winst van de deelneming, die niet aan de moedermaatschappij (M) kan worden uitgekeerd, moet M een wettelijke reserve vormen. Deze vorming is onder meer bedoeld als bescherming van de schuldeisers van M.

10. Wet- en regelgeving voor de jaarrekening

10.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt de Nederlandse wet- en regelgeving op het gebied van de jaarrekening aan de orde. Behalve de wetgever vervullen ook de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) en de jurisprudentie een belangrijke rol op dit gebied.

Binnen de Europese Unie gelden voor beursgenoteerde ondernemingen de IFRS (*International Financial Reporting Standards*). Op basis van het *Framework* (= Stramien) heeft de IASB (*International Accounting Standards Board*) de IFRS uitgewerkt. Hierbij komen begrippen aan de orde, die ook vermeld worden door de Wet op de Jaarrekening, zoals

- continuïteit
- materialiteit
- niet-salderen en
- stelselmatigheid.

De Richtlijnen uitgegeven door de RJ hebben geen kracht van wet, zoals de IFRS. Omdat de RJ een breed maatschappelijk draagvlak heeft, worden de Richtlijnen desondanks beschouwd als *best practice*.

je studie is al duur genoeg

selexyz
voor studenten
met weinig centen
bestel je studieboeken op selexyz.nl

10.2 De Nederlandse wet- en regelgeving

In 1971 werd de Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen van kracht. De Nederlandse wet- en regelgeving is van toepassing op niet-beursgenoteerde ondernemingen. Beursgenoteerde ondernemingen dienen immers de IFRS van de IASB te volgen.

Artikel 362 lid 1 (Titel 9 Boek 2 BW) formuleert de eisen, waaraan een jaarrekening moet voldoen, aldus:

“De jaarrekening geeft volgens de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent het vermogen en het resultaat, alsmede voorzover de aard van een jaarrekening dat toelaat, omtrent de solvabiliteit en liquiditeit van de rechtspersoon.”

Onder meer vanwege de ruime formulering van artikel 362 lid 1 bestond er behoefte aan een nadere invulling ervan. De in 1971 opgerichte **Raad voor de Jaarverslaggeving** (RJ) voorziet in deze behoefte. De RJ geeft Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving uit. Deze worden kortweg **Richtlijnen** genoemd. De in artikel 362 lid 1 genoemde ‘maatschappelijk aanvaarde normen’ krijgen dankzij de Richtlijnen een meer concrete invulling.

De Richtlijnen hebben geen kracht van wet, zoals de IFRS (opgesteld door de *International Accounting Standards Board* of IASB), maar gegeven het feit, dat de RJ een breed maatschappelijk draagvlak heeft worden de Richtlijnen beschouwd als *best practice*. Dit betekent, dat de Richtlijnen beschouwd worden als de jaarrekeningregels, die bij voorkeur gehanteerd dienen te worden. De meeste regels uitgevaardigd door de IASB, de IFRS, zijn door de RJ verwerkt in de Richtlijnen.

Het maatschappelijk draagvlak is gecreëerd, doordat de RJ een orgaan is op basis van **Tripartite Overleg**. Er zijn drie categorieën organisaties, die hun afgevaardigden hebben in de RJ: die van werkgevers (VNO-NCW en MKB), werknemers (FNV, CNV en de Vereniging van Beleggingsanalisten) en de betrokken beroepsgroep, de externe accountants (Koninklijk NIVRA en NOVAA).

Als de wet- en regelgeving geen uitsluitel bieden of als er verschil van mening bestaat over de uitleg ervan, kunnen partijen zich wenden tot de Ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam en in geval van hoger beroep tot de Hoge Raad. Door de uitspraken van de rechter ontstaat **jurisprudentie**, die ook kracht van wet heeft.

Het voorgaande heeft vooral betrekking op de commerciële jaarrekening. Het laat zich makkelijk raden, dat de jaarrekeningregels met betrekking tot de **fiscale jaarrekening** een langere historie hebben. De Wet op de Inkomstenbelasting stamt uit 1914 en die op de Vennootschapsbelasting uit 1941. Ook met betrekking tot de fiscale jaarrekeningregels geldt, dat de jurisprudentie een belangrijke rol speelt voor deze categorie van regelgeving.

Een belangrijk verschil tussen de commerciële en fiscale jaarrekening is het doel, waarvoor zij worden gebruikt. De fiscale jaarrekening heeft als doel de fiscale winst te bepalen. Deze is de basis voor de te betalen belasting. Bij de commerciële jaarrekening ligt de nadruk op het afleggen van verantwoording en informatieverschaffing aan de veelal externe aandeelhouders.

10.3 Uitgangspunten van de Nederlandse Wet op de Jaarrekening

De wetsteksten, die volgen op artikel 362 lid 1 (Titel 9 Boek 2 BW) kunnen worden gezien, als een verdere uitwerking van artikel 362.

In de eerste zin van het eerder genoemde artikel 362 lid 1 wordt als eis aan een jaarrekening gesteld, dat deze **inzicht** geeft. Het belang van het verstrekken van inzicht wordt nog eens onderstreept door artikel 363 lid 1 van Titel 9 Boek 2 BW. Dit inzichtvereiste vindt de wetgever zo belangrijk, dat een

onderneming extra informatie dient te geven, als dat voor het inzicht nodig is en ook af mag wijken van de zogenaamde bijzondere voorschriften, als dat nodig is (artikel 362 lid 4).

Artikel 363 lid 2 van Titel 9 Boek 2 BW betreft het beginsel van **niet-salderen**. Het artikel stelt, dat het niet is toegestaan in de jaarrekening activa en passiva of baten en lasten tegen elkaar te laten wegvallen, indien zij volgens de wet als afzonderlijke posten moeten worden opgenomen.

Een derde punt in de Wet op de Jaarrekening is het principe van **materialiteit**. Hiermee wordt bedoeld, dat posten niet afzonderlijk vermeld behoeven te worden, als deze van te verwaarlozen betekenis zijn voor het wettelijk vereiste inzicht (363 lid 3 van Titel 9 Boek 2 BW). In het algemeen wordt de grens voor het niet afzonderlijk vermelden gelegd bij balans posten met een omvang, die kleiner is dan 3-5% van het kolomtotaal.

Verder wordt in Titel 9 Boek 2 BW het principe van **stelselmatigheid** (363 lid 4) genoemd. Slechts vanwege gegronde redenen mag de balans en winst- en verliesrekening afwijken van die van het voorafgaande jaar. In de toelichting dient de onderneming de verschillen aan te geven en de redenen, die tot de afwijking hebben geleid. Vanwege deze bepaling mag een onderneming niet zonder gegronde reden bijvoorbeeld de afschrijvingsduur, de afschrijvingsmethode of het voorraad-waarderingsstelsel veranderen.

Tenslotte stelt artikel 384 lid 3 Titel 9 Boek 2 BW, dat bij de waardering van activa en passiva dient te worden uitgegaan van de veronderstelling, dat de onderneming zijn activiteiten blijft voortzetten. Dit is de veronderstelling met betrekking tot de **continuïteit** van de onderneming. Anders gezegd: de wet hanteert als uitgangspunt de *going concern* gedachte. Zou de *going concern* veronderstelling niet gelden, dan dient een onderneming mede te delen, wat de invloed is van het loslaten van genoemde veronderstelling op vermogen en resultaat.

10.4 Uitgangspunten van de International Accounting Standards Board

Vanaf 1 januari 2005 moeten ondernemingen met een beursnotering in de Europese Unie de IFRS van de IASB toepassen voor het opstellen van de jaarrekening. Ondernemingen, die geen beursnotering hebben, mogen vrijwillig kiezen voor de IFRS. De laatste categorie ondernemingen mag echter ook kiezen voor de nationale wet- en regelgeving. De naleving van de IFRS wordt niet door de IASB afgedwongen, maar door daartoe geëigende nationale organen, zoals in geval van Nederland de Autoriteit Financiële Markten (AFM) te Amsterdam.

De beginselen van de IFRS zijn door de IASB vastgelegd in een *conceptual framework* kortweg *Framework* of IASB *Framework* genaamd. Bedoelde beginselen zijn vertaald door de RJ en worden Stramien genoemd. De betekenis van stramien is volgens Van Dale patroon of model. Het *Framework* biedt dus een model, waarop de bestaande en nieuwe IFRS zijn c.q. worden geënt. Het *Framework* biedt ook een handvat voor die gevallen, waarvoor (nog) geen IFRS is geschreven.

Voor het opstellen van de jaarstukken (Engels: *financial statements*), te weten de balans, de winst- en verliesrekening, het kasstroomoverzicht, de mutatie van het eigen vermogen en de toelichting hanteert de IASB als *Framework* twee **grondbeginselen**: 1) *accrual accounting* en 2) de *going concern* veronderstelling.

De alles overheersende gedachte van de IFRS is de **true and fair view** of de zogenaamde **fair presentation**. Dit definieert de IASB als volgt:

De *true and fair view* is de waarheidsgetrouwe weergave van de financiële feiten, andere gebeurtenissen en voorwaarden in overeenstemming met de definities en criteria voor verwerking in de jaarrekening voor activa, passiva, baten en lasten, zoals in het *Framework* uiteengezet. Opstellen van de jaarstukken in overeenstemming met de IFRS met zonodig additionele informatie zal naar verwachting resulteren in een *fair presentation*.

Naast de hiervoor genoemde twee grondbeginselen moeten de jaarstukken ook voldoen aan een aantal zogenaamde **kwalitatieve aspecten**. Het gaat hier om zaken als

- **Relevantie.** Men spreekt van relevant, als een bepaalde beslissing van een gebruiker van de onderhavige jaarrekening mede is gebaseerd op het desbetreffende aspect in de jaarrekening. Relevantie wordt in hoge mate beïnvloed door materialiteit en tijdigheid. **Tijdigheid** betekent, dat financiële informatie dient te worden gepubliceerd op het moment dat de gebruikers ervan het nodig hebben.
- **Betrouwbaarheid.** Financiële informatie is betrouwbaar, als hij vrij van fouten is en niet overdreven optimistisch of pessimistisch. De IASB onderscheidt verschillende kanten met betrekking tot de term betrouwbaarheid
 - de informatie dient getrouw te worden weergegeven (Engels: *representational faithfulness*)
 - de inhoud van de informatie gaat boven de vorm (Engels: *substance over form*)
 - de informatie dient neutraal te zijn, niet overdreven optimistisch of pessimistisch
 - gegeven een bepaalde mate van onzekerheid dient men een bepaalde mate van voorzichtigheid (Engels: *prudence*) in acht te nemen
 - de informatie dient volledig te zijn (Engels: *completeness*)
 - de baten vanwege de verstrekte informatie dienen groter te zijn dan de kosten om de informatie te produceren (Engels: *balance between benefit and cost*)

The world's local bank

The HSBC Group is one of the largest banking and financial services organisations in the world. We have already attracted some of the most respected and talented individuals in the industry to create one of the fastest moving and dynamic Corporate, Investment Banking and Markets operations in the world.

Our graduate programmes offer a unique opportunity to experience one of the most exciting challenges in the industry today.

www.hsbc.com

- **Wisselwerking tussen relevantie en betrouwbaarheid.** De IASB stelt, dat de verschillende kwalitatieve aspecten met elkaar op gespannen voet kunnen staan. Voorzover de IASB al niet zelf de afweging tussen relevantie en betrouwbaarheid heeft gemaakt, dient degene, die de informatie aanbiedt, bedoelde afweging te maken.
- **Vergelijkbaarheid.** Zoals ook door de Nederlandse wetgeving geëist wordt, dient de verstrekte informatie van jaar op jaar vergelijkbaar te zijn.
- **Het primaat van relevantie en betrouwbaarheid.** Van de kwalitatieve aspecten zijn relevantie en betrouwbaarheid de belangrijkste; pas daarna komen de andere kwalitatieve aspecten.

Ook al wordt het begrip niet genoemd in het IASB *Framework*, toch is het *fair value* principe een belangrijk uitgangspunt bij vele IFRS. De *fair value* is de economische waarde van activa en passiva, als er geen actieve markt is of de marktwaarde voor het geval er wel een actieve markt in het desbetreffende goed is.

10.5 Samenvatting

De jaarstukken van niet-beursgenoteerde ondernemingen dienen te worden opgesteld overeenkomstig de Wet op de Jaarrekening. De Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) geeft nadere invulling aan de wetsteksten. Hiertoe geeft de RJ zogenaamde Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving uit. Hoewel de Richtlijnen geen kracht van wet hebben, zoals de IFRS (opgesteld door de *International Accounting Standards Board* of IASB), worden de Richtlijnen beschouwd als *best practice*. Dit komt, omdat de RJ een breed maatschappelijk draagvlak heeft met vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en de direct betrokken beroepsgroep, de externe accountants. De meeste regels uitgevaardigd door de IASB zijn door de RJ overgenomen in de Richtlijnen.

Naast de wet- en regelgeving kunnen partijen zich wenden tot de Ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam en in geval van hoger beroep tot de Hoge Raad. Door de gerechtelijke uitspraken ontstaat **jurisprudentie**, die ook kracht van wet heeft.

De IASB hanteert in zijn *Framework* twee grondbeginselen: 1) *accrual accounting* en 2) *going concern*. De alles overheersende gedachte van de IFRS is de **true and fair view** of de zogenaamde **fair presentation**.

Naast de twee grondbeginselen moeten de jaarstukken ook voldoen aan een aantal zogenaamde kwalitatieve aspecten. Het gaat hier om zaken als

- Relevantie.
- Betrouwbaarheid.
- Wisselwerking tussen relevantie en betrouwbaarheid.
- Vergelijkbaarheid.

Van de kwalitatieve aspecten zijn relevantie en betrouwbaarheid de belangrijkste; pas daarna komen de andere kwalitatieve aspecten.

11. Index

A

aandelen aan toonder, 62
 Aandelen in Portefeuille, 65
 aandelen op naam, 62
 aansprakelijkheid, 64, 68
 aansprakelijkheidstelling, 78
accelerated depreciation, 45
Accounting, 8, 15
accounting vergelijking, 10, 71
accrual accounting, 17, 21, 36, 43, 69, 77
 achtergesteld vermogen, 65
 achtergestelde obligatieleningen, 52
activa, 9
 activeren, 48, 59, 61
 actuele waarde, 40
 administratieve procedures, 80
 aflossing, 51
 afschrijven, 41
 Afschrijving Oninbare Debiteuren, 29
 afschrijvingen, 19, 76
 afschrijvingsbedrag, 43
 Afschrijvingslasten Oninbare Debiteuren, 29
Aging of Accounts Receivable, 29
 agio, 52, 53, 65
 Agio Obligatielening, 53
 allocatie van kosten, 43
 annuïteit, 56
 annuïteitenfactoren, 56
 annuïteitentabellen, 56
 arbeidskosten, 49
associated companies, 78, 80, 85
authorized capital, 65
 Autoriteit Financiële Markten, 88

B

balance between benefit and cost, 89
Balance Sheet, 24
balans, 9
baten, 9
 Belang Derden, 82, 84, 85
 belangentegenstelling, 62, 64, 68
 Belastinglatenties, 59
 belastingtarief, 59
 beneden pari, 52
 beneden pari, 55
 beperkte economische levensduur, 47
best practice, 86, 87, 90
betrouwbaarheid, 20, 89, 90
 beursintroductie, 65
 boekhoudkundig model, 23
 boekwaarde, 12, 20, 44
 boekwaarde van de obligatielening, 53
bond covenant, 52
 boven pari, 52
 bruto omzet, 28
 BTW, 49

C

callable bonds, 52
capital lease, 55
carrying value, 44
cash accounting, 17, 43, 69, 77
cash flow statement, 69
charter, 65
 collectieve voorraadbeheermethode, 36
 commerciële jaarrekening, 87
 commerciële winst, 59
completeness, 89
conceptual framework, 88
conservatism convention, 41
 consolideren, 78, 85
 contante waarde, 69, 77
 Contante waarde annuïteit, 56
 contante waarde operationele kasstromen, 76
 continuïteit, 88
contra account, 20
 controlerende tussenrekening, 23
conventies, 20
 conversie, 72
corporate governance, 62, 64, 68
 correctieposten, 74
 coupon, 52
 coupondatum, 52
credit, 24
 crediteuren, 49
 criterium voor consolideren, 78, 85

D

DBB, 45
debenture bonds, 52
debet, 24
 Debiteuren, 29
 debiteurenadministratie, 29
deferred income tax liability, 59
deferred taxes, 59
depreciable value, 43
 directe methode, 69, 74, 77
 disagio, 52, 54
 Disagio Obligatielening, 54
 dividend, 63
 dividenddeclaratie, 66
 doel kasstroomoverzicht, 69
double-declining-balance method, 45
 dubbel boekhouden, 10
 dubieuze debiteuren, 29
 dynamische methode, 29

E

earnings management, 46
 economisch eigendom, 55
 economische levensduur, 43, 55
 economische realiteit, 40
 economische verbondenheid, 78, 85

economische waarde, 42, 46, 47, 90
 effectieve rendement, 52
eigen vermogen, 9, 62, 64, 68
 eindbalans, 36
 eliminatiepost, 81
 emissiekoers, 65
 emittent, 52
 emitteren, 52
 enkelvoudige balans, 81
equity methode, 79, 85
EU GAAP, 8
 ex-dividend datum, 66
 externe accountants, 87, 90

F

faillissement, 52
 faillissement van een vennootschap, 65
fair presentation, 88, 89, 90
fair value, 34, 90
 FIFO waarderingsmethode, 36
 finance lease, 55
Financial accounting, 8, 15
 financial lease contract, 56
financial statements, 88
 financieel vast actief, 81
 financieringskasroom, 9, 70
 fiscale jaarrekening, 87
 fiscale winst, 59
fixed assets, 43
Framework, 88

G

garantieverplichting, 50
 geassocieerde deelnemingen, 79
 gebruiksduur, 43
 gemiddelde inkoopprijs, 39
General Ledger, 24
 geplaatste aandelenkapitaal, 65
 Gerealiseerde herwaardering, 64
 gewone aandelen, 65
going concern, 88
 goodwill, 47, 79, 85
 Goodwill, 79, 85
 groep, 78
grootboek, 23
 grootboekrekeningen, 23

H

herplaatsing, 65
 herwaarderingsreserve, 64
 holding, 78
 hoofdpaticipanten, 63
 hulprekening van het eigen vermogen, 14, 64

BESTEL DE PIL ONLINE

Zaterdag heb je het jaarlijkse gala van je studie. Op zo'n avond kan er natuurlijk van alles gebeuren... Maar dan kom je erachter dat de anticonceptiepil op is. Je kunt hem alleen maar halen bij de apotheek bij je ouders in het dorp, aan de andere kant van het land. Sowieso erg onhandig om iets belangrijks als de pil elke keer ergens anders op te moeten halen. Studenten.net heeft daaraan gedacht en komt met een unieke dienst: pilonline.nl.

Via www.pilonline.nl kun je een herhalingsrecept voor de anticonceptiepil krijgen. Bovendien krijg je van ons de pil thuis gestuurd. Zo hoef je nooit meer naar de apotheek (het maakt niet uit of je apotheek in je studiestad of in de stad van je ouders zit).

Omdat de anticonceptiepil een serieuze zaak is, vragen we je om een aantal persoonlijke en soms ook medische gegevens in te vullen bij je aanvraag. Deze gegevens worden met uiterste zorg behandeld door de arts. Hij bepaalt op basis van jouw medische gegevens en je leefgewoontes welke pil voor jou het meest geschikt is.

Op www.pilonline.nl vind je heel veel informatie over de anticonceptiepil, over de verschillende soorten pillen en eventuele alternatieven voor de pil. Heb je een specifieke vraag, kijk dan eens bij de Frequently Asked Questions. Heb je een medische vraag, dan kunnen we die, anoniem als je wilt, aan de arts stellen.

WWW.STUDENTEN.NET/DEPIL

I

IASB, 8, 87, 90
 IASB *Framework*, 88
 IFRS, 8, 15, 29, 47, 53, 59, 65, 67, 69, 86, 87, 90
 immateriële activa, 9
 immateriële vaste activa, 43, 46
 Impairment, 46
 impairment test, 42, 46, 47, 79
Income Statement, 24
 indirecte methode, 74, 77
 individuele voorraadbeheermethode, 36
 ingehouden winst, 9, 12, 14, 67
initial public offering, 65
 inkoop van eigen aandelen, 65
intangibles, 42, 43, 47
 integrale consolidatie, 80, 85
 interim-dividend, 66
International Accounting Standards Board, 8, 87, 90
International Financial Reporting Standards, 8
intrinsieke waarde, 10, 12, 62, 64, 68
 inventarisatie, 36
 investeringskasstroom, 9, 15, 70
 inzicht, 87
 inzichtvereiste, 87

J

jaarrekening, 88
 jaarstukken, 88
jaarsverslag, 9
journaal, 23
 journaalpost, 20, 21
Journal, 24
Journal Entry, 24
 journaliseren, 20
 juridisch zelfstandige eenheid, 78
 jurisprudentie, 87, 90

K

kapitaalbescherming, 64
 kasequivalenten, 69
 kassprincipe, 17
 kasstroomoverzicht, 15
 koers van de obligatie, 52
 kooprechten op aandelen, 67
 korting, 28
 Korting vlotte betaling, 28
 kortlopende schulden, 49
 kosten-baten principe, 21
 kwalitatieve aspecten, 89, 90

L

langlopende schulden, 51
lasten, 9
 latente belastingverschillen, 59
 lease, 55
 Leasing, 55
lessee, 55
lessor, 55

LIFO waarderingsmethode, 38
 lineaire afschrijving, 43, 58
 liquiditeit, 76
 loonbelasting, 49
lower-of-cost-or-market-rule, 41

M

maatschappelijk kapitaal, 65
market rate, 52
 marktwaarde, 46, 65, 90
 marktwaarde van de korte termijn beleggingen, 34
 marktwaarde van de obligatielening, 54
matching principle, 19, 43, 45, 67
 materialiteit, 88, 89
materialiteitsprincipe, 21
 materieel vast actief, 42, 46, 47
 materiële activa, 9
 materiële vaste activa, 43
 Minderheidsbelang, 82, 84, 85
 minimumwaarderingsregel, 32, 41
 moedermaatschappij, 78

N

netto omzet, 28
 nettovermogenswaarde, 79, 85
 niet-gerealiseerde herwaarderingsreserve, 64
 niet-salderen, 88
 nominaal rendement, 52
 nominale waarde, 52, 65
 noncash transacties, 72
 notariële akte, 65

O

obligatieprospectus, 52
 Omzet, 27
 omzetbelasting, 49
 onbepaalde economische levensduur, 46, 47
 onderhandse leningen, 51
 Ondernemingskamer, 87
 oninbare debiteuren, 29
 openbare leningen, 51
 operational lease, 55
 operationele kasstroom, 9, 15, 70
 optie toekenning, 67
 optie uitoefening, 67
 optiekosten, 67
option exercise, 67
option grant, 67
outstanding and paid for capital, 65
 overdracht van eigendom, 64, 68
 overheersende invloed, 78, 85
 overige reserves, 64

P

paid-in capital, 65
parent company, 78
 pari waarde, 52
passiva, 9
 pensioenpremie, 49

Percentage of Sales, 29

periodekosten, 19
 periodieke voorraadbeheer, 36
 permanente voorraadbeheer, 36
 personeelsopties, 67
 plaatsing, 62
 preferente aandelen, 65
premium, 52
 prestatieaantstaf, 76
 primaat van relevantie en betrouwbaarheid, 90
 prioriteitsaandelen, 65
 productiemethode, 44
productkosten, 19
proefbalans, 24
 progressieve afschrijving, 45
 proportionele consolidatie, 84, 85
proxy vote, 65
prudence, 89

R

Raad voor de Jaarverslaggeving, 87, 90
 redelijke waarde, 34
relevantie, 21, 89, 90
representational faithfulness, 89
residual claimants, 65
 restwaarde, 43
resultatenrekening, 9
 retouren, 28
 Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, 87, 90

S

saldibalans, 24
 scheiding eigendom en leiding, 64
scontrovorm, 14, 23, 72
secured bonds, 52
 sociale verzekeringspremies, 49
staffelvorm, 14
 statische methode, 29
 statuten, 65
 stelselmatigheid, 21, 88
 stemrecht, 65
 stramien, 88
 stroomgrootheden, 9, 69
subordinated bonds, 52
subsidiary, 78
substance over form, 89

T

T-accounts, 23
tangible assets, 43
tangibles, 42, 47
 tantième, 60
 tegenrekening, 20, 27, 29, 33, 34, 53, 54
 termijnbedrag, 56, 57
 tijdigheid, 89
 toerekeningsbeginsel, 36
 toerekeningsprincipe, 17, 21
track record, 72
treasury stock, 65
trial balance, 24

Tripartite Overleg, 87
true and fair view, 88, 89, 90

U

uitgangspunten, 20
 uitoefening, 67
unsecured bonds, 52
useful life, 43

V

vaste activa, 43
 vennootschap, 64
 Vereenigde Oost-Indische Compagnie, 62
 vergelijkbaarheid, 21, 90
 verkopen, 27, 50
 verkrijgingsprijs, 79
 versnelde afschrijving, 45, 59
 versnelde afschrijvingsmethode, 42, 43
 vervangingsreserve, 60
 vervroegde aflossing, 52
vesting periode, 67
 vlottende activa, 43
 vlottende schulden, 49
 volgestorte aandelenkapitaal, 65
 volmacht, per stemmen, 65
 volstorten, 73
 voorkeursrecht, 65
 voorraadgrootheden, 9, 69
 vooruitbetaalde lasten, 21
 vooruitontvangen baten, 21
 vooruitontvangen betaling, 50
 voorzichtigheidsbeginsel, 41
 voorziening, 76
 voorziening voor latente belastingverplichtingen, 59
 vrije kasstroom, 69, 76, 77
 vrije reserves, 64
 vrijval agio, 53
 vrijval van agio, 53

W

waarde van een onderneming, 76
 waarderingsmethode, 79
 werkgevers, 87, 90
 werknemers, 87, 90
 Wet op de Inkomstenbelasting, 87
 Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen, 87
 Wet op de Vennootschapsbelasting, 87
 wettelijke reserve, 64, 79, 85
 wettelijke reserves, 64
 winststuring, 40, 46
 wisselwerking tussen relevantie en betrouwbaarheid, 90

Y

yield to maturity, 52

Z

zeggenschap, 63, 78